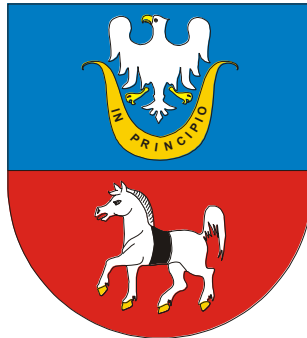

Wójt Gminy Secemin

**Program Ochrony Środowiska
dla Gminy Secemin
na lata 2010 - 2017**

Secemin, 2010 r.

Wykonawca:

EKOSTANDARD
Pracownia Analiz Środowiskowych
ul. Wiązowa 1B/2
62-002 Suchy Las
www.ekostandard.pl
e-mail: ekostandard@ekostandard.pl
tel. 505 006 914; (0-61) 652 23 80

Zespół autorski:

mgr Robert Siudak
mgr Natalia Springer

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	7
1.1 Podstawa prawna opracowania.....	7
1.2. Koncepcja programu ochrony środowiska	7
1.3. Cel i zakres opracowania.....	8
1.4. Metodyka i tok pracy.....	8
1.5. Struktura programu.....	9
2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU	10
2.1. Uwarunkowania prawne wynikające z dyrektyw UE oraz z polityki krajowej ..	10
2.1.1. Zasady polityki ekologicznej.....	10
2.1.2. Podstawowe założenia polityki ekologicznej państwa.....	11
2.2. Uwarunkowania wynikające z wojewódzkiego i powiatowego programu ochrony środowiska.....	13
2.2.1. Uwarunkowania wynikające z wojewódzkiego programu ochrony środowiska	13
2.2.2. Uwarunkowania wynikające z powiatowego programu ochrony środowiska .	15
2.3. Uwarunkowania wynikające z gminnych programów sektorowych.....	20
2.3.1. Uwarunkowania wynikające z Planu Rozwoju Lokalnego	20
2.3.2. Uwarunkowania wynikające ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Secemin”	21
3. CHARAKTERYSTYKA I OCENA STANU ŚRODOWISKA GMINY	24
3.1. Ogólna charakterystyka gminy.....	24
3.1.1. Położenie	24
3.1.2. Powiązania komunikacyjne	25
3.1.3. Sytuacja demograficzna.....	28
3.1.4. Gospodarka i rolnictwo	29
3.2. Charakterystyka i stan środowiska	32
3.2.1. Geologia i geomorfologia.....	32
3.2.2. Gleby	33
3.2.3. Zasoby kopalin	33
3.2.4. Tereny zdegradowane, podatne na degradację oraz zagrożenia powierzchni ziemi	33
3.2.5. Powietrze atmosferyczne	34
3.2.5.1. Klimat	34
3.2.5.2. Stan powietrza	34
3.2.6. Hałas	37
3.2.7. Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne.....	37
3.2.8.1. Wody podziemne.....	38
3.2.8.2. Wody powierzchniowe	39
3.2.8.3. Zagrożenia wód podziemnych i powierzchniowych	39
3.2.9. Zasoby przyrodnicze	40
3.2.9.1. System obszarów i obiektów prawnie chronionych	40
3.2.9.2. Bioróżnorodność.....	41
3.2.9.3. Lasy	43
3.3. Ocena infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska.....	44
3.3.1. Wodociągi i kanalizacja.....	44
4. STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA DO 2017	46
4.1. Wprowadzenie	46
4.2. Cel nadrzędny	46

4.3. Cele systemowe	46
4.3.1. Powietrze atmosferyczne	47
4.3.2 Zasoby wodne.....	48
4.3.3. Powierzchnia terenu i środowisko glebowe	50
4.3.4. Zasoby przyrody	51
4.3.5. Edukacja	53
5. HARMONOGRAM REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ OBEJMUJĄCY OKRES 4 LAT	55
5.1. Wprowadzenie	55
5.2. Harmonogram.....	55
6. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA.....	61
6.1. Wprowadzenie	61
6.2. Uczestnicy wdrażania Programu	61
6.3. Instrumenty realizacji Programu	62
6.3.1. Instrumenty prawne	62
6.3.2. Instrumenty finansowe	62
6.3.3. Instrumenty społeczne	62
6.3.4. Instrumenty strukturalne.....	64
6.4. Monitoring środowiska.....	64
6.5. Kontrola, monitoring i zarządzanie Programem.....	65
6.5.1. Kontrola i monitoring Programu	65
6.5.2. Wdrażanie i zarządzanie Programem	65
6.5.3. Harmonogram wdrażania Programu.....	65
6.6. Mierniki realizacji Programu.....	66
6.7 Ocena i weryfikacja Programu, sprawozdawczość	68
6.8. Upowszechnianie informacji o stanie środowiska i realizacji Programu	69
7. ASPEKTY EKONOMICZNE WDRAŻANIA PROGRAMU	70
7.1. Koszty wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2010 – 2013	70
7.2. Struktura finansowania	70
7.3. Źródła finansowania inwestycji w ochronie środowiska.....	70
7.3.1. Krajowe fundusze ekologiczne.....	71
7.3.1.1. Fundusze Ochrony Środowiska I Gospodarki Wodnej	71
7.3.1.2. Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych.....	72
7.3.1.3. Fundusz Leśny.....	72
7.3.1.4. Fundusz Termomodernizacji	73
7.3.2. Fundusze Unii Europejskiej	74
7.3.2.1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013.....	74
7.3.2.2. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013	75
7.3.2.3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013	76
7.3.2.4. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2007 - 2013	78
7.3.2.5. Fundusz LIFE+	82
7.3.3. Instytucje i programy pomocowe	82
7.3.3.2. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.....	82
7.3.3.3. Departament Generalny XI Komisji Europejskiej.....	83
7.3.3.4. Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej	83
7.3.3.5. Ekofundusz	84
7.3.3.6. Fundusz na Rzecz Globalnego Środowiska.....	85
7.3.3.7. Fundacja na rzecz rozwoju wsi polskiej „Polska Wieś 2000” im. Macieja Rataja.....	85
7.3.3.8. Fundacja Wspomagania Wsi	85

7.3.3.9. Fundacja Partnerstwo dla Środowiska – Fundusz Partnerstwa	85
7.3.4. Banki.....	86
7.3.5. Instytucje leasingowe	87
7.3.6. Fundusze inwestycyjne.....	87
7.3.6.1. Central and Eastern European Infrastructure Resources Partners	87
7.4. Adresy jednostek finansujących	87
8. WNIOSKI Z ANALIZY ODDZIAŁYWANIA PLANU NA ŚRODOWISKO.....	89
9. LITERATURA.....	90

SPIS TABEL

Tab. 3.1. Powierzchnia, liczba ludności i liczba gospodarstw domowych w poszczególnych sołectwach gminy	24
Tab.3.2. Drogi wojewódzkie i ich długość na terenie gminy Secemin	25
Tab.3.3. Drogi powiatowe i ich długość na terenie gminy Secemin	25
Tab.3.4. Drogi gminne i ich długość na terenie gminy Secemin	26
Tab.3.5. Powierzchnia i ludność w 2008 r (stan na 31.XII 2008, stałe miejsce zameldowania) ..	28
Tab.3.6. Ruch naturalny ludności w 2008 r	28
Tab.3.7. Ludność wg płci i wieku produkcyjnego w gminie Secemin w 2008 r	29
Tab.3.8. Bezrobotnie w gminie Secemin na tle powiatu i województwa w 2008 roku	29
Tab.3.9. Główne podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie gminy Secemin	29
Rys.3.1. Usytuowanie zakładu produkcyjnego - Grupa Prefabet S.A. Żeliszawice	30
na terenie gminy Secemin	30
Tab.3.10. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD w 2008 r	30
Tab.3.11. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów oraz wybranych form prawnych w 2008 r	31
Tab.3.12. Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Secemin	32
Tab.3.13. Zasoby kopalin na terenie gminy Secemin	33
Tab. 3.14. Klasyfikacja strefy sandomiersko-pińczowskiej za rok 2007 dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, benzenu, tlenku węgla, pyłu PM10, ołowiu, arsenu, niklu kadmu i benzo(a)piranu ze względu na ochronę zdrowia.	36
Tab.3.15. Klasyfikacja strefy sandomiersko-pińczowskiej za rok 2007 dla dwutlenku siarki i tlenku azotu ze względu na ochronę roślin.	36
Tab.3.16. Klasyfikacja strefy województwo świętokrzyskie za rok 2007 dla ozonu ze względu na ochronę zdrowia ludzi	36
Tab.3.17. Klasyfikacja strefy województwo świętokrzyskie za rok 2007 dla ozonu ze względu na ochronę roślin	36
Tab.3.18. Cmentarze i stacje paliw stanowiące potencjalne zagrożenie jakości wód podziemnych na terenie gminy Secemin	40
Tab.3.19. Pomniki przyrody na terenie gminy Secemin	40
Tab.3.20. Użytki ekologiczne na terenie gminy Secemin	40
Rys .2. Typy siedliskowe lasu na terenie Nadleśnictwa Konięcpol	43
Tab.3.21. Rodzaj, lokalizacja i wydajność ujęć wody służących do zaopatrzenia mieszkańców gminy Secemin	44
Tab.3.22. Ilość oraz sposób unieszkodliwiania ścieków socjalno-bytowych w gminnej oczyszczalni ścieków komunalnych.	45
Tab.5.1. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2010-2013 w zakresie "Powietrze atmosferyczne"	56
Tab.5.2. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2010-2013 w zakresie "Zasoby wodne"	57
Tab.5.2. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2010-2013 w zakresie "Zasoby wodne"	57
Tab.5.3. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2010-2013 w zakresie "Powierzchnia terenu i środowisko glebowe"	58
Tab.5.4. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2010-2013 w zakresie "Zasoby przyrody"	59
Tab.5.5. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2010-20013 w zakresie "Edukacja ekologiczna"	60
Tab.6.1. Harmonogram wdrażania „Programu ochrony środowiska dla gminy Secemin”	66
Tab. 6.2. Mierniki realizacji Programu Ochrony Środowiska	66
Tab. 7.1. Prognozowana struktura finansowania wdrażania Programu	70
Tab. 7.5. Jednostki finansujące działania w zakresie ochrony środowiska wraz z adresami	88

1. WSTĘP

1.1 Podstawa prawna opracowania

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 w art. 17 w celu realizacji założeń polityki ekologicznej państwa obliguje organ wykonawczy gminy do sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska.

1.2. Koncepcja programu ochrony środowiska

Program ochrony środowiska przygotowany został w oparciu o założenia zawarte w następujących dokumentach:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r.;
- „Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”;
- „Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” opracowane przez Ministerstwo Środowiska.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska niniejszy Program zawiera cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki i mechanizmy niezbędne do osiągnięcia wyznaczonych celów.

Program ochrony środowiska definiuje cele długookresowe (8 lat) i zadania dla najbliższych czterech lat, monitoring realizacji programu oraz nakłady finansowe potrzebne na wdrożenie założeń programu. Zgodnie z dokumentem „Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” cele i zadania zostały opracowane w kilku blokach tematycznych:

- cele i zadania o charakterze systemowym,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody,
- jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne,
- zrównoważone wykorzystanie surowców.

Program Ochrony Środowiska spełnia wymagania zawarte w opracowanym przez Ministerstwo Środowiska dokumencie „*Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym*”. Oznacza to, że w przygotowanym programie uwzględnione zostały:

- zadania własne gminy tzn. te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy,
- zadania koordynowane, tzn. finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim bądź centralnym.

Ponadto podczas opracowywania programu uwzględniono założenia zawarte w Strategii Rozwoju Kraju, wojewódzkim i powiatowym programie ochrony środowiska,

planie rozwoju lokalnego gminy oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Cele i kierunki działań w zakresie gospodarki odpadami nie zostały ujęte w Programie, gdyż zawiera je „Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Secemin na lata 2010 – 2017”. Dokument ten należy traktować jako integralną część Programu ochrony środowiska.

1.3. Cel i zakres opracowania

Nadrzędnym celem programu ochrony środowiska jest „Zrównoważony rozwój społeczno gospodarczy gminy w harmonii z ochroną środowiska naturalnego”.

Celem opracowania jest stworzenie dokumentu „Program ochrony środowiska dla gminy Secemin na lata 2010 – 2017”. Opracowanie oraz uchwalenie dokumentu przez Radę Gminy pozwoli na wypełnienie ustawowego obowiązku przez Wójta Gminy oraz przyczyni się do poprawy i uporządkowania zarządzania środowiskiem na terenie gminy, poprawy jakości środowiska naturalnego gminy, poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zrównoważonego rozwoju gminy.

Aby osiągnąć wyznaczony nadrzędny cel w opracowaniu zawarto diagnozę stanu środowiska naturalnego na terenie gminy Secemin, główne problemy ekologiczne oraz sposoby ich rozwiązania łącznie z harmonogramem działań i źródłami ich finansowania.

1.4. Metodyka i tok pracy

Dla osiągnięcia zamierzonego celu przyjęto określony tok pracy, na który składało się kilka zasadniczych etapów:

1. W pierwszej kolejności przeprowadzono prace przygotowawcze polegające na zgromadzeniu materiałów źródłowych oraz danych dotyczących aktualnego stanu środowiska w gminie. Dane pozyskiwano głównie z dokumentów posiadanych przez gminę oraz z opracowań GUS, a także raportów z nadrzędnych instytucji samorządowych i wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się problematyką ochrony środowiska (WIOS, Sanepid, Nadleśnictwo, Stacja Chemiczno-Rolnicza, RZGW itp.).
2. Drugi etap prac wiązał się z opracowaniem charakterystyki aktualnego stanu środowiska gminy. Następnie na podstawie jego oceny i analizy określono priorytety ekologiczne dla terenu gminy, które stanowiły punkt wyjściowy dla wyznaczenia celów strategicznych Programu.

Kolejny etap to proces planowania i określenie celów strategicznych oraz kierunków działań zmierzających do poprawy stanu środowiska. Zarówno cele, jak i zadania strategiczne zostały określone tak, aby były zgodne z opracowaniami wyższego szczebla, tzn. z wojewódzkim i powiatowym programem ochrony środowiska.

Zgodnie z zaleceniami zawartymi w „Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”, podczas tworzenia Programu ochrony środowiska duży nacisk położono na proces planowania, który miał charakter jak najbardziej otwarty. W procesie planowania został uwzględniony udział społeczeństwa, który polegał na konsultacjach ze społeczeństwem poprzez zgłaszanie wniosków, uwag i opinii.

Projekt Programu podlega zaopiniowaniu przez organ wykonawczy powiatu.

Projekt Programu po przyjęciu przez Wójta Gminy zostaje skierowany do zaopiniowania przez odpowiednie Komisje Rady Gminy. Następnym etapem proceduralnym, kończącym prace nad Programem jest przyjęcie Programu przez Radę Gminy w formie uchwały.

1.5. Struktura programu

Struktura Programu ochrony środowiska nawiązuje do struktury dokumentu „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010” i zawiera następujące elementy:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- poprawa jakości środowiska,
- narzędzia i instrumenty realizacji programu,
- harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu,
- kontrola realizacji programu.

Treść opracowania została podzielona na następujące rozdziały:

Rozdział 1. Wstęp

- Podstawa prawna opracowania,
- Koncepcja Programu,
- Cel i zakres opracowania,
- Metodyka jego opracowania.

Rozdział 2. Założenia wyjściowe programu

- Uwarunkowania prawne programu wynikające z polityki krajowej i wojewódzkiej oraz dyrektyw UE,
- Uwarunkowania wynikające z gminnych i powiatowych programów sektorowych.

Rozdział 3. Charakterystyka i ocena stanu środowiska objętego programem

- Charakterystyka fizyczno-geograficzna gminy,
- Stan środowiska na obszarze gminy,
- Zagrożenia środowiska na obszarze gminy,
- Ocena infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska,
- Obszary priorytetowe z punktu widzenia ochrony środowiska na terenie gminy.

Rozdział 4. Strategia ochrony środowiska do roku 2017

- Cele i zadania o charakterze systemowym,
- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody,
- Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne,
- Zrównoważone wykorzystanie surowców.

Rozdział 5. Harmonogram realizacji przedsięwzięć obejmujący okres 4 lat

- Priorytety ekologiczne oraz kryteria ich wyboru,
- Lista przedsięwzięć wraz z określeniem terminów realizacji lub wdrożenia oraz jednostek odpowiedzialnych za ich wprowadzenie,

Rozdział 6. Zarządzanie środowiskiem

- Instrumenty i narzędzia wdrażania, zarządzania oraz ewaluacji programu ochrony środowiska.

Rozdział 7. Aspekty ekonomiczne wdrażania programu

- Ramy finansowe realizacji programu,
- Koszty wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w okresie 4 lat,
- Źródła finansowania.

2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU

2.1. Uwarunkowania prawne wynikające z dyrektyw UE oraz z polityki krajowej

Najważniejsze dyrektywy unijne dotyczące ochrony środowiska zostały już transponowane do prawa polskiego głównie w ustawie Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. Pozostałe przepisy zawarte są w wielu innych ustawach i rozporządzeniach. Program ochrony środowiska odzwierciedla pewne ogólne zasady, które leżą u podstaw polityki ochrony środowiska w Unii Europejskiej oraz odwołują się do polityki ekologicznej Państwa.

Podstawę niniejszego opracowania Programu stanowi dokument *"II Polityka Ekologiczna Państwa", "Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002 - 2010"* oraz dostosowana do wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska, nowoopracowana *„Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”*.

2.1.1. Zasady polityki ekologicznej

Nadrzędną zasadą polityki ekologicznej państwa jest *zasada zrównoważonego rozwoju*, której istotą jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co oznacza konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką w poszczególnych dziedzinach gospodarki. Zasada ta uzupełniona jest szeregiem zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.:

- *Zasadą prewencji*, która zakłada, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć. Zasada ta oznacza w szczególności:
 - zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
 - recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk energii, wody, surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
 - zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC),
 - wprowadzanie pro-środowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnosięwiatowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS (System Ekozarządzania i Audytu), programach czystszej produkcji i Responsible Care itp.
- *Zasadą integracji* polityki ekologicznej z politykami sektorowymi, oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi;

- *Zasadą zanieczyszczający płaci* odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tę ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko, a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych;
- *Zasadą regionalizacji*, oznaczającą m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. Morze Bałtyckie i strefy przybrzeżne, doliny rzeczne i obszary wodno-błotne, szczególnie w strefach przygranicznych);
- *Zasadą subsydialności*, wynikającą m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej, a oznaczającą przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany;
- *Zasadą równego dostępu do środowiska przyrodniczego*, która traktowana jest w następujących kategoriach:
 - sprawiedliwości międzypokoleniowej – tzn. zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych obecnego pokolenia z równoczesnym tworzeniem i utrzymywaniem warunków do zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń,
 - sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej – tzn. zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych społeczeństw, grup społecznych i jednostek ludzkich w ramach sprawiedliwego dostępu do zasobów i walorów środowiska z równoprawnym traktowaniem potrzeb ogólnospołecznych z potrzebami społeczności lokalnych i jednostek,
 - równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą poprzez zapewnienie zdrowego i bezpiecznego funkcjonowania jednostek ludzkich przy zachowaniu trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz ze stałą ochroną różnorodności biologicznej;
- *Zasadą uspołeczniania polityki ekologicznej*, która realizowana jest poprzez stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do społeczeństwa w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, z równoczesnym rozwojem edukacji ekologicznej;
- *Zasadą skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej* odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska a następnie do oceny osiągniętych wyników. Oznacza to potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

2.1.2. Podstawowe założenia polityki ekologicznej państwa

Założenia polityki ekologicznej państwa wynikają z VI Programu działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2002 – 2012, gdzie podkreślono, że realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę stanu środowiska i jakości życia obywateli UE. Komisja Europejska wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienia "środowisko i zdrowie". Strategicznym celem polityki ekologicznej państwa w tym obszarze jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczanie ryzyka dla zdrowia wynikającego z narażenia na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe.

Cele polityki ekologicznej państwa nakreślają konkretne wyzwania i obszary zainteresowania dla gminnego programu ochrony środowiska. W sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych podstawowe cele to:

- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej przyrody na różnych poziomach organizacji wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju

kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną,

- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej z zachowaniem bogactwa biologicznego,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem,
- ochrona powierzchni ziemi, a w szczególności ochrony gruntów użytkowanych rolniczo poprzez rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno – błotnych przez czynniki antropogenne oraz zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych poprzez przywracanie im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz ochrona tych zasobów przed ilościową i jakościową degradacją.

W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego główne cele to:

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska,
- poprawa jakości powietrza; redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego,
- ochrona zasobów wodnych, utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, zachowanie i przywrócenie ciągłości ekologicznej cieków,
- racjonalna gospodarka odpadami,
- zmniejszenie narażenia społeczeństwa na ponadnormatywne działanie hałasu i zabezpieczenie przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- stworzenie efektywnego nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek.

2.1.3. Strategia Rozwoju Kraju 2007 - 2015

Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015 jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety rozwoju społeczno gospodarczego Polski. Dokument został opracowany przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju, a więc zachowaniu równowagi pomiędzy celami gospodarczymi, społecznymi i wymogami środowiskowymi.

Priorytet 2 omawianej Strategii: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej określa przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska, które będą realizowane ze źródeł publicznych i prywatnych (budżet państwa, budżety jednostek samorządu terytorialnego, prywatne podmioty gospodarcze). Należą do nich przedsięwzięcia związane z oczyszczaniem ścieków, zapewnieniem wody pitnej wysokiej jakości, zagospodarowaniem odpadów i rekultywacją terenów zdegradowanych, ochroną powietrza, ochroną przed hałasem, drganiami i wibracjami. Wspierana będzie zatem budowa oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacyjnych, a także podjęte zostaną działania ograniczające odprowadzanie do wód szkodliwych substancji, w tym z rolnictwa. Wdrażane będą też działania zmniejszające emisję CO₂, SO₂, NO_x i pyłów pochodzących z sektora komunalno-bytowego oraz przemysłu, zwłaszcza energetyki, jak również przedsięwzięcia termomodernizacyjne. Pożądane

jest przygotowanie i wdrożenie wieloletnich programów rozwoju branż, przy zapewnieniu utrzymania lub redukcji emisji CO₂ na poziomie uwzględniającym potrzeby rozwojowe kraju i zobowiązania międzynarodowe. Przewiduje się także wsparcie tworzenia nowoczesnych systemów utylizacji odpadów. Ze wsparciem publicznym realizowane też będą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, w tym tworzenia europejskiej sieci obszarów chronionych NATURA 2000, ochrony i kształtowania krajobrazu, a ponadto rozwój parków narodowych i krajobrazowych jako wyraz dbałości o zachowanie dziedzictwa przyrody. Promowane będą również działania z zakresu ochrony przed katastrofami naturalnymi (zwłaszcza powodziami i ich skutkami), w tym o charakterze prawnym i organizacyjnym, oraz zagrożeniami technologicznymi, jak też dotyczące zwiększania zasobów leśnych. Techniczne działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej będą obejmować przede wszystkim inwestycje modernizacyjne i odtworzeniowe, a także rozwój małej, sztucznej retencji. Będą one stanowić niezbędne uzupełnienie działań dotyczących retencji naturalnej.

Tab.2.1. Wyciąg z podstawowych wskaźników realizacji Strategii rozwoju kraju

Cele i priorytety	Wskaźniki	UE 25		Polska	
		Wartość wskaźnika w roku bazowym (2005)		Zakładana wartość wskaźnika	
				2010	2015
Priorytet II Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej	Udział energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w ogólnym jej zużyciu (%)	13,7 (2004)	2,6	7,5	9,0
	Emisje zanieczyszczeń powietrza (kg na mieszkańca) - SO ₂ - NO _x	17 (2003) 24 (2003)	36 (2003) 21 (2003)	22 17	15 15
	Recykling odpadów opakowaniowych (% ogółu wprowadzonych opakowań)	-	28,3 (2003)	min. 38	55-80
	Odsetek mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków	-	60	75	85

2.2. Uwarunkowania wynikające z wojewódzkiego i powiatowego programu ochrony środowiska

2.2.1. Uwarunkowania wynikające z wojewódzkiego programu ochrony środowiska

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2015 przyjął następujące priorytety ekologiczne w odniesieniu do szczególnych dziedzin ochrony środowiska:

- **Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju:**
 - prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów i uciążliwości środowiska jest zadaniem nadrzędnym w polityce ekologicznej województwa.
- **Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi**
 - uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych,

- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w utworzonych na terenie województwa aglomeracjach powyżej 2000 RLM,
- realizacja oczyszczalni ścieków wraz z systemami kanalizacyjnymi w ramach programu osłonowego zbiorników wodnych w województwie,
- budowa, rozbudowa i modernizacja zbiorników retencyjnych ujętych w „Programie małej retencji dla województwa świętokrzyskiego”,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nie jest możliwe podłączenie do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków,
- uporządkowanie gospodarki ściekami opadowymi poprzez budowę, rozbudowę i modernizację kanalizacji deszczowej oraz urządzeń podczyszczających,
- odbudowa melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi,
- aktywizacja gmin, które nie wykazują zaangażowania w rozwiązywanie problemów gospodarki wodno-ściekowej na swoim terenie.
- **Ochrona powietrza atmosferycznego**
 - opracowanie programów ochrony powietrza w strefach: miasta Kielce, starachowickiej i ostrowieckiej,
 - redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, zwłaszcza z zakładów energetycznego spalania paliw poprzez modernizacje istniejących technologii i wprowadzanie nowych, nowoczesnych urządzeń,
 - zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, szczególnie zwiększenie pozyskiwania energii z biomasy,
 - prowadzenie działań energooszczędnych w mieszkalnictwie i budownictwie poprzez podłączanie obiektów do scentralizowanych źródeł ciepła, stosowanie energooszczędnych materiałów budowlanych oraz wykonywanie termomodernizacji, szczególnie w obiektach użyteczności publicznej,
 - ograniczanie emisji ze środków transportu poprzez modernizację taboru, wykorzystywanie paliwa gazowego w miejsce oleju napędowego i benzyny oraz zwiększanie przepustowości na największych trasach komunikacyjnych,
- **Ochrona dziedzictwa przyrodniczego (przyroda, lasy, gleby, zasoby surowców mineralnych)**
 - wdrożenie sieci NATURA 2000 na terenie województwa,
 - renaturalizacja ekosystemów poprzez opracowywanie i wdrażanie planów ochrony
 - zwiększenie lesistości,
 - ochrona gleb o najlepszej przydatności rolniczej,
 - racjonalne korzystanie z surowców mineralnych.
- **Oddziaływanie hałasu**
 - dalszy monitoring klimatu akustycznego województwa
- **Oddziaływanie pól elektromagnetycznych**
 - monitoring pól elektromagnetycznych,
 - edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól.
- **Poważne awarie**
 - działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w przedsiębiorstwach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych,
 - szybkie usuwanie skutków poważnych awarii.

2.2.2. Uwarunkowania wynikające z powiatowego programu ochrony środowiska

Podstawowy cel polityki ekologicznej powiatu zdefiniowany w **Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2007-2011** to: „Kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego powiatu włoszczowskiego zmierzająca do realizacji zasad ekorozwoju”.

- W zakresie **ochrony powietrza** celem ekologicznym jest zachowanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego na obszarze całego powiatu. Ponadto przyjęto następujące zadania ekologiczne:
 - Identyfikacja występowania i możliwości wykorzystania źródeł energii odnawialnej (m.in. energia słoneczna, zasoby wód podziemnych, ciepło gruntu, biogaz).
 - Termomodernizacja budynków stanowiących mienie powiatu lub gmin oraz obiektów prywatnych.
 - Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza z procesów przemysłowych.
 - Wprowadzenie prawidłowego systemu odgazowania na składowiskach odpadów komunalnych.
 - Instalowanie wysokosprawnych urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesach technologicznych oraz poprawa sprawności urządzeń już funkcjonujących
 - Rozbudowa i przebudowa sieci gazowniczej w poszczególnych gminach powiatu.
 - Ograniczenie niskiej emisji poprzez modernizację i eliminację lokalnych kotłowni węglowych i indywidualnych palenisk domowych opalanych węglem lub koksem.
 - Ograniczanie niskiej emisji poprzez zastosowanie paliw alternatywnych (wierzba, malwa, rzepak, słoma), kolektorów słonecznych, pomp ciepła lub kotłów gazowych nowej generacji.
 - Centralizacja uciepłwienia prowadząca do likwidacji małych kotłowni i indywidualnych palenisk domowych.
 - Zorganizowanie wsparcia finansowego dla mieszkańców zamieniających ogrzewanie węglowe na bardziej ekologiczne i wykonujących inwestycje termomodernizacyjne.
 - Prowadzenie edukacji ekologicznej społeczeństwa na temat wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania materiałów odpadowych (szczególnie tworzyw sztucznych).
 - Wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszaru miasta (budowa obejść drogowych, obwodnic).
 - Przebudowa dróg o małej przepustowości.
 - Rozbudowa infrastruktury drogowej.
 - Bieżąca modernizacja dróg i ciągów komunikacyjnych.
 - Rozbudowa transportu publicznego na terenie powiatu oraz zachęcanie mieszkańców do korzystania z tego rodzaju transportu.
- W zakresie ochrony zasobów wodnych podstawowym celem ekologicznym jest: „Uzyskanie zauważalnej poprawy jakości wód powierzchniowych. Skuteczna ochrona dobrego stanu jakościowego wód podziemnych z jednoczesną racjonalizacją struktury ich zużycia. Przejście na całościowe gospodarowanie zasobami wodnymi, realizowane w układzie zlewniowym.” W zakresie ochrony wód zdefiniowano następujące cele ekologiczne:
 - Uporządkowanie gospodarki ściekowej i deszczowej na obszarach miast i wsi o zwartej zabudowie.
 - Budowa oczyszczalni indywidualnych na terenach o rozproszonej zabudowie.

- Organizowanie wsparcia finansowego dla mieszkańców powiatu realizujących oczyszczalnie przydomowe.
- Optymalizacja wykorzystania (poprzez dociążenie) oraz modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków w kierunku spełnienia wymagań obowiązującego prawa.
- Egzekwowanie ograniczeń w zagospodarowaniu terenu na obszarach zasilania ujęć wody do picia.
- Ograniczanie spływu zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego z pól oraz sukcesywna likwidacja nielegalnych zrzutów ścieków.
- Racjonalizacja stosowania nawozów mineralnych i środków ochrony roślin.
- Wyznaczenie obszarów zalewowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i respektowanie ustaleń tych planów przy lokalizacji nowych inwestycji.
- Budowa zbiornika wodnego Belina o pow. lustra wody 15,70 ha.
- Racjonalne gospodarowanie wodami podziemnymi i powierzchniowymi w zakresie wielkości poboru i zrzutu wód poprzez decyzje administracyjne.
- Objęcie faktyczną ochroną prawną na drodze rozporządzenia obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych.
- Wprowadzenie zintegrowanego systemu zarządzania zasobami wodnymi, obejmującego wody podziemne i powierzchniowe na terenie powiatu.
- Prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnej propagującej optymalizację zużycia wody przez indywidualnych użytkowników (np. gromadzenie wody deszczowej i wykorzystywanie jej na cele agrarne – do podlewania zieleni).
- Rozbudowa sieci wodociągowej na obszarze powiatu w poszczególnych gminach (szczególnie na terenach wiejskich).
- Sukcesywna wymiana i odnowa wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej.
- Wspieranie działań podmiotów gospodarczych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą, w tym eliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych oraz w zakresie wprowadzenia zamkniętego obiegu wody w przemyśle.
- Wprowadzenie ewidencji wszystkich zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz prowadzenie kontroli prawidłowości i częstotliwości usuwania ścieków z terenów objętych kanalizacją.
- Preferowanie użytkowania łąkowego oraz kształtowanie pasów roślinności wzdłuż cieków wodnych.
- Wspieranie działań zabezpieczających przed przenikaniem odcieków ze składowisk odpadów przemysłowych oraz komunalnych do wód podziemnych i powierzchniowych.
- Prowadzenie kontroli szczelności składowisk na obszarze powiatu poprzez badania monitoringowe środowiska wodnego.
- Bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk”.
- Opracowanie programu przeciwpowodziowego dla powiatu włoszczowskiego z uwzględnieniem zasad działalności odpowiednich służb wojewódzkich i samorządowych poszczególnych gmin powiatu.
- Systematyczna kontrola oraz konserwacja wałów i urządzeń wodnych.
- Rekonstrukcja zniszczonych wałów przeciwpowodziowych.
- Inwentaryzacja i budowa oraz prawidłowa eksploatacja systemów melioracji.
- Budowa i utrzymanie istniejących zbiorników małej retencji.

- W zakresie ochrony powierzchni ziemi i jakości gleb Powiatowy Program Ochrony Środowiska jako główny cel ekologiczny przyjął „Wzmoczoną ochronę i racjonalne użytkowanie gleb przydatnych dla rolnictwa z jednoczesnym zachowaniem oraz wzmocnieniem walorów ekologicznych rolniczej przestrzeni produkcyjnej”. Przyjęte w ramach tego celu zadania ekologiczne są następujące:
 - Wskazanie obszarów, na których zostaną określone potrzeby wapnowania i nawożenia gleb, walki z erozją i sposobu zagospodarowania terenu.
 - Zapobieganie zanieczyszczeniu gleb środkami ochrony roślin.
 - Dostosowanie do naturalnego biologicznego potencjału gleb kierunków i intensywności produkcji;
 - Podnoszenie jakości i struktury gleb poprzez wykorzystanie kompostu;
 - Ochrona i wprowadzenie zadrzewień, zakrzewień oraz upraw spełniających rolę przeciwoerozyjną i zapobiegających pogarszaniu się jakości gleb oraz przeciwdziałających zakwaszaniu.
 - Prowadzenie działalności edukacyjnej upowszechniającej zasady dobrej praktyki rolniczej.
 - Ograniczanie przeznaczania gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.
 - Wspieranie działań mających na celu poprawę wartości użytkowej gruntów oraz zapobiegania obniżania ich produktywności.
 - Przywracaniu gruntom zdegradowanym albo zdewastowanym ich wartości użytkowych lub przyrodniczych.
 - Bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk”.
 - Rekultywacja gruntów zdewastowanych w wyniku eksploatacji surowców mineralnych.
 - Utrzymanie i zwiększenie walorów ekologicznych i krajobrazowych rolniczej przestrzeni produkcyjnej.
- W zakresie **ochrony surowców mineralnych** Powiatowy Program Ochrony Środowiska przyjmuje następujący cel ekologiczny: „Oszczędne i racjonalne korzystanie z zasobów oraz zminimalizowanie niekorzystnych skutków eksploatacji. Poprawa stanu środowiska naturalnego zmienionego w wyniku działalności górniczej. Ochrona obszarów perspektywicznych występowania surowców mineralnych oraz kontynuacja i rozszerzenie prac poszukiwawczych”. Zadania ekologiczne w ramach wyżej wymienionego celu przedstawiają się następująco:
 - Niepodejmowanie wydobycia, jeśli możliwe jest znalezienie substytutu danego surowca (na bazie surowców odnawialnych lub odpadów).
 - Sukcesywna rekultywacja terenów poeksploatacyjnych, zwłaszcza na dużych obszarach przekształceń górniczych.
 - Wszechstronne wykorzystanie kopalni (kopaliny głównej, towarzyszącej oraz surowców z hałd i składowisk górniczych).
 - Przestrzeganie zasad bezpieczeństwa eksploatacji w odniesieniu do obszarów zamieszkałych, atrakcyjnych turystycznie, o wysokich walorach przyrodniczych i rolniczych.
 - Stałe monitorowanie wpływu eksploatacji kopalni na środowisko oraz stanu wykorzystania zasobów surowców.
 - Nielokalizowanie na obszarach udokumentowanych złóż inwestycji niezwiązanych z działalnością górniczą (uwzględnienie tych terenów w gminnych studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego).
 - Otwartość terenów złóż dla potencjalnych inwestorów, obejmująca przygotowanie planistyczne terenów, wyłączenie ich z użytkowania rolniczego, a także dostępność pod względem własnościowym.

- Kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania złóż kopalin.
- Unikanie eksploatacji poniżej zwierciadła wód gruntowych.
- Likwidacja nielegalnego wydobycia kopalin na potrzeby lokalne.
- Wykorzystanie terenów poeksploatacyjnych dla rozwoju turystyki i kolekcjonerstwa minerałów, skał i okazów paleontologicznych.
- Wprowadzenie zieleni osłonowej, izolującej przyrodniczo i wizualnie tereny wydobycia.
- Stosowanie w zakładach wydobywczych i przeróbczych urządzeń ochrony środowiska i sukcesywnej ich modernizacji (szczególnie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, ochrony powietrza i przed hałasem).
- Egzekwowanie wymogu sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych złóż kopalin.
- W zakresie **ochrony przed hałasem** Powiatowy Program Ochrony Środowiska zakłada następujący cel główny: „Ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem”. W ramach wyżej wymienionego celu przyjęto następujące zadania ekologiczne:
 - Rozbudowa systemu monitorowania hałasu drogowego.
 - Wyznaczenie obszarów zagrożonych hałasem w celu podjęcia działań poprawiających klimat akustyczny w pierwszej kolejności.
 - Izolowanie budynków (np. wymiana okien) — sukcesywnie w obszarach zagrożonych hałasem.
 - Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów szczególnie zagrożonych hałasem — dla zadań do realizacji do 2015 roku.
 - Stosowanie rozwiązań techniczno-organizacyjnych ograniczających hałas u jego źródła
 - Poszerzenie dotychczasowego zakresu badania hałasu o obszary potencjalnie zagrożone.
 - Sukcesywne eliminowanie technologii i urządzeń przekraczających dopuszczalne normy hałasu w przemyśle i transporcie.
 - Zabezpieczenie terenów pod realizację przyszłych inwestycji drogowych umożliwiających ograniczenie uciążliwego ruchu całodobowego pojazdów ciężarowych.
 - Przeciwdziałanie obudowie dróg ruchu tranzytowego zabudową mieszkaniową.
 - Kontrola zakładów przemysłowych, zwłaszcza zlokalizowanych w pobliżu obszarów zamieszkałych lub w bezpośrednim ich sąsiedztwie.
 - Utworzenie pasów zwartej zieleni ochronnej lub innych form ochronnych wokół obiektów szczególnie uciążliwych dla środowiska pod względem hałasu.
 - Wyznaczanie stref buforowych pomiędzy nowoprojektowanymi centrami przemysłu i usług a terenami zabudowy mieszkaniowej.
- W zakresie **ochrony walorów przyrodniczych** cel ekologiczny przedstawia się następująco: „Zachowanie dziedzictwa biologicznego powiatu włoszczowskiego. Pełne wykorzystanie możliwości zwiększenia powierzchni leśnej powiatu oraz zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa”. Ponadto przyjęto następujące zadania ekologiczne:
 - Ochrona i renaturalizacja korytarzy i ciągów ekologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych.
 - Wyeliminowanie jednostronnych melioracji odwadniających, które zaburzają stosunki wodne.

- Ochrona istniejących i wprowadzanie nowych zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz pasów roślinności wzdłuż cieków wodnych, zapobiegających przedostawaniu się do wód powierzchniowych zanieczyszczeń.
- Utworzenie nowych form ochrony przyrody (propozycje zawarte w „Planie ochrony Przedborskiego Parku Krajobrazowego” zatwierdzonym rozporządzeniem Nr 10/2004 z dnia 20 kwietnia 2004 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Przedborskiego Parku Krajobrazowego oraz przysłane przez gminy):
 - 3 rezerwatów przyrody: Czarna Włoszczowska (gm. Kluczewsko), Struga (gm. Kluczewsko/Przedbórz), Las Świdziński (gm. Krasocin/Łopuszno);
 - 9 użytków ekologicznych: piaszczyska i jałowczyska I i II położone na wschód od wsi Sudzin (gm. Kluczewsko), Jałowczysko koło m. Ciemiętniki (gm. Kluczewsko), wyrobisko potorfowe w m. Żurawiec (gm. Kluczewsko), torfowisko niskie na wschód od m. Rzewuszyce (gm. Krasocin), Góra Dąbrowa Jastrzębska (gm. Krasocin), wilgotne naturalne siedlisko na wschód od wsi Gradek (gm. Kluczewsko), mokre naturalne siedlisko na północ od wsi Krogulec (gm. Kluczewsko), umiarkowanie wilgotne siedlisko na wschód od wsi Sudzin (gm. Kluczewsko);
 - 4 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych: Góra Krzemek (gm. Kluczewsko), Góra Kozłowa (gm. Kluczewsko), Czarna Włoszczowska I i II (gminy należące do Przedborskiego PK);
 - 1 stanowiska dokumentacyjnego: Rogalów (gm. Krasocin), 27 pomników przyrody; poszerzenie granic otuliny Przedborskiego PK (gm. Krasocin).
- Wdrożenie I schematu oraz II etapu II schematu programów rolno-środowiskowych, które staną się w przyszłości głównym narzędziem ekologizacji gospodarki rolnej;
- Uwzględnianie w opracowaniach z zakresu zagospodarowania przestrzennego ustaleń projektu „Planu ochrony Przedborskiego Parku Krajobrazowego”, zakazów obowiązujących na terenie OChK (Rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego nr 48/2002), zapisów ekofizjografii i inwentaryzacji przyrodniczych;
- Rozwój prac inwentaryzacyjno-badawczych w zakresie rozpoznania walorów przyrodniczych powiatu;
- Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu;
- Odpowiednie eksponowanie i zagospodarowanie walorów przyrodniczych i kulturowych bez uszczerbku dla środowiska;
- Odpowiednie eksponowanie i zagospodarowanie walorów przyrodniczych i kulturowych bez uszczerbku dla środowiska;
- Wyznaczenie i oznakowanie szlaków turystyki pieszej, przystosowanych dla turystyki rowerowej oraz narciarstwa biegowego (w tym ścieżek dydaktycznych);
- Rozbudowa infrastruktury technicznej i turystycznej służącej ochronie przyrody na styku z turystyką;
- Zapewnienie dogodnych warunków organizacyjno-przestrzennych do dalszego rozwoju agroturystyki we wszystkich wsiach, w których istnieją możliwości oraz zainteresowanie miejscowej ludności;
- Kreowanie urozmaiconej oferty turystycznej i rekreacyjnej dostosowanej do miejscowych warunków i inicjatyw;
- Zorganizowanie punktów informacji turystycznej.

- W **zakresie polityki leśnej** zadania ekologiczne to:
 - Stałe zwiększanie wskaźnika lesistości powiatu
 - Usprawnienie funkcji koordynacyjnej w zakresie organizacji zalesień.
 - Opracowanie i aktualizacja gminnych programów zwiększania lesistości oraz ustalenie w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego terenów do zalesienia przewidzianych do zalesień
 - Sporządzanie uproszczonych planów urządzenia lasów dla wsi posiadających pow. 10 ha gruntów leśnych,
 - Kontynuowanie współpracy z Nadleśnictwami Włoszczowa, Koniecpol i Przedbórz w zakresie nadzoru nad lasami prywatnymi oraz organizacji prac zalesieniowych i kontroli udatności zalesień,
 - Systematyczne usprawnianie systemu wydawania decyzji o zalesieniu gruntów oraz ustalania rocznego limitu zalesień, ze szczególnym uwzględnieniem dostosowania harmonogramu działań do terminów prac zalesieniowych.
- W zakresie **ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym** w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska główny cel określono jako: „Kontrola i ograniczenie emisji do środowiska promieniowania elektromagnetycznego do poziomów dopuszczalnych”. W ramach ww. celu przyjęto następujące zadania ekologiczne:
 - Przeprowadzenie pełnej inwentaryzacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego.
 - Gromadzenie danych zawierających informacje o źródłach promieniowania oraz o stwierdzonych przekroczeniach dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych z podziałem na tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową i tereny dostępne dla ludności wykorzystując dane z państwowego monitoringu środowiska.
 - Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zagadnień niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego wraz z ewentualnymi strefami II stopnia.
 - Działania towarzyszące to stałe prowadzenie badań określających skalę zagrożenia promieniowaniem.
- W zakresie **edukacji ekologicznej** za główny cel przyjęto podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. Ponadto określono następujące zadania ekologiczne:
 - Stworzenie i realizacja programu edukacji ekologicznej dla szkół.
 - Utworzenie ośrodków edukacji ekologicznej.
 - Utrzymanie i rozbudowa ścieżek ekologicznych, rowerowych i tras turystycznych.
 - Organizowanie konkursów promujących racjonalne korzystanie ze środowiska.
 - Wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego.
 - Promowanie walorów krajobrazowo-przyrodniczych powiatu włoszczowskiego.

2.3. Uwarunkowania wynikające z gminnych programów sektorowych

2.3.1. Uwarunkowania wynikające z Planu Rozwoju Lokalnego

Istotnym dokumentem w stosunku do Programu ochrony środowiska jest „Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Secemin”. Plan określa strategię społeczno-gospodarczą na lata 2004-2006, ale podaje też działania do realizacji w latach 2007-2013. Zgodnie z wyżej wymienionym dokumentem celem nadrzędnym rozwoju gminy Secemin jest wysoka jakość życia mieszkańców, a celem głównym - zrównoważony rozwój gminy.

Spośród zadań przewidzianych do realizacji w latach 2007-2013 istotne znaczenie z punktu widzenia ochrony środowiska mają następujące zadania:

1. Opracowanie programu popularyzacji wiedzy ekologicznej w gminie.
 - a. Treść zadania: popularyzacja wiedzy ekologicznej powinna koncentrować się na działaniach dydaktycznych we wszystkich rodzajach placówek oświatowych w gminie.
 - b. Sposób realizacji: opracowanie programu edukacyjnego dla dzieci i młodzieży, program badania świadomości potrzeb mieszkańców odnośnie działalności proekologicznej.
 - c. Podmioty realizujące: Urząd Gminy, placówki oświatowe.
 - d. Termin realizacji: 2001-2013.
 - e. Źródło finansowania: środki własne gminy, fundusze działają cena rzecz ochrony środowiska, środki Unii Europejskiej.
2. Opracowanie programu poprawy systemu komunikacyjnego.
 - a. Treść zadania: Rozwój funkcji turystycznych i gospodarczych gminy oraz poprawa warunków życia mieszkańców będą wymuszały stałe podnoszenie sieci i stanu dróg gminnych oraz powstawanie obiektów podnoszących walory gminy (parkingi, chodniki, ścieżki rowerowe itp.). Ważnym elementem tego programu jest poprawa sieci wewnątrz gminnych.
 - b. Sposób realizacji: analiza potrzeb inwestycyjnych w dziedzinie komunikacji, opracowanie harmonogramów zadań, opracowanie dokumentacji technicznej zadań
 - c. Podmioty realizujące: Urząd Gminy, inwestorzy
 - d. Termin realizacji: 2001-2013
 - e. Źródło finansowania: środki własne gminy, środki mieszkańców gminy, środki inwestorów zainteresowanych rozwojem obszarów strategicznych, środki Starostwa i Urzędu Marszałkowskiego przeznaczone na drogi, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, środki Unii Europejskiej.
3. Opracowanie programu kanalizacyjnego gminy.
 - a. Treść zadania: Kompleksowa kanalizacja gminy umożliwi rozwój nowoczesnego rolnictwa, turystyki, wielu rodzajów działalności gospodarczej oraz poprawi warunki życia mieszkańców gminy
 - b. Sposób realizacji: opracowanie harmonogramu kanalizacji gminy, opracowanie dokumentacji technicznej na poszczególne etapy, realizacja zadań wynikających z harmonogramów,
 - c. Podmioty realizujące: Urząd Gminy, społeczne komitety
 - d. Termin realizacji: 2001-2013
 - e. Źródło finansowania: środki własne gminy, środki własne gminy, Fundusz Ochrony Środowiska, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, środki Unii Europejskiej.

2.3.2. Uwarunkowania wynikające ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Secemin”

Uchwalone w 2002 roku studium jest wykładnią polityki przestrzennej jaką władze gminy będą realizowały w odniesieniu do jej obszaru. Główny cel przestrzennego rozwoju gminy brzmi:

„Wielofunkcyjny, zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju, wyrażający się poprawą standardów zamieszkania, pracy i wypoczynku mieszkańców i gości, systematyczny i trwały rozwój gminy, w oparciu o:

- *wykorzystanie lokalnych zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego,*

- *stymulowanie warunków dla rozwoju działalności inwestycyjnej i gospodarczej w zakresie produkcji, usług, rekreacji i turystyki,*
- *restrukturyzację produkcji rolnej w kierunku stworzenia zaplecza dla produkcji biomasy wykorzystywanej w odnawialnych metodach produkcji energii,*
- *rozbudowę systemów infrastruktury technicznej”.*

Cele strategiczne określono dla dwóch ściśle powiązanych ze sobą płaszczyzn; społeczno-gospodarczej i przestrzennej.

W sferze społeczno-gospodarczej celem strategicznym jest:

„Stopniowy rozwój gminy w podstawowych nurtach aktywności gospodarczej:

- mieszkalnictwo z usługami,
 - produkcja z wykorzystaniem nowoczesnych, przyjaznych środowisku technologii,
 - rekreacja i inne różnorodne formy, turystyki i sportu (za szczególnym uwzględnieniem agroturystyki),
 - rolnictwo ekologiczne (w tym produkcja biomasy), w połączeniu z przetwórstwem produktów rolnych,
 - przetwórstwo drewna i runa leśnego,
- któremu towarzyszyć będzie stałe zwiększanie liczby miejsc pracy i źródeł dochodów mieszkańców”.

W sferze przestrzennej celem strategicznym jest:

„Harmonijny rozwój przestrzenny gminy na bazie istniejącego zainwestowania oraz racjonalnego wykorzystania środowiska przyrodniczego i kulturowego, a także jakościowe polepszanie funkcjonalnych powiązań z regionem”

Spośród zdefiniowanych celów operacyjnych na potrzeby opracowania wybrano jedynie cele związane z ochroną środowiska. Są to:

W sferze społeczno-ekonomicznej:

- rozwój i zwiększenie atrakcyjności oferowanych usług z zakresu rekreacji i turystyki (w tym w szczególności w zakresie agroturystyki),
- zapoczątkowanie i stałe rozwijanie produkcji biomasy oraz stworzenie organizacyjnych podstaw funkcjonowania rynku zajmującego się jej skupem, przetwarzaniem i wysyłką.

W sferze przyrodniczo-kulturowej:

- zachowanie i poprawa jakości zasobów środowiska przyrodniczego ze szczególnym uwzględnieniem zasobów wodnych i różnorodności gatunkowej roślin i zwierząt dziko żyjących,
- zwiększenie retencji i poprawa jakości wód powierzchniowych w zlewni Białej Nidy i Pilicy,
- określenie oraz minimalizacja zagrożeń powodziowych ze strony rzeki Zwleczy i innych cieków wodnych,
- powiększenie zasobów leśnych gminy,
- udostępnienie zasobów przyrodniczo-krajobrazowych gminy dla różnorodnych form rekreacji i turystyki.
- rewitalizacja (odnowienie) miejscowości Secemin, która przyczyni się do poprawy estetyki i wizerunku miejscowości, poprawy jakości życia mieszkańców, poprawy atrakcyjności gospodarczej i turystycznej oraz tworzenie nowych miejsc pracy-będą to następujące przedsięwzięcia:
- projekt Nr 1 – Zagospodarowane (rewitalizacja i rekonstrukcja) istniejącego zabytkowego kopca „fortalicy Szafranców” oraz wykonanie odpowiedniego zaplecza kulturalno-rekreacyjnego poprzez budowę muszli koncertowej oraz

obiektów sportowych (boisko do badmintonu, ringo), korty tenisowe, skatepark, plac zabaw dla dzieci, wyposażony w urządzenia rekreacyjne.

- projekt Nr 2 - Rewitalizacja i zagospodarowanie Placu Wolności w Seceminie (tzw. Rynku)
- projekt Nr 3 - Budowa nowoczesnego stadionu sportowego przy ul. Koniecpolskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

W sferze przestrzennej:

- kształtowanie systemu terenów wypoczynkowych i rekreacyjnych w oparciu o istniejące zasoby środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- ochrona przed rozproszonym zainwestowaniem terenów otwartych o wysokich wartościach krajobrazowych i przyrodniczych.

W sferze technicznej:

- ograniczenie do niezbędnego minimum niekorzystnego wpływu obiektów i linii elektromagnetycznych napowietrznych oraz napowietrznych linii telekomunikacji przewodowej i wież stacji radiowych telefonii bezprzewodowej na atrakcyjność krajobrazu i walory przyrodnicze gminy,
- racjonalne, zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, wykorzystanie zasobów energii odnawialnej, występujących na obszarze gminy, przede wszystkim biomasy,
- objęcie zaopatrzeniem w gaz sieciowy z zachowaniem standardów jakościowych i ilościowych – mieszkańców gminy, którzy wyrażą chęć korzystania z dostaw gazu sieciowego, - odbiorcom ujawniającym się w przyszłości w miarę wzrostu zainwestowania,
- poprawa niezawodności funkcjonowania istniejących systemów ujmowania i rozprowadzania wody,
- budowa systemu zaopatrzenia w wodę w miejscowościach nie posiadających do chwili obecnej takich systemów,
- stopniowe wyposażanie najintensywniej zainwestowanych obszarów gminy w systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- w jednostkach osadniczych nie przewidzianych w najbliższym horyzoncie czasowym do objęcia zbiorowym systemem kanalizacji sanitarnej wykonanie lokalnych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków (szczególnie w rejonie większych obiektów użyteczności publicznej) oraz umożliwienie stosowania na wybranych obszarach indywidualnych rozwiązań w tym zakresie.

3. CHARAKTERYSTYKA I OCENA STANU ŚRODOWISKA GMINY

3.1. Ogólna charakterystyka gminy

3.1.1. Położenie

Gmina Secemin jest położona w zachodniej części województwa świętokrzyskiego w powiecie włoszczowskim, na pograniczu z województwem śląskim. Gmina graniczy z gminami Włoszczowa i Radków w województwie świętokrzyskim oraz z gminami Koniecpol i Szczekociny w województwie śląskim. Obszar gminy zajmuje powierzchnię 16 413 ha i zamieszany jest przez 5 247 osób (1779 gospodarstw) (tab.3.1.). Rolę administracyjnego, kulturalnego i gospodarczego centrum regionu pełni miejscowość Secemin.

W skład gminy wchodzi 20 sołectw: Bichniów, Brzozowa, Celiny, Czaryż, Dąbie, Kluczyce, Krzepice, Krzepin, Kuczków, Marchocice- Międzylesie, Psary Kolonia, Psary Wieś, Secemin, Wałkonowy Dolne, Wałkonowy Górne, Wola Czaryska, Wola Kuczkowska, Zwlecza, Żeliszawice, Żeliszawiczki.

Tab. 3.1. Powierzchnia, liczba ludności i liczba gospodarstw domowych w poszczególnych sołectwach gminy

Lp.	Nazwa sołectwa	Liczba mieszkańców	Powierzchnia [ha]	Liczba gospodarstw domowych
1	Bichniów	238	695	67
2	Brzozowa	365	805	102
3	Celiny	66	224	26
4	Czaryż	186	862	52
5	Psary Wieś	225	326	91
6	Psary Kolonia	209	574	103
7	Dąbie	104	903	41
8	Kluczyce	116	255	40
9	Krzepice	70	292	27
10	Krzepin	79	1313	33
11	Kuczków	183	1132	63
12	Marchocice-Międzylesie	286	567	85
13	Secemin	1353	3111	497
14	Wałkonowy Dolne	207	957	74
15	Wałkonowy Górne	137	666	42
16	Wola Czaryska	240	674	81
17	Wola Kuczkowska	246	888	78
18	Zwlecza	83	186	22
19	Żeliszawice	469	1540	109
20	Żeliszawiczki	385	443	146
Ogółem		5247	16413	1779

Źródło: Urząd Gminy Secemin

W fizyczno-geograficznym podziale kraju wg J. Kondrackiego (1994) gmina Secemin należy do:

- Obszaru - Europy Zachodniej
- Podobszaru - Pozaalpejskiej Europy Zachodniej (3)
- Prowincji - Wyżyny Małopolskiej (34)
- Podprowincji - Wyżyny Środkowo-Małopolskiej (342)
- Makroregionu - Wyżyny Przedborskiej (342.1)
- Mezo-regionu - Niecki Włoszczowskiej (342.14)

Niecka Włoszczowska pod względem ukształtowania powierzchni terenu przypomina misę o płaskim dnie i wyniesionych brzegach. Margliste podłoże kredy pokrywają czwartorzędowe piaski, przewiane w wydmy, pomiędzy którymi występują tereny podmokłe, bagniste i torfiaste. Znaczne powierzchnie na tym terenie zajmują lasy.

3.1.2. Powiązania komunikacyjne

Gmina ma korzystne połączenie kolejowe. Przez jej teren przebiegają linie kolejowe o istotnym znaczeniu europejskim, krajowym i wojewódzkim:

- AGC Warszawa-Katowice (Centralna Magistrała Kolejowa -CMK),
- Kozłów-Starzyny,
- Starzyny-Koniecpol,
- Czarnca-Częstochowa.

System transportowy gminy obejmuje drogi o różnych klasach administracyjnych (od dróg wojewódzkich do gminnych). Na terenie Gminy nie występują drogi krajowe.

Łączna długość powiatowych i gminnych dróg, tworzących wewnętrzny system transportowy gminy, wynosi ok. 93 km. W gminie istnieją również drogi serwisowe, służące obsłudze technicznej linii kolejowych, w tym przede wszystkim Centralnej Magistrali Kolejowej.

Tab.3.2. Drogi wojewódzkie i ich długość na terenie gminy Secemin

Lp.	Nr drogi	Długość [mb]	Przebieg
1	786	12 364	Gabrielów – Brzozowa – Secemin – Marchocice - Miny
2	795	7 030	Celiny - Secemin Rynek - Ropocice
3	0852006	850	Wałkonowy Górne - Zakrzów
4	0852007	3 000	Secemin - Marianów
5	0852008	950	Żeliszawice - Vincentów
6	0852009	3 000	Żeliszawice - Nadolnik
7	0852010	1 300	Brzozowa - Maleniec
8	0852011	1 250	Międzylesie, do stacji PKP

Źródło: Urząd Gminy Secemin

Tab.3.3. Drogi powiatowe i ich długość na terenie gminy Secemin

Lp.	Nr	Długość [mb]	Przebieg
1	0229T	7833	Krzepin - Wałkonowy Ropocice
2	0230T	389	gr. woj. świętokrzyskiego - Żeliszawice
3	0231T	7830	Secemin – Marchocice – Żeliszawiczki - Miny

Lp.	Nr	Długość [mb]	Przebieg
4	0232T	1380	Kuczków – Wolica - gr. woj. świętokrzyskiego (Brzostek)
5	0233	6800	Secemin – Czaryż – Bałków - Dierzgów
6	0234T	1234	Bichniów – Psary – Kuczków – gr. woj. świętokrzyskiego (Koniecpol)
7	0235T	4070	Wałkonowy Górne – Bałków – droga powiatowa 0229T
8	0242T	2936	Czaryż – Ojstawice – gr. woj. świętokrzyskiego (Rędziny)
9	0243T	42	Dierzgów - Bieganów

Źródło: Urząd Gminy Secemin

Tab.3.4. Drogi gminne i ich długość na terenie gminy Secemin

Lp.	Nr	Długość [mb]	Przebieg
1	0852001	1 750	Kuczków – Dąbie
2	0852002	4 450	Secemin – Zwleczka – Kluczyce
3	0852003	2 000	Psary - Celiny
4	0852004	2 000	Psary – Daleszec
5	0852005	2 200	Marchocice
6	0852012	1 500	Bichniów – Mileje
7	0852013	1 300	Bichniów od dr. pow. Nr 08439
8	0852014	350	Krzepice przez wieś
9	0852015	3 700	Wola Kuczowska do granicy gminy Koniecpol
10	brak numeru	600	Żelistawice – Papiernia
11	brak numeru	1 100	Gabrielów przez wieś
12	brak numeru	4 000	Psary – Wola Czaryska
13	brak numeru	3 400	Celiny – Wola Czarska
14	brak numeru	800	Wola – Czaryska do gr. gm. Radków
15	brak numeru	600	Żelistawiczki – Stacja PKP
16	brak numeru	1 150	Kluczyce Gródek
17	brak numeru	950	Kluczyce – do toru Kozłów – Koniecpol,
18	brak numeru	750	Kluczyce – CMK
19	brak numeru	1 100	Wola Kuczowska – Wolica
20	brak numeru	1 100	Wola Kuczowska do przejazdu PKP
21	brak numeru	1 300	Wola – Kuczowska – Cegielnia – Dąbie

Lp.	Nr	Długość [mb]	Przebieg
22	brak numeru	350	Marchocice - Komorniki
23	brak numeru	230	Ropocice – do CMK
24	brak numeru	1 000	Bichniów przez wieś
25	brak numeru	2 200	Krzepin – Zagórze
26	brak numeru	3 200	Krzepice – Czarna Góra – Czaryż
27	brak numeru	350	Czaryż przez wieś do parku
28	brak numeru	400	Czaryż do gr. gm. Radków
29	brak numeru	230	Czaryż do drogi pow. 08489
30	brak numeru	650	Żeliszawiczki do końca wsi
31	brak numeru	150	Żeliszawice do kościoła
32	brak numeru	850	Krzepin pod Lasem
33	brak numeru	450	Lipiny przez wieś
34	brak numeru	700	Dolne polna koło Klimasa
35	brak numeru	2 200	Bichniów Czarna Góra
36	brak numeru	1 000	Dąbie Cegielnia
37	brak numeru	300	Ropocice do b. PZZ
38	brak numeru	450	Gabrielów działki
39	brak numeru	1 300	Pniaki przez wieś
40	brak numeru	450	Bichniów przez wieś
41	brak numeru	320	Psary Błonie
42	brak numeru	150	Zwleczka przez wieś
43	brak numeru	400	Secemin – Jamnice
44	brak numeru	600	Secemin – Rakarnia
45	brak numeru	170	Secemin za b. SKR
46	brak numeru	900	Secemin – Piaski – Partyzantów
47	brak numeru	600	Secemin – ul. Kościelna
48	brak numeru	300	Secemin – osiedle w ul. Koniecpolskiej
49	brak numeru	800	Secemin do ul Partyzantów
50	brak numeru	800	Secemin do ul Partyzantów

Lp.	Nr	Długość [mb]	Przebieg
51	brak numeru	1 100	Secemin ul. Jędrzejowska
52	brak numeru	120	Secemin ul. Krótka
53	brak numeru	100	Secemin ul. Ogrodowa
54	brak numeru	80	Secemin ul. Pl. Wolności
55	brak numeru	200	Secemin ul. Pl. Wolności
56	brak numeru	750	Secemin od ul. Kolejowej do ul. Czarnieckiego
57	brak numeru	700	Secemin ul. Kościelna
58	brak numeru	600	Psary – Góry

Źródło: Urząd Gminy Secemin

3.1.3. Sytuacja demograficzna

Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2008 roku gminę zamieszkiwało 5 192 osób. Przyrost naturalny w gminie należy do najniższych w powiecie. W 2008 roku wynosił -31. Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosi 31 mieszkańców na 1 km² i znacznie odbiega od średnich gęstości zaludnienia na terenie powiatu i województwa. Ludność gminy charakteryzuje się stosunkowo dużym udziałem osób w wieku przed- i poprodukcyjnym. Dużym problemem w skali regionu jest wysoki stopień bezrobocia. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2008 roku liczba osób bezrobotnych na terenie gminy wynosiła 367. Przyczyn tego stanu należy upatrywać w słabo rozwiniętej działalności produkcyjno-usługowej oraz w bezrobociu strukturalnym dot. rolnictwa.

Szczegółowe informacje dotyczące sytuacji demograficznej zamieszczone są w tabelach poniżej.

Tab.3.5. Powierzchnia i ludność w 2008 r (stan na 31.XII 2008, stałe miejsce zameldowania)

Wyszczególnienie	Powierzchnia w km ²	Ludność			Kobiety na 100 mężczyzn	Ludność na 1 km ²
		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety		
Województwo Świętokrzyskie	11 710	1 273 625	620 320	653 305	105	109
Powiat Włoszczowski	908	47 305	23 454	23 851	101	52
Gmina Secemin	163	5 192	2 542	2 650	103	31

Główny Urząd Statystyczny, 2008

Tab.3.6. Ruch naturalny ludności w 2008 r

Wyszczególnienie	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
Województwo Świętokrzyskie	12 736	13 891	-1 155
Powiat Włoszczowski	499	534	-35
Gmina Secemin	43	74	-31

Główny Urząd Statystyczny, 2008

Tab.3.7. Ludność wg płci i wieku produkcyjnego w gminie Secemin w 2008 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Ogółem	5 042	2 481	2 561
Wiek przedprodukcyjny	957	475	482
Wiek produkcyjny	2 970	1 666	1 304
Wiek poprodukcyjny	1 115	340	775

Główny Urząd Statystyczny, 2008

Tab.3.8. Bezrobocie w gminie Secemin na tle powiatu i województwa w 2008 roku

Wyszczególnienie	Zarejestrowani bezrobotni [%]			Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]		
	ogółem	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni
Województwo Świętokrzyskie	77 716	35 053	42 663	9,6	8,3	11,2
Powiat Włoszczowski	3 013	1 276	1 737	10,5	8,2	13,3
Gmina Secemin	367	173	194	12,4	10,4	14,9

Główny Urząd Statystyczny, 2008

3.1.4. Gospodarka i rolnictwo

Działające na terenie gminy Secemin firmy to najczęściej osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Zajmują się one głównie: handlem, budownictwem, usługami transportowymi, usługami niematerialnymi oraz produkcją.

Wykaz 19 głównych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy przedstawiono w tabeli poniżej.

Tab.3.9. Główne podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie gminy Secemin

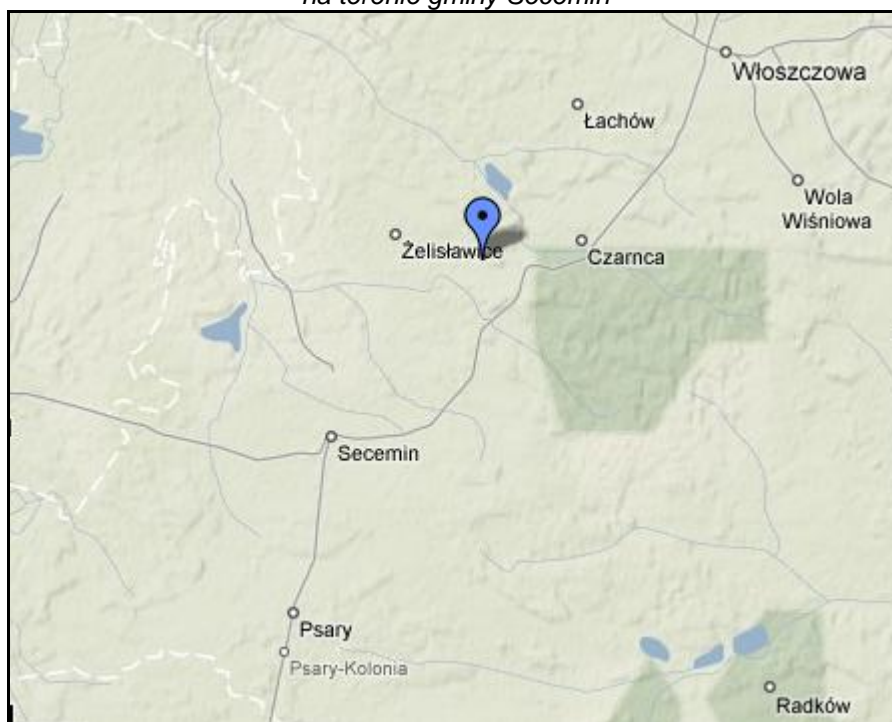
Lp.	Podmiot	Adres
1	Grupa „Prefabet” S.A Żeliszawice - produkcja betonu komórkowego	Żeliszawice
2	„DREWSTOL” A. Grzesik D. Milewski - stolarka budowlana	ul. Kościelna 5
3	PPHU „EDMIR” Napora Andrzej - przeróbka drewna	Wola Kuczowska 86
4	Zakład Ślusarsko-Spawalniczy Stanisław Wydrych	Secemin, ul. Czarnieckiego 73
5	TARTACZNICTWO s. c . Waclaw Pindelak, Andrzej Pindelak Jolanta Pawlik	Gabrielów 21
6	TARTACZNICTWO Tadeusz Klimas	Wałkonowy Dolne 1
7	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe JARMET Krzysztof Jarmuda	Żeliszawiczki 58a
8	Stacja Paliw „Sa-Wa” s c. A. Stefański A. Wojtasik	Secemin, ul. Kościuszki 75
9	EURO-TANK” Stacja Paliw Olga Falana	Secemin, ul. Czarnieckiego 80
10	„Tey-BUS” Słomiński Jarosław	Żeliszawice 54
11	„BUDBER” Produkcja elementów budowlanych Bernat Ireneusz	Żeliszawiczki 45
12	P.P.H.U. „Granit,” Produkcja wyrobów ze skał i kamienia naturalnego Gul Andrzej	Secemin, ul. Jędrzejowska 43
13	PUH „KAMKLIDEX” transport drogowy, sprzedaż hurtowa maszyn Kaczmarzyk Mieczysław	Secemin ul. Kościuszki 78
14	Działalność transportowa „RAF-TRANS” Krzysztofik Rafał	Psary Kolonia 64
15	Usługi transportowe Chmielewski Mariusz	ul. Kościelna 21

Lp.	Podmiot	Adres
16	Zakład Kamieniarski Zalas Grzegorz	ul. Koniecpolski 14
17	Ozdoby betoniarskie Gałązka Łukasz	ul. Kościelna 20a
18	Sprzedaż drewna, materiałów budowlanych, węgla, skup złomu-metali Tadeusz Rokosz	Psary Kolonia 40
19	Handel artykułami przemysłowymi, sprzedaż węgla-Kowalik Bogumił	Secemin ul. Kościuszki 17

Źródło: Urząd Gminy Secemin

Największym zakładem produkcyjnym działającym na terenie gminy jest Grupa Prefabet S.A. zakład w Żeliszawicach. Został on wybudowany w 1972 r. na terenie bogatym w zasoby podstawowego surowca do produkcji betonu komórkowego, którym jest piasek kwarcowy. W 1995r. zakład został sprywatyzowany i przyjął nazwę Korporacja AHG PREBET. W wyniku przekształceń w listopadzie 2004r. nowym właścicielem została Grupa PREFABET S.A. z siedzibą w Świerżach Górnych. Oddział Żeliszawice prowadzi dystrybucję materiałów na terenie Południowo-Zachodniej Polski.

Rys.3.1. Usytuowanie zakładu produkcyjnego - Grupa Prefabet S.A. Żeliszawice na terenie gminy Secemin

Źródło: www.grupa-prefabet.pl/

Tab.3.10. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD w 2008 r

Wyszczególnienie	Gmina Secemin	Powiat Włoszczowski	Województwo Świętokrzyskie
Ogółem	205	3 108	108 399
Sekcja A: Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	11	91	1 726
Sekcja B: Rybactwo	1	2	13
Sekcja C: Górnictwo	0	3	102
Sekcja D: Przetwórstwo przemysłowe	25	510	10 056

Wyszczególnienie	Gmina Secemin	Powiat Włoszczowski	Województwo Świętokrzyskie
Sekcja E: Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0	12	152
Sekcja F: Budownictwo	23	471	13 344
Sekcja G: Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	67	914	39 852
Sekcja H: Hotele i restauracje	5	70	2 851
Sekcja I: Transport, gospodarka magazynowa i łączność	17	207	7 649
Sekcja J: Pośrednictwo finansowe	4	90	3 870
Sekcja K: Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	15	310	12 781
Sekcja L: Administracja publiczna i obrona narodowa obowiązkowa ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne	12	85	1 275
Sekcja M: Edukacja	11	79	2 770
Sekcja N: Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	5	113	4 808
Sekcja O: Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	9	161	7 148
Sekcja P: Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0	0	1
Sekcja Q: Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	1

Główny Urząd Statystyczny, 2008

Tab.3.11. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów oraz wybranych form prawnych w 2008 r.

Sektor	Wyszczególnienie	Liczba zarejestrowanych podmiotów		
		Województwo Świętokrzyskie	Powiat Włoszczowski	Gmina Secemin
Sektor publiczny	podmioty gospodarki narodowej ogółem	3 566	134	15
	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	2 416	111	12
	przedsiębiorstwa państwowe	5	0	0
	spółki handlowe	153	2	0
	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	33	1	0
Sektor prywatny	podmioty gospodarki narodowej ogółem	104 833	2 974	190
	osoby fizyczne prowadzące	87 202	2 515	155

Sektor	Wyszczególnienie	Liczba zarejestrowanych podmiotów		
		Województwo Świętokrzyskie	Powiat Włoszczowski	Gmina Secemin
	działalność gospodarczą			
	spółki handlowe	4 286	65	6
	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	537	9	1
	spółdzielnie	505	19	3
	fundacje	162	5	0
	stowarzyszenia i organizacje społeczne	2 767	107	11

Lasy zajmują 39,9% powierzchni gminy. Niewiele mniejsza jest powierzchnia gruntów ornych - 33,1%. Ponadto stosunkowo duży jest udział łąk na terenie gminy - 12,8%.

Tab.3.12. Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Secemin

Rodzaje gruntów	Powierzchnia ewidencyjna	
	ha	%
Powierzchnia ogólna	16 413	100,0
Grunty orne	5 433	33,1
Sady	28	0,17
Łąki	2 105	12,8
Pastwiska	592	3,6
Lasy	6 545	39,9
Pozostałe	1 710	10,4

Źródło: Urząd Gminy Secemin

Czynnikami ograniczającymi rozwój rolnictwa w gminie są: rozdrobnienie agrarne oraz występowanie na tym obszarze gleb o niskiej bonitacji. Jakość gleb przesądza również o strukturze zasiewów. W gminie notuje się wysokie natężenie upraw zbożowych i ziemniaków. Znikomy jest udział sadów, produkcji owoców jagodowych oraz produkcji warzyw gruntowych. Na terenie gminy jest dobrze rozwinięta hodowla bydła z uwagi na duży udział użytków zielonych w strukturze użytkowania gruntów.

3.2. Charakterystyka i stan środowiska

3.2.1. Geologia i geomorfologia

Gmina Secemin położona jest w południowo-zachodniej części mezozoicznego obrzeża Gór Świętokrzyskich, gdzie w podłożu występują skały osadowe mezozoiku. Obszar gminy zajmują osady mastrychtu, czyli górnej kredy. Dominują tu facje wapienne z otwornicami (opoki, margle i gezy). Prawie w całości osady te znajdują się pod pokrywą osadów czwartorzędowych. Jedynie lokalnie margle kredowe odsłaniają się powierzchniowo.

Pod względem tektoniki gmina położona jest na obszarze platformy staropaleozoicznej z okresu fałdowań kaledońskich. Głębokość stropu – warstwy granitowej wynosi ok. 2-3 km. W czwartorzędzie obszar gminy znalazł się w obrębie zlodowacenia środkowopolskiego, które jest reprezentowane przez pokrywę czwartorzędowych neopleistocenijskich piasków i żwirów wodnolodowcowych, płątów glin zwałowych oraz zwydmionych piasków eolicznych.

Z przewiewanych czwartorzędowych piasków utworzyły się wydmy pomiędzy, którymi występują tereny bagniste i torfiaste. Doliny rzek i potoków wypełniają namuły, piaski, żwiry rzeczne oraz torfy.

3.2.2. Gleby

Największymi jednostkami glebowymi pod względem zajmowanej powierzchni, są gleby pseudobielicowe i brunatne wylugowane. Wytworzyły się one na ogół z piasków luźnych lub słabogliniastych lub na wapieniach. Z uwagi na stosunkowo niewielką naturalną zasobność w substancje pokarmowe należą one do gleb mało urodzajnych. Gleby bielicowe występują głównie pod lasami, a gleby pseudobielicowe skupiają się na terenach okresowo nadmiernie uwilgotnionych. Na terenie gminy można spotkać również gleby glejowe i czarne ziemie zdegradowane, należące do gleb mineralnych.

Gleby organiczne użytkowane są głównie jako łąki i pastwiska. Zalicza się do nich: mady, występujące w dolinach rzek, gleby torfowe, torfowo – mułowe i murszowe na obszarach torfowisk i płytkich zabagnień. Najbardziej urodzajnymi glebami na tym terenie są gleby rędzinowe, a zwłaszcza rędziny czarnoziemne i brunatne. Są to gleby wytworzone ze zwiertzałych skał węglanowych, o dużej zawartości związków wapnia w całym profilu glebowym i odczynie zbliżonym do obojętnego. Na terenie gminy występują one lokalnie.

Istotnym składnikiem oceny jakości gleb jest poziom ich zakwaszenia. Zakwaszenie gleb zależy od rodzaju skały macierzystej, natężenia procesów degradacyjnych (np. erozji wodnej, ługowania, zasolenia), a także ogólnego poziomu kultury rolnej. Gleby silniej zakwaszone posiadają niższą przydatność rolniczą, cechują się słabszą przyswajalnością składników pokarmowych oraz wymagają większych nakładów na rekultywację. Zakwaszenie gleb na terenie gminy Secemin jest wysokie – procent gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych waha się w granicach 81-100% (według danych WIOŚ z 2006 roku).

3.2.3. Zasoby kopalin

Zgodnie z „Bilansem zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce” (stanu na dzień 31 XII 2007 r.) na terenie gminy Secemin występują złoża piasków kwarcowych do produkcji betonów komórkowych w miejscowości Żeliszawice oraz złoża piasków i żwirów (Jeziorna Góra w miejscowości Żeliszaweczki).

Tab.3.13. Zasoby kopalin na terenie gminy Secemin

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie
			Geologiczne bilansowe	Przemysłowe	
Piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych					
1.	Żeliszawice	Eksploatowane	454	-	11 tys. m ³
Złoża piasków i żwirów					
2.	Jeziorna Góra	Eksploatowane	70	-	7 tys. ton

Źródło: Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce, wg stanu 31 XII 2007 r., PIG 2008

3.2.4. Tereny zdegradowane, podatne na degradację oraz zagrożenia powierzchni ziemi

Degradacja powierzchni terenu ma zasięg lokalny. Jej przejawem są wyrobiska po eksploatacji surowców budowlanych w okolicach Secemina, Psar, Kuczkowa,

Bichniowa i Żeliszawic. Zagrożenia dla powierzchni ziemi stanowić mogą również: składowisko surowców przemysłowych w Żeliszawicach, składowiska paliw stałych i płynnych oraz składowisko odpadów komunalnych w Seceminie (zrekultywowane).

Tereny sklasyfikowane jako nieużytki antropogeniczne występują w rejonie Woli Kuczkowskiej.

Niewielkie izolowane fragmenty terenu gminy usytuowane w północnej części są podatne na degradację naturogeniczną. Są to pojedyncze wzgórza np. w okolicach Żeliszawic. Na terenach tych mogą występować procesy erozyjno-denudacyjne o charakterze lokalnego zmywu powierzchniowego. Porastająca szata roślinna, osłabiająca intensywność tych procesów oraz niewielka powierzchnia, gdzie mogą one występować powoduje, że zagrożenie tego typu degradacją jest nieznaczne.

W gminie występują również obszary potencjalne narażone na degradację antropogeniczną, związane z litologią utworów powierzchniowych. Występujące w tej części Niecki Włoszczowskiej utwory luźne (piaszczyste, i piaszczysto-gliniaste) są podatne na infiltrację różnorodnych zanieczyszczeń związanych z napływem zanieczyszczonych mas atmosferycznych oraz składowanych zanieczyszczeń rolniczych, przemysłowych i bytowych. Znaczne oddalenie tego terenu od dużych emitorów zanieczyszczeń oraz niewielkie zainwestowanie przemysłowe powoduje, że zagrożenie tego typu degradacją jest również znikome.

Cały obszar znajduje się pod wpływem „kwaśnych deszczy” (odczyn pH wody opadowej < 5), za co odpowiedzialna jest wciąż wysoka emisja kwasotwórczych związków siarki i azotu na uprzemysłowionych terenach przyległych.

Zagrożenia

- erozja wodna (spowodowana ukształtowaniem terenu i użytkowaniem terenu),
- erozja wietrzna (spowodowana odwodnieniem - melioracje, użytkowaniem terenu - brak okrywy roślinnej),
- trwałe przekształcenia powierzchni ziemi (eksploatacja surowców mineralnych).

3.2.5. Powietrze atmosferyczne

3.2.5.1. Klimat

Zgodnie z podziałem Polski na dzielnice rolno-klimatyczne R. Gumińskiego (1948) analizowany obszar leży w obrębie dzielnicy częstochowsko-kieleckiej. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi tu 8,0-8,5 °C, roczna amplituda temperatury waha się od 21 do 23°C, czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi od 60 do 80 dni, a długość okresu wegetacyjnego 200-210 dni. Średnia suma opadów kształtuje się na poziomie 600-700 mm, w zależności od ukształtowania i pokrycia terenu, z maksymalnymi sumami miesięcznymi w miesiącach letnich. Dominują wiatry z sektora zachodniego (SW, S, NW), wiejące przeciętnie 46 dni w roku, o średnich prędkościach 3-4 m/s.

3.2.5.2. Stan powietrza

Według obowiązujących przepisów badanie i ocena poziomu substancji w powietrzu jest zadaniem wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Zgodnie z zapisami *Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150)* jest on zobowiązany do sporządzania:

- raz na pięć lat oceny i kwalifikacji stref na potrzeby ustalenia odpowiedniego sposobu oceny jakości powietrza. Ocena ta jest sporządzana w oparciu o tzw. progi oszacowania określone w *Rozporządzeniu (Dz.U. 2002.87.798)*.
- corocznie oceny bieżącej i klasyfikacji stref w oparciu o dopuszczalne poziomy substancji w powietrzu oraz poziomy dopuszczalne powiększone o marginesy

tolerancji, określone w Rozporządzeniu (Dz.U. 2008.47.281). Klasyfikacja ta jest podstawą do podjęcia decyzji o potrzebie zaplanowania działań naprawczych w danej strefie – opracowania programów ochrony powietrza.

Nazwy i kody stref dla celów oceny jakości powietrza pod kątem zawartości ozonu oraz dla celów oceny jakości powietrza pod kątem zawartości dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, tlenku węgla i benzenu, pyłu zawieszonego PM10 oraz zawartego w tym pyłu ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu określone zostały w *Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza* (Dz.U. z dnia 27 marca 2008 r.).

Klasyfikacja stref na potrzeby monitorowania jakości powietrza wykonywana jest pod kątem:

- **ochrony zdrowia ludzi** (w zakresie: SO₂, NO₂, pyłu PM10, ołowiu, CO, benzenu i O₃),
- **ochrony roślin** (w zakresie: SO₂, NO_x i O₃)

Oceną objęte są substancje ujęte w *Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. z dnia 19 marca 2008 r.). Ww. rozporządzenie określa również wartości dopuszczalne badanych substancji w powietrzu.

Wykonawcą, obu ocen dla stref, w obrębie których znajduje się Gmina Secemin jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach.

Zgodnie z zapisem art. 89 ustawy - Prawo ochrony środowiska, wojewoda co roku dokonuje oceny poziomu substancji w powietrzu w danej strefie, a następnie dokonuje klasyfikacji stref, w których poziom:

- choćby jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji,
- choćby jednej substancji mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji,
- substancji nie przekracza poziomu dopuszczalnego.

Gmina Secemin znajduje została zaklasyfikowana:

- **do Strefy Sandomiersko-Pińczowskiej**
 - ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla kryterium poziomów dopuszczalnych i docelowych w zakresie zanieczyszczeń: C₆H₆, NO₂, SO₂, Pb, CO oraz As, Cd, Ni, BaP w pyłe zawieszonym PM10
 - ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla kryterium poziomów dopuszczalnych w zakresie pyłu zawieszonego PM10;
 - ze względu na ochronę roślin, dla kryterium poziomów dopuszczalnych w zakresie NO_x i SO₂.
- **do strefy Województwo Świętokrzyskie:**
 - ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla kryterium poziomów docelowych i celów długoterminowych w zakresie O₃;
 - ze względu na ochronę roślin, dla kryterium poziomów docelowych i celów długoterminowych w zakresie O₃

Celem rocznej oceny jakości powietrza jest uzyskanie informacji o stężeniach zanieczyszczeń na obszarze poszczególnych stref. Wyniki badań monitoringowych przeprowadzonych w 2007 roku zestawiono poniżej.

Tab. 3.14. Klasyfikacja strefy sandomiersko-pińczowskiej za rok 2007 dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, benzenu, tlenku węgla, pyłu PM10, ołowiu, arsenu, niklu kadmu i benzo(a)piranu ze względu na ochronę zdrowia.

Nazwa strefy	Klasyfikacja stref w odniesieniu do poziomów dopuszczalnych						Klasyfikacja stref we odniesieniu do poziomów docelowych			
	SO2	NO2	C6H6	CO	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P
sandomiersko-pińczowska	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A

Źródło: WIOŚ Kielce, 2007

Tab.3.15. Klasyfikacja strefy sandomiersko-pińczowskiej za rok 2007 dla dwutlenku siarki i tlenku azotu ze względu na ochronę roślin.

Nazwa strefy	SO2	Nox
sandomiersko-pińczowska	A	A

Źródło: WIOŚ Kielce, 2007

Tab.3.16. Klasyfikacja strefy województwo świętokrzyskie za rok 2007 dla ozonu ze względu na ochronę zdrowia ludzi.

Nazwa strefy	Klasyfikacja stref w odniesieniu do poziomu docelowego	Klasyfikacja stref w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego
w ojewództwo świętokrzyskie	A	A

Źródło: WIOŚ we Wrocławiu, 2007

Tab.3.17. Klasyfikacja strefy województwo świętokrzyskie za rok 2007 dla ozonu ze względu na ochronę roślin

Nazwa strefy	Klasyfikacja stref w odniesieniu do poziomu docelowego	Klasyfikacja stref w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego
w ojewództwo świętokrzyskie	A	A

Źródło: WIOŚ Kielce, 2007

Wszystkie zanieczyszczenia objęte programem badań w roku 2007 osiągały niskie wartości stężeń, nie przekraczające obowiązujących wartości dopuszczalnych. Pozwoliło to na zakwalifikowanie strefy sandomiersko-pińczowskiej oraz strefy województwo świętokrzyskie do klasy A, co oznacza, że stężenia żadnej substancji nie przekraczają dopuszczalnych poziomów.

Na dobrą jakość powietrza atmosferycznego gminy zasadniczy wpływ ma jej niskie uprzemysłowienie. Jedyne większym emitorem zanieczyszczeń pyłowych i gazowych na terenie gminy jest przedsiębiorstwo „Prefabet” S.A Żeliszewice zajmujące się produkcją betonu komórkowego. Na terenie Zakładu prowadzone są jednak działania z zakresu ochrony powietrza polegające na monitorowaniu procesu spalania paliw ekologicznych bądź stosowaniu paliw z niską zawartością substancji powodujących zanieczyszczenie atmosfery. Zrzuty gazów odlotowych do powietrza odbywają się poprzez urządzenia oczyszczające.

W skali lokalnej największe zagrożenie stwarza przede wszystkim tzw. niska emisja z kotłowni i palenisk na paliwo tradycyjne z zakładów produkcyjnych, usługowych i domów mieszkalnych oraz ruch samochodowy wzdłuż szlaków komunikacyjnych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2007 roku na terenie gminy Secemin w centralne ogrzewanie wyposażonych było 711 mieszkań (40,2% wszystkich budynków mieszkalnych).

Lokalne systemy grzewcze i piece domowe nie posiadają urządzeń ochrony powietrza atmosferycznego. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową wynikającą z sezonu grzewczego. W systemach tych spala się często różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które są źródłem emisji dioksyn, gdyż proces spalania w ww. instalacjach jest niepełny

i zachodzi w stosunkowo niskich temperaturach. Mniejsze znaczenie na jakość powietrza atmosferycznego ma napływ transgranicznych gazowych i pyłowych zanieczyszczeń z tzw. emisji "wysokiej" z Aglomeracji Śląsko-Częstochowskiej i Bełchatowa, Opola, Zawiercia, Myszkowa i GOP.

Biorąc pod uwagę ukształtowanie terenu, lokalną emisję zanieczyszczeń oraz ich dopływ z terenów sąsiednich, należy stwierdzić, że na obszarze gminy istnieją rejony, gdzie przy niesprzyjających warunkach meteorologicznych (brak lub mała prędkość wiatru, inwersja temperatury), w szczególności w okresie grzewczym, mogą występować kryzysy aerosanitarne. Dotyczy to przede wszystkim podmokłych dolin i kotlin. np. rzeki Zwłeczy oraz wąskich, zabudowanych dolin i kotlin.

3.2.6. Hałas

Powszechność i intensywność hałasu w miejscu zamieszkania stanowi realne zagrożenie zdrowia, a zwłaszcza obniżenie psychicznego komfortu i jakości życia.

Gmina Secemin nie jest objęta badaniami klimatu akustycznego prowadzonymi w ramach państwowego monitoringu środowiska realizowanego przez WIOŚ. Na terenie gminy nie wykonywano również pomiarów natężenia hałasu w ramach planowych i interwencyjnych kontroli zakładów przemysłowych oraz obiektów usługowych emitujących hałas do środowiska, których celem jest egzekwowanie przestrzegania obowiązujących poziomów dopuszczalnych, czyli tzw. badania hałasu instalacyjnego.

Wobec braku ww. danych należy przypuszczać, że na terenie gminy nie ma obszarów o ponadnormatywnym poziomie hałasu. Prawdopodobnie źródłem tego zanieczyszczenia na terenie gminy są: przemysł, komunikacja samochodowa oraz kolej, które nie stwarzają jednak większych uciążliwości dla zdrowia ludzi i środowiska.

Wśród zakładów mogących zaliczać się do uciążliwych ze względu na naruszenie warunków akustycznych, należy wymienić zakłady różnych branż gospodarki, w tym np. kopalnie surowców mineralnych, zakłady betoniarskie, kowalskie, zakłady produkcji drzewnej, materiałów budowlanych, przedsiębiorstwa wielobranżowe. Urządzeniami wywołującymi hałas z zakładów przemysłowych są m.in.: wentylatory, betoniarki, kruszarki, piły tarczowe, frezarki, młoty, prasy, szlifierki, koparko-ładowarki, dźwigi.

Na natężenie ruchu komunikacyjnego zasadniczy wpływ mają: natężenie, płynność ruchu, procentowy udział pojazdów ciężarowych w strumieniu pojazdów, prędkość strumienia pojazdów, położenie drogi, rodzaj nawierzchni, ukształtowanie terenu, przez który przebiega trasa komunikacyjna, charakter obudowy trasy oraz rodzaj sąsiadującej z trasą zabudowy. Na terenie gminy największe natężenie ruchu drogowego i związany z tym hałas odnotować należy wzdłuż dróg wojewódzkich, prowadzących tzw. tranzyt zewnętrzny.

Istotnym źródłem hałasu komunikacyjnego jest także transport kolejowy, a przede wszystkim Centralna Magistrala Kolejowa (CKM).

Uciążliwości akustyczne mogą występować w sąsiedztwie stacji kolejowej w Żeliszawicach oraz obiektów CMK. Linia ta w większości przebiega przez tereny niezamieszkałe, za wyjątkiem odcinka pomiędzy miejscowościami Kluczyce i Psary.

3.2.7. Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne

Do sztucznych źródeł pól elektromagnetycznych mających ujemny wpływ na środowisko zaliczyć można m.in.:

- linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV, 220 kV, 400 kV, których szkodliwy wpływ rozciąga się odpowiednio od 12 do 37 m od osi linii;
- stacje elektroenergetyczne 400/220/110 kV i stacje 220/110 kV, 110/15kV, których uciążliwość na ogół zamyka się w granicach obiektu,

- o bazowe stacje telefonii komórkowej

Dla ochrony środowiska istotne znaczenia mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości 0,1–300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz, umieszczone w środowisku naturalnym. Zasięg szkodliwego oddziaływania tych urządzeń na ogół ogranicza się do zabezpieczenia miejsc ich lokalizacji przed wstępem osób postronnych.

Źródłem pól elektromagnetycznych w Gminie są:

- o linia przesyłowa energii elektrycznej 110 kV relacji Szczekociny-Secemin, od stanowiska nr 35 do SE Secemin
- o linia przesyłowa energii elektrycznej 110 kV relacji Secemin-Włoszczowa, od SE Secemin do stanowiska nr 18
- o linia przesyłowa energii elektrycznej 110 kV Linia Koniecpol-Włoszczowa, od stanowiska nr 45 do 55
- o stacja transformatorowa SE Secemin
- o stacja telefonii komórkowej Secemin ul. Kościuszki 69 - GSM Era
- o stacja telefonii komórkowej Secemin ul. Jędrzejowska - GSM Plus.

Anteny stacji bazowych telefonii komórkowych i dostępu radiowego zamieszczone są na wieżach stalowych, słupach żelbetonowych lub kominach powyżej zabudowy mieszkaniowej. Zasięgi ponadnormatywnej gęstości mocy elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego wynoszącej $0,1 \text{ W/m}^2$ znajdują się na głównych kierunkach promieniowania anten nadawczych, na wysokościach ich zawieszenia. Przestrzeń ta jest niedostępna dla ludzi.

3.2.8. Zasoby wodne

3.2.8.1. Wody podziemne

Cały obszar gminy położony jest w Nidziańskim Regionie Hydrologicznym (Niecec Mnichowskiej). Nieckę wypełniają utwory kredowe (margle, wapienie, opoki kredy górnej), będące jednocześnie szczelinowym poziomem użytkowym wód podziemnych. Cechują się one średnią wodonością (od 10-30 m^3/h w części południowo-wschodniej do 30-70 m^3/h w części pozostałej) i występują przeważnie na głębokości 20m, lokalnie 40m. Przeważająca część tego obszaru charakteryzuje się pełną lub częściową izolacją pierwszego poziomu użytkowego wód podziemnych od powierzchni terenu. Istnieje zatem ryzyko antropogenicznego zanieczyszczenia tych wód.

Cały obszar gminy położony jest na terenie dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych - GZWP Nr 408 „Niecka Miechowska NW” i GZWP Nr 409 „Niecka Miechowska SE”. Są to hydrogeologiczne zbiorniki typu otwartego, o charakterze szczelinowo – porowym, zasilane bezpośrednio z infiltracji wód opadowych oraz pośrednio przez wody rzeczne. Wody tych zbiorników o charakterze strategicznym dla regionu świętokrzyskiego są ujmowane z poziomu wodonośnego zlokalizowanego w utworach górnokredowych poprzez szereg studni głębinowych. Dla zbiorników na terenie gminy zostały określone obszary chronione OWO (obszary wymagające wysokiej ochrony) znajdujące się w jej zachodniej, północno-zachodniej, oraz wschodniej części (lasy ochronne). Na terenie gminy nie zlokalizowano żadnego punktu pomiarowego jakości wód podziemnych.

3.2.8 2. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Secemin leży w lewostronnym dorzeczu górnej Wisły, w obrębie zlewni dwóch jej lewobrzeżnych dopływów: Pilicy oraz Nidy (Białej Nidy). Przez teren Gminy przebiega dział wodny tych cieków.

Do ważniejszych cieków wodnych należy zaliczyć:

- **rzekę Zwleczę** (III rząd) dopływ Pilicy – wypływa koło miejscowości Zwleczka na wys. 210 m n. p. m., uchodzi do Pilicy na wys. 210 m n. p. m.,
- **rzekę Jeżówkę** (IV rząd) dopływ Zwleczy – wypływa koło Kuzek na wys. ok. 250 m n. p. m., uchodzi do Zwleczy na wys. ok. 210 m n. p. m.

Ww. rzeki mają charakter rzek nizinnych o bardzo małym spadku, ich koryta są w większości wąskie, nieuregulowane, w sposób naturalny meandrujące w szerokich dolinach. Ponadto występuje tu szereg nienazwanych strumieni i cieków wodnych. Powierzchniową sieć hydrograficzną wzbogaca gęsta sieć rowów melioracyjnych (o łącznej długości 21,3 km) oraz zbiorniki wodne pochodzenia antropogenicznego - głównie kompleksy stawów hodowlanych. Największe kompleksy tych stawów znajdują się w rejonie miejscowości Marianów w dolinie rzeki Zwleczy. Charakterystycznym elementem krajobrazu są liczne tereny torfowisk i bagien. Występują one w dolinach rzek, bezodpływowych zagłębieniach terenu, na obszarach o utrudnionej infiltracji wód opadowych.

Spośród przepływających przez teren gminy Secemin cieków Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach wykonywał w 2007 roku badania w ramach monitoringu wód powierzchniowych płynących jedynie na rzece Zwleczka, na wysokości miejscowości Gościencin w gminie Włoszczowa. W oparciu o pięciostopniową klasyfikację wód wody rzeki zaklasyfikowano do III klasy czystości (spełniających wymagania wód do spożycia po typowym uzdatnieniu fizycznym i chemicznym).

3.2.8.3. Zagrożenia wód podziemnych i powierzchniowych

Wśród głównych zagrożeń wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy wymienić należy:

- ścieki socjalno-bytowe (niewielki procent skanalizowania gminy),
- ścieki przemysłowe,
- ścieki deszczowe spływające z dróg,
- spływy powierzchniowe z pól uprawnych o dużym ładunku substancji biogenych,
- punktowe źródła zanieczyszczeń (nieszczelne szamba, gnojowica, cmentarze),
- stacje paliw,
- sztuczną eutrofizację stawów rybnych,
- zmianę warunków odpływu w wyniku budowy rowów melioracyjnych,

Ponadto potencjalne zagrożenie dla stanu wód powierzchniowych i podziemnych stanowić może zakład produkcyjny w Żeliszławicach - Grupa „Prefabet” S.A. oraz składowisko odpadów. W zakładzie prowadzone są jednak działania z zakresu ochrony wód polegające na zawracaniu wody powstałej z procesów technologicznych (co pozwala na zmniejszenie wydobycia wody podziemnej), a zrzut powstających ścieków odbywa się do oczyszczalni, a prace rekultywacyjne na składowisku zostały już prawie zakończone.

Tab.3.18. Cmentarze i stacje paliw stanowiące potencjalne zagrożenie jakości wód podziemnych na terenie gminy Secemin

Typ obiektu	Lokalizacja	Powierzchnia
cmentarze	Secemin	3,16
	Psary	1,30
cmentarze	Kuczków	1,38
stacje paliw	Secemin ul. Czarnieckiego	0,82
	Secemin ul. Kościuszki	0,42

Źródło: Urząd Gminy Secemin

3.2.9. Zasoby przyrodnicze

3.2.9.1. System obszarów i obiektów prawnie chronionych

Wg danych Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach teren gminy znajduje się poza systemem obszarów chronionych na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z póź. zm.).

Na obszarze gminy znajdują się formy ochrony przyrody objęte ochroną indywidualną zgodnie z przepisami w/w ustawy tj.: 7 pomników przyrody oraz 3 użytki ekologiczne. Szczegółowe informacje dotyczące tych obiektów przedstawiono w tabelach poniżej.

Tab.3.19. Pomniki przyrody na terenie gminy Secemin

Lp.	Nr ewid. Woj. Kon. Przyr.	Rodzaj Pomnika Przyrody	Opis pomnika			Określenie położenia pomnika	Rok ustanowienia
			Obwód	Wysokość	Wiek		
1	414	Dąb szypułkowy	330	17	250	Bichniów - park podworski	1994
2	415	Dąb szypułkowy	370	17	300	Bichniów - park podworski	1994
3	416	Dąb szypułkowy	340	18	300	Bichniów - park podworski	1994
4	417	Dąb szypułkowy	385	24	160	Bichniów - park podworski	1994
5	418	Dąb szypułkowy	395	25	250	Leśnictwo Bałków	1996
6	419	Dąb szypułkowy	352	25	250	Leśnictwo Bałków	1996
7	420	Dąb szypułkowy	435	29	300	Leśnictwo Marchocice	1996

Tab.3.20. Użytki ekologiczne na terenie gminy Secemin

Lp.	Nr ewid. Kon. Przyr.	Podstawowy opis obiektu	Rok utworzenia	Powierzchnia [ha]	Położenie
1	47	"Na Stoku" - wydma piaskowa	1996	0.1	Leśnictwo Bałków. oddz. 257c
2	48	"Łosiowy Dół" - bagno, ostoja zwierzyny	1996	0.37	Leśnictwo Zaróg, oddz.121
3	49	"Koński Dół - bagno	1996	0.36	Leśnictwo Zaróg, oddz.34a

W bezpośrednim sąsiedztwie gminy położony jest utworzony w 1995 roku Włoszczowsko-Jędrzejowski Obszar Chronionego Krajobrazu (opis granic Obszaru określony został w Rozporządzeniu Wojewody Nr 48/202 z dnia 23 lipca 2002 roku

zmieniającym rozporządzenia z sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie kieleckim opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego Nr 108 z dn. 23 lipca 2002 roku).

Ponadto na terenie gminy znajduje się część projektowanej ostoi siedliskowej - **Potencjalnego Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Natura 2000 Dolina Górnej Pilicy** (o kodzie PLH260018). Projekt utworzenia tego obszaru znajduje się obecnie na liście Ministra Środowiska, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia o ochronie przyrody, przekazanej w październiku 2009 r. do Komisji Europejskiej w celu zatwierdzenia. Planowana ostoja obejmuje rozległy obszar, o powierzchni 11 548,4 ha. Położona jest w Krainie Świętokrzyskiej, w okręgu Włoszczowsko-Jędrzejowskim. Ostoja ta obejmuje jeden z większych ciągów ekologicznych zlokalizowanych w naturalnych dolinach rzecznych w kraju. Występują tutaj zbiorowiska łąkowe, bardzo dobrze zachowane lasy łęgowe, bory bagienne, oraz rzadziej - bory chrobotkowe. Obszar ostoi ma też znaczenie dla ochrony starorzeczy. Zlokalizowane są tu liczne populacje gatunków roślin chronionych i ginących.

Dolina Górnej Pilicy należy do najistotniejszych ostoi fauny w Polsce środkowej. Jedne z najliczniejszych i najlepiej zachowanych populacji w tej części kraju mają tu: bóbr europejski *Castor fiber*, traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, kumak nizinny *Bombina bombina*, minóg ukraiński *Eudontomyzon mariae*, koza *Colitis taenia*, głowacz białopłetwy *Cottus gobio*, trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*, czerwonończyk fioletek *Lycaena helle* i zatoczek łamliwy *Anisus vorticulus*. Występujące tutaj populacje trzepli zielonej, czerwonończyka fioletka i zatoczka łamliwego należą do kluczowych w skali kraju. Wśród rozlewisk w Dolinie Pilicy występują liczne mikrosiedliska dogodne dla występowania poczwarówki jajowatej *Vertigo moulinsiana*. Pilica i jej dopływy są dobrym siedliskiem dla występowania skójki gruboskorupowej *Unio crassus*. Występują tutaj istotne w skali regionu populacje: pachnicy dębowej *Osmoderma eremita*, piskorza *Misgurnus fossilis*, modraszka telejusa *Maculinea teleius* i modraszka nausitousa *Maculinea nausithous*. Prawdopodobnie występują tutaj także: kreślik nizinny *Graphoderus bilineatus* oraz koza złotawa *Sabanajewia aurata* (stanowiska ich występowania wymagają potwierdzenia). Ostoja posiada bogaty zestaw gatunków owadów i innych organizmów wpisanych na czerwoną listę lub wymienianych w załącznikach do konwencji międzynarodowych. Ponadto w Dolinie Górnej Pilicy licznie reprezentowane są przyrodniczo cenne gatunki ptaków.

Do podstawowych zagrożeń fauny na terenie ostoi należą: niedostosowana do potrzeb ochrony gatunków gospodarka leśna i stawowa, utrata siedlisk gatunków w wyniku zaorywania łąk i pastwisk, zanikanie tradycyjnego użytkowania łąk i pastwisk, niewłaściwie lokowane zalesienia i plantacje wierzby energetycznej, zarastanie (sukcesja w kierunku zarośli i lasu) siedlisk półnaturalnych - muraw na piaskowych, łąk świeżych i wilgotnych, torfowisk przejściowych, presja urbanizacyjna, obniżanie się poziomu wód gruntowych, miejscami niewłaściwa gospodarka leśna - nasadzenia niezgodne z typem siedliska, a także chemizacja rolnictwa.

3.2.9.2. Bioróżnorodność

Zgodnie z podziałem geobotanicznym Polski (Szafer 1977) omawiany obszar leży w prowincji Niżowo-Wyżynnej, Środkowoeuropejskiej, działu A-Bałtyckiego, w poddziale A4 – Pasa Wyżyn Środkowych, w krainie 17-Świętokrzyskiej, w okręgu d-Przejściowym.

Między Koniecpolem a Seceminem ciągną się lasy Koniecpolskie, nieco dalej na północ od nich występują natomiast lasy Kurzelwoskie. W jednych i drugich przeważają drzewostany sosnowe. Sosna *Pinus silvestris* jest tu podstawowym gatunkiem lasotwórczym. Wchodzi ona w skład drzewostanów, zarówno liściastych, jak i borowych, tzn. borów sosnowych i borów mieszanych. Te pierwsze zróżnicowane są

na: suche *Cladonio-Pinetum*, świeże – *Leucobryo-Pinetum* i bagienne *Vacinio uliginosi* – *Pinetum*. Tworzą one mozaikę na tle potencjalnych siedlisk subkontynentalnych lasów lipowo-dębowo-grabowych *Tilio-Carpinetum* w odmianie małopolskiej, serii ubogiej.

W zachowanych na tym terenie lasach grądowych pewien udział w drzewostanie mają: jodła pospolita *Abies alba* i buk zwyczajny *Fagus sylvatica*. Reprezentowane są tu również płaty kontynentalnego boru mieszanego *Quercu roboris* – *Pinetum*.

Na uwagę w szacie roślinnej gminy zasługują murawy psammofilne *Spergulo vernalis-Corynephorum* z dużą ilością porostów. Zbiorowiska te można spotkać na wydmach parabolicznych występujących koło Secemina i Czarnicy.

W dolinach rzek szeroko rozpowszechnione są higrofilne lasy liściaste, przede wszystkim umiarkowanie zabagniony łęg jesionowo-olszowy *Circaeo-Alnetum*, ols porzeczkowy *Ribo nigri-Alnetum*, czasami też łożyny *Salicetum pentandro-cinereae*. W licznych zagłębieniach terenu tworzą się bagna i torfowiska. Wśród dywanów torfowców z żurawiną błotną *Oxycoccus palustris*, przeplatają się śródleśne bagienne łąki z turzycami (rodzaj *Carex*), wełnianki (rodzaj *Eriophorum*) oraz trzęślicą modrą *Molinia careulea*.

Wzdłuż linii kolejowych wykształca się roślinność ruderalna. Łąki natomiast rozwijają się w dolinach rzek.

Do chwili obecnej nie istnieje żadne opracowanie florystyczne dotyczące obszaru gminy. Należy jednak przypuszczać, że występujące na terenie powiatu włoszczowskiego rośliny rosną również na obszarze gminy. W powiecie odnotowano występowanie 743 gatunków roślin naczyniowych, w tym 64 objętych ochroną. Są to m.in.: cis pospolity *Taxus baccata*, wierzba borówkolistna *Salix myrtilloides*, skrzyp olbrzymi *Equisetum maximum*, długosz królewski *Osmunda regalis*, 4 gat. widłaków, wawrzynek wilczytko *Daphne mezereum*, pełnik europejski *Trollius europaeus*, zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris*, naparstnica zwyczajna *Digitalis grandiflora*, orlik pospolity *Aquilegia vulgaris*, pluskwica europejska *Cimicifuga europaea*, grzybień białe *Nymphaea alba* i północne *Nymphaea candida*, grązel żółty *Nuphar luteum*, 3 gat. roszcików, gnidosz królewski *Pedicularis sceptrum carolinum* i rozestany *Pedicularis sylvatica*, dziewięciśli bezłodygowy *Carlina acaulis*, lilia złotogłów *Lilium martagon*, kilkanaście gat. storczyków.

Wg podziału zoogeograficznego Polski gmina Secemin należy do:

- Regionu Zoogeograficznego Środkowoeuropejskiego
- Podregionu Środkowego
- Okręgu Środkowopolskiego
- Podregionu Śląsko-Małopolskiego.

Stopień zbadania fauny na terenie gminy jest niewystarczający. Pewien pogląd na temat występujących tu gatunków zwierząt dają opracowania dotyczące powiatu włoszczowskiego. Domniemywać należy, że gatunki tam występujące można również zaobserwować na obszarze gminy.

Wśród zwierząt dość licznie występujących w powiecie włoszczowskim należy wymienić zwierzynę łowną: jelenie, sarny, dziki i lisy, okresowo przebywają tu łosie. Nad rzekami i stawami występują licznie dwa gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt: wydra *Lutra lutra* oraz bóbr *Castor fiber*, który przybył na te tereny z biegiem rzeki Pilicy.

Bardzo bogata w tym regionie jest awifauna. Występują tam takie gatunki jak: dzierzba rudogłowa *Lanius senator* i czarnoczelna *Lanius minor*, kraska *Coracias garrulus*, pliszka górska *Motacilla cinerea*, dudek *Upupa epops*, gatunki związane z siedliskami wilgotnymi tj. błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, błotniak łąkowy *Circus pygargus*, żuraw *Grus grus*, z ptaków drapieżnych orlik krzykliwy *Aquila pomarina*, czy regularnie zalatujące: bielik *Haliaeetus albicilla* i orzeł przedni *Aquila chrysaetos*. Do cennych gatunków należy zaliczyć bociana czarnego *Ciconia nigra*, zwiększającego tu swoją liczebność. Ten występujący w lasach wilgotnych i borach

suchych gatunek, znajduje tu odpowiednie żerowiska, wilgotne łąki, strumienie, rzeki, stawy rybne i inne zbiorniki wodne. Przez teren gminy przebiega trasa jesiennych przelotów żurawia i bociana białego.

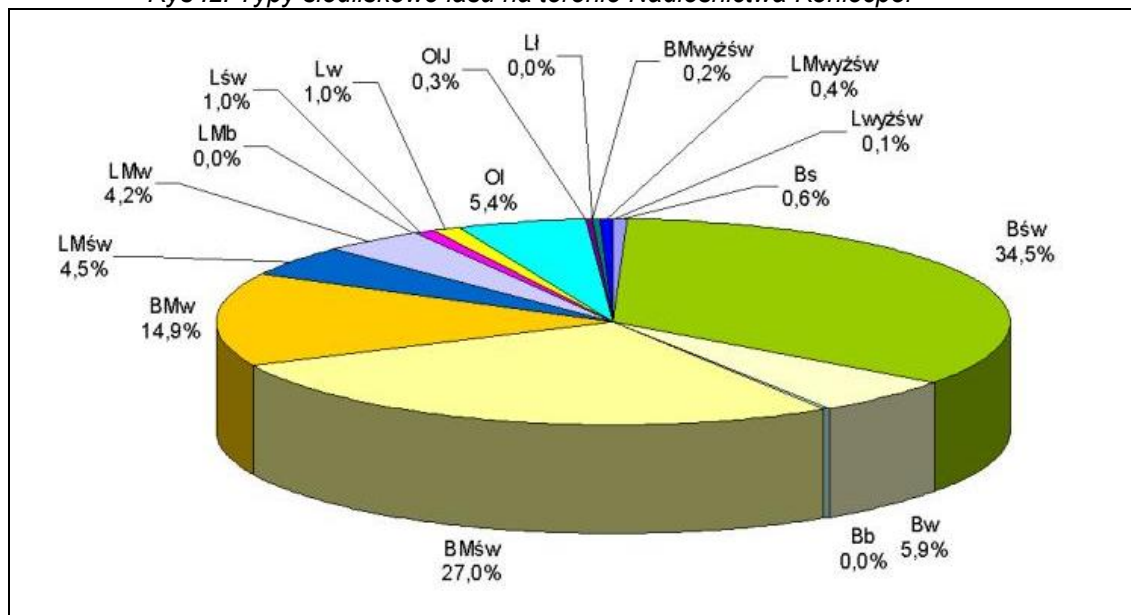
Na terenie powiatu stwierdzono występowanie 13 gatunków płazów i 6 gatunków gadów. Są to wszystkie, oprócz żółwia błotnego, gatunki występujące na Niżu Polski.

3.2.9.3. Lasy

Powierzchnia lasów na terenie gminy Secemin wynosi 6 545 ha, co stanowi 39,9% powierzchni gminy.

Lasy na terenie gminy Secemin należą do Nadleśnictwa Koniecpol. W Nadleśnictwie stwierdzono występowanie 17 typów siedliskowych lasu, należących do siedlisk nizinnych i wyżynnych. Bory łącznie w Nadleśnictwie zajmują 83,1% powierzchni leśnej przy czym bory mieszane 45,6%. Lasy mieszane 9,1%, lasy 2,1%, olsy 5,7%. Powierzchnia łągu w skali Nadleśnictwa jest znikoma i nie przekracza 0,1%. Bór i lasy wyżynne zajmują łącznie 0,7% pow. Siedliska wyżynne występująca na terenie nadleśnictwa położone są poza obszarem gminy Secemin.

Rys. 2. Typy siedliskowe lasu na terenie Nadleśnictwa Koniecpol

Źródło: <http://www.katowice.lasy.gov.pl/web/koniecpol/gospodarka>

Udział gatunkowy drzew w lasach Nadleśnictwa Koniecpol przedstawia się następująco: sosna: 79%, olsza: 8%, brzoza: 7%, dąb: 3%, inne 3%. Przeciętnie rocznie Nadleśnictwo pozyskuje 60 tys. m³ drewna. Pozyskiwane drewno, z uwagi na wysoką jakość trafia do licznych odbiorców krajowych jak i zagranicznych.

3.2.9.4 Zagrożenia zasobów przyrodniczych

Do głównych zagrożeń zasobów przyrodniczych zaliczyć należy:

- fragmentację siedlisk, powstawanie barier ekologicznych,
- zanik siedlisk wskutek zmiany użytkowania terenu np. siedlisk hydrogenicznych wskutek błędnych melioracji,
- uproszczenie struktury krajobrazu rolniczego (monokultury),
- intensywną gospodarkę leśną,

- dzikie wysypiska (stanowiące ogniska rozprzestrzeniania obcych gatunków dla flory krajowej, migrujących w głąb fitocenozy leśnych, mogą być także bezpośrednią przyczyną pożarów),
- intensywną penetrację (wydeptywanie, mechaniczne niszczenie runa, zbieranie owoców runa leśnego, niszczenie grzybni i pośrednio organizmów mikoryzowych),
- synantropizację szaty roślinnej związaną z siecią dróg i linii kolejowych.

3.3. Ocena infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska

3.3.1. Wodociągi i kanalizacja

Na terenie gminy zlokalizowane są trzy ujęcia wód podziemnych. Ponadto do zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę wodociągową wykorzystywane są ujęcia Dąbrówka i Świerków znajdujące się w gminie Radków. Największą wydajnością charakteryzuje się ujęcie w Seceminie obsługujące miejscowości: Secemin, Brzozowa-Gabrielów, Marchocice, Międzylesie oraz Bichniów.

Tab.3.21. Rodzaj, lokalizacja i wydajność ujęć wody służących do zaopatrzenia mieszkańców gminy Secemin

Lp.	Nazwa ujęcia	Lokalizacja	Rodzaj (podziemne/powierzchniowe)	Wydajność	Obsługiwane miejscowości
1	Secemin-Hydrofornia	Secemin	podziemne	72m ³ /h	Secemin, Brzozowa-Gabrielów, Marchocice, Międzylesie, Bichniów
2	Żeliszawiczki	Żeliszawiczki	podziemne	27.9m ³ /h	Żeliszawice-Miny, Żeliszawiczki
3	Kuczków	Kuczków	podziemne	32m ³ /h	Kuczków, Dąbie, Wola-Wolica, Kluczyce-Gródek, Psary Wieś, Psary Kolonia, Krzepice, Celiny, Zwleczka
4	Dąbrówka	Dąbrówka-Gmina Radków	podziemne	34m ³ /h	Wola Czaryska, Czaryż
5	Świerków	Świerków-Gmina Radków	podziemne	45m ³ /h	Krzepin

Źródło: Urząd Gminy Secemin

Długość sieci wodociągowej w gminie wynosi 101,1 km. Na terenie gminy zwodociągowanych jest 19 miejscowości. Sieci wodociągowej nie posiadają jeszcze Wałkonowy Dolne oraz Wałkonowy Górne. Na terenie gminy zainstalowanych jest 1278 przyłączy wodociągowych. W 2008 roku na terenie gminy dostarczono gospodarstwu domowemu 61300 dm³ wody. W 2008 roku z sieci wodociągowej korzystało 4800 osób na terenie gminy.

Na terenie gminy funkcjonuje wybudowana w latach 2007-2008 mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 110m³/h (docelowa przepustowość oczyszczalni to 220m³/h).

Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wnosi ok. 3,81 km. Obecnie skanalizowana jest prawie cała miejscowość Secemin - ul. Kościelna, Rynek, część ul. Struga oraz ul. Koniecpolska. Na terenie gminy zainstalowanych jest 80 sztuk przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Z sieci kanalizacyjnej korzysta 545 osób.

Docelowo przez wybudowaną oczyszczalnię ścieków obsługiwane będą także miejscowości Brzozowa, Marchocice oraz cały Secemin.

Ponadto na terenie gminy zarejestrowanych jest 1282 sztuk szamb bezodpływowych oraz 2 przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Ilość oczyszczonych ścieków socjalno – bytowych w 2008 roku wzrosła ponad 15 – krotnie w porównaniu z rokiem poprzednim.

Tab.3.22. Ilość oraz sposób unieszkodliwiania ścieków socjalno-bytowych w gminnej oczyszczalni ścieków komunalnych.

Rodzaj odpadu	2007		2008	
	Ilość [dam ³]	Miejsce i sposób unieszkodliwiania	Ilość [dam ³]	Miejsce i sposób unieszkodliwiania
Ścieki socjalno-bytowe	1,5	Oczyszczalnia mechaniczno - biologiczna	23	Oczyszczalnia mechaniczno - biologiczna

Źródło: Urząd Gminy Secemin

4. STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA DO 2017

4.1. Wprowadzenie

Proces planowania strategicznego i operacyjnego polega na znalezieniu odpowiedzi na trzy podstawowe pytania:

1. gdzie jesteśmy?
2. gdzie chcemy się znaleźć?
3. w jaki sposób chcemy to zrobić?

Odpowiedzi na pierwsze dwa pytania nakreślają ramy procesu planowania strategicznego, natomiast odpowiedź na trzecie pytanie definiuje zakres planowania operacyjnego. Planowanie strategiczne określa długoterminową wizję i misję gminy oraz wyznacza cele strategiczne. Planowanie operacyjne transformuje cele strategiczne na realne zadania, których wykonanie zbliży do osiągnięcia celów strategicznych.

W celu opracowania dokumentów strategicznych przyjmuje się na ogół trójstopniową hierarchię celów: cel nadrzędny, cele systemowe, kierunki działań.

4.2. Cel nadrzędny

Cel nadrzędny powinien wyrażać misję gminy. W przypadku gminy Secemin cel nadrzędny ma następującą postać:

„Zrównoważony rozwój społeczno gospodarczy gminy w harmonii z ochroną środowiska naturalnego”

- czyli taki rozwój, którego granice wyznacza trwałość zasobów środowiska.

4.3. Cele systemowe

Cele systemowe wyznaczają stan jaki należy osiągnąć w horyzoncie czasowym 10-15 lat. Cele systemowe są identyfikowane na podstawie analizy obszarów problemowych występujących na danym terenie. W przypadku tym stan negatywny zostaje przekształcony na stan pozytywny. Cele systemowe powinny charakteryzować się tym, że są: specyficzne, mierzalne, akceptowalne, realistyczne i terminowe.

Na poszczególne cele systemowe składają się kierunki działań, a w ramach tych konkretne zadania poprzez które cele te będą realizowane. Zadania podzielono na krótkoterminowe, czyli takie które przewidziano do realizacji w latach 2010 – 2013 oraz zadania długoterminowe - przewidziane do realizacji w latach 2014 – 2017.

4.3.1. Powietrze atmosferyczne

Cel systemowy:

Poprawa jakości powietrza atmosferycznego, ochrona przed hałasem i niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym

Kierunek działań:

Ograniczenie niskiej emisji

Brak systemu sieci ciepłowniczej i gazowniczej na terenie gminy wpływa na to, że głównym źródłem ciepła jest energia pozyskiwana ze spalania węgla kamiennego w indywidualnych kotłowniach i paleniskach. Emitowane z nich gazy i pyły wpływają na pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego. Zmiana nośnika energii na bardziej ekologiczny pozwoli na ograniczenie zagrożenia ze strony niskiej emisji.

W gminie Secemin istnieją potencjalne możliwości zastosowania odnawialnych źródeł energii pozyskiwanej z biomasy, głównie drewna – bazującego na odpadach pochodzących z gospodarki leśnej i przemysłu drzewnego oraz roślin energetycznych. Na uwagę zasługuje możliwość rozwoju w gminie uprawy wierzby energetycznej we współpracy z Zakładem Produkcji Paliwa Wtórniego z Biomasy Leśnej w Koszowie (gmina Radków, powiat włoszczowski). Do uprawy tej rośliny nadają się grunty odłogowane z przyczyn ekonomicznych oraz grunty nie wykorzystywane do innych upraw.

Zadania krótkoterminowe 2010-2013:

- program wymiany kotłów węglowych na kotły wykorzystujące bardziej ekologiczne nośniki energii (olej, gaz, biomasa),
- wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii poprzez ich popularyzację,
- termomodernizacja istniejących budynków, stosowanie energooszczędnych materiałów i technologii przy budowie nowych obiektów,
- edukacja mieszkańców nt. zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych.

Zadania długoterminowe 2014-2017:

- dalsza realizacja programu wymiany kotłów węglowych na kotły wykorzystujące bardziej ekologiczne nośniki energii (olej, gaz, biomasa),
- kontynuacja wsparcia dla podmiotów wykorzystujących energię ze źródeł odnawialnych,
- stosowanie energooszczędnych materiałów i technologii przy budowie nowych obiektów,
- gazyfikacja gminy.

Kierunek działań:

Ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego

Na obszarze gminy nie prowadzi się pomiarów zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego oraz poziomu hałasu emitowanych w związku z eksploatacją dróg. Dokładne badania poziomu poszczególnych zanieczyszczeń pozwoliłyby na ocenę i wyznaczenie terenów bezpośrednio narażonych.

Zadania krótkoterminowe 2010-2013:

- bieżąca aktualizacja rejestru obszarów, na których występuje przekroczenie norm poziomu hałasu pochodzącego z węzłów komunikacyjnych i głównych szlaków komunikacyjnych.

Zadania długoterminowe 2013-2017:

- zlokalizowanie obszarów narażonych na ekspozycję hałasem w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów,
- rozpoznanie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego pochodzącego z węzłów komunikacyjnych i głównych szlaków komunikacyjnych,
- wprowadzenie i propagowanie systemu przewozów kombinowanych: rower z innymi środkami lokomocji.

Kierunek działań:

Ochrona przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym

Brak powszechnych pomiarów pól elektromagnetycznych (maszty i stacje przekaźnikowe telekomunikacyjne, stacje radarowe, linie wysokiego napięcia) oraz dokładnej inwentaryzacji znaczących jego źródeł uniemożliwia dokładne określenie stopnia zagrożenia i sposobu ograniczenia uciążliwości.

Zadania krótkoterminowe 2010-2013:

- bieżąca aktualizacja rejestru terenów zagrożonych niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym

Zadania długoterminowe 2014-2017:

- zlokalizowanie obszarów narażonych na ekspozycję niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

4.3.2 Zasoby wodne

Cel systemowy:

Poprawa jakości i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia

Kierunek działań:

Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych

Do najbardziej efektywnych działań chroniących jakość wód powierzchniowych i podziemnych należy zaliczyć budowę kanalizacji na terenach osadnictwa oraz oczyszczalni ścieków.

W gminie znajduje się kilka obszarów wymagających budowy sieci kanalizacji sanitarnej (miejscowości: Czaryż, Wola Czaryska, Bichniów, Psary, Krzepice, Celiny).

W 2013 roku planuje się ponadto budowę oczyszczalni ścieków w Czaryżu.

Gmina powinna również wspomagać budowę przyzagrodowych oczyszczalni ścieków przez osoby prywatne i inwestorów. Do 2013 roku planuje się budowę przydomowych oczyszczalni ścieków w następujących przysiółkach: Maleniec, Gródek, Dąbie-Cegielnia, Czarna Góra, Zakrzów, Lipiny, Zagórcze, Miny, Vincentów, Osiny, Papiernia, Nadolnik, Daleszec, Ropocice, Pniaki, Wolica.

Zadania krótkoterminowe 2010-2013:

- budowa oczyszczalni ścieków w Czaryżu,
- rozbudowa budowa sieci kanalizacyjnej
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

Zadania długoterminowe 2014-2017:

- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków
- dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej
- ograniczanie dopływu zanieczyszczeń z obszarów o intensywnej produkcji rolnej,
- edukacja rolników nt. racjonalnego stosowania nawozów naturalnych i sztucznych
- likwidacja nielegalnych zrzutów ścieków

Kierunek działań:

Rozpoznanie potencjalnych źródeł zanieczyszczenia wód

W celu kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych, a w przypadku przydomowych oczyszczalni ścieków częstotliwości i sposobu usuwania komunalnych osadów ściekowych gmina zobowiązana jest do prowadzenia ewidencji tych urządzeń. Rejestr ten pozwoli również na opracowanie planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Zadania krótkoterminowe 2010-2013:

- rejestr przydomowych oczyszczalni ścieków,
- rejestr zbiorników bezodpływowych (szamb),

Zadania długoterminowe 2014-2017:

- aktualizacja rejestru przydomowych oczyszczalni ścieków,
- aktualizacja rejestru zbiorników bezodpływowych (szamb),
- intensyfikacja kontroli zbiorników bezodpływowych.

Kierunek działań:

Racjonalna gospodarka zasobami wodnymi

Istotne znaczenie mają działania związane z optymalizacją zużycia wody, zarówno do celów bytowych, jak i gospodarczych. Optymalizacja zużycia wody należy prowadzić poprzez zapobieganie stratom wody na przesyle oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie z wody przez indywidualnych użytkowników.

Mała retencja stanowi skuteczny sposób zapobiegania skutkom suszy hydrologicznej. Systematyczne zwiększanie liczby zakładanych oczek śródpolnych i stawów pozwoli na zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych.

Zadania krótkoterminowe 2010-2013:

- zwiększenie zasobów wodnych w zlewni - program małej retencji,
- bieżąca modernizacja sieci wodociągowej.

Zadania długoterminowe 2014-2017:

- dalsza rozbudowa sieci wodociągowej
- wspieranie zakładów przemysłowych w realizowaniu programów racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej – stosowanie technologii o niskim zużyciu wody, zamkniętych obiegów wody,
- minimalizacja wykorzystania wód podziemnych z ujęć własnych i wody wodociągowej do celów przemysłowych,

- dalszy rozwój programu małej retencji - zwiększanie liczby zakładanych oczek śródpolnych i stawów pozwoli na zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych.

4.3.3. Powierzchnia terenu i środowisko glebowe

Cel systemowy:

**Ochrona środowiska glebowego, ochrona zasobów mineralnych
i zminimalizowanie skutków eksploatacji**

Kierunek działań:

Zapobieganie degradacji gleb

Ważnymi kierunkami w zakresie przeciwdziałania erozji wodnej jest odpowiednie zagospodarowywanie wąwozów oraz stoków i stosowanie właściwych płodozmianów. Erozja wietrzna jest typowa dla otwartych przestrzeni rolnych, dlatego niezbędne jest stosowanie w takich miejscach zadrzewień śródpolnych oraz podobnie jak przy zapobieganiu erozji wodnej stałe utrzymanie gleby pod pokrywą roślinną.

Istotnym kierunkiem działań w rolnictwie jest wdrażanie i upowszechnianie *Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej (KDPR)*. Ochrona gleb powinna bowiem uwzględniać racjonalne zużycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, preferować stosowanie nawozów naturalnych, np. obornika, kompostu. Ponadto stosowanie przez rolników nawozów syntetycznych i mineralnych, odchodów zwierząt (np. gnojowicy), nieodpowiednich dawek kompostów naturalnych może znacznie nasilać procesy degradacji gleb.

Zasadniczym zagrożeniem dla gruntów ornych przyległych do dróg jest imisja pyłu, która powoduje kumulację zanieczyszczeń, w uprawianych na nich roślinach.

Zadania krótkoterminowe 2010-2013:

- zabezpieczenie terenów narażonych na erozję poprzez wprowadzanie zadrzewień i zalesień,
- upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej (Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej),
- podnoszenie świadomości mieszkańców o zagrożeniu i degradującym oddziaływaniu wypalania traw,
- wspieranie i promowanie rolnictwa ekologicznego.

Zadania długoterminowe 2014-2017:

- dalsze wspieranie i promowanie rolnictwa ekologicznego,
- rozpoznanie zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi wzdłuż głównych dróg,
- zmiana sposobu użytkowania/struktury zasiewów wzdłuż głównych dróg,
- ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze,
- zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo,

Kierunek działań:

Zapobieganie degradacji zasobów złóż mineralnych

Zgodnie z Ustawą z dn. 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. 1995 Nr 16 poz. 78 z późn. zm.) do rekultywacji zobowiązani są przedsiębiorcy wydobywający kopalinę (w terminie 5 lat od ukończenia eksploatacji) natomiast rekultywacja gruntów rolnych i leśnych może odbywać się jedynie na wniosek

właściciela nieruchomości, użytkownika itd., a w określonych przypadkach (art. 20 ww. ustawy) decyzje wydawane są z urzędu w stosunku do osób, które „powodowały obniżenie wartości użytkowej gruntu”. W związku z powyższym Urząd Gminy nie może zobowiązać się do rekultywacji terenów po eksploatacji. Może natomiast współdziałać z odpowiednimi organami w tym zakresie.

Ustawa z dnia 2 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2005 Nr 228, poz. 1497 z późn. zm.) przewiduje eksploatację kopaliny wyłącznie w oparciu o koncesję. W każdym innym przypadku eksploatacja jest naruszeniem ustawy. Bez udokumentowanego złoża wszystko co jest przedmiotem eksploatacji zaliczane jest do kopaliny, jeśli przynosi korzyść gospodarczą. Ustawa w art. 85 a stanowi też, że „prowadzącemu” taką działalność bez wymaganej koncesji naliczana jest opłata w wysokości osiemdziesięciokrotnej stawki opłaty eksploatacyjnej dla danego rodzaju kopaliny, pomnożonej przez ilość wydobytej kopaliny.

Sprawą nielegalnego wydobywania kopalin, czyli bez posiadanej koncesji, w obecnym stanie prawnym zajmuje się starosta, a w określonych przypadkach organ koncesyjny lub właściwy minister.

Zadania krótkoterminowe 2010-2013:

- współpraca z odpowiednimi organami w celu rozpoznania nielegalnego wydobywania kopalin

Zadania długoterminowe 2014-2017:

- współpraca z odpowiednimi organami w celu likwidacji nielegalnego wydobywania kopalin
- współpraca z przedsiębiorcami w celu rekultywacji zdegradowanych terenów poeksploatacyjnych

4.3.4. Zasoby przyrody

Cel systemowy:

Zachowanie i ochrona bioróżnorodności, rozwój systemów ochrony przyrody

Kierunek działań:

Doskonalenie systemu obszarów chronionych

Zachowanie wszystkich ustanowionych form ochrony przyrody oraz objęcie ochroną dalszych wartościowych obiektów i obszarów ma na celu: utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej, zachowanie dziedzictwa geologicznego, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin i zwierząt wraz z ich siedliskami przez utrzymywanie lub przywracanie ich do właściwego stanu, kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody. Zadania te realizowane są poprzez wprowadzenie szeregu ograniczeń, zakazów i nakazów, których zakres uzależniony jest od formy ochrony prawnej oraz indywidualnych cech chronionego ekosystemu.

Zadania krótkoterminowe 2010-2013:

- utrzymywanie istniejących form ochrony przyrody,
- wdrożenie sieci NATURA 2000.

Zadania długoterminowe 2014-2017:

- dalsze utrzymywanie istniejących form ochrony przyrody,

- tworzenie nowych obszarów chronionych o randze lokalnej np. rezerwatów, użytków ekologicznych, obszarów chronionego krajobrazu.

Kierunek działań:

Ochrona i zrównoważone użytkowanie lasów

Zrównoważone użytkowanie lasów należy realizować poprzez gospodarkę leśną prowadzoną zgodnie z wymaganiami ochrony przyrody. Trwale zrównoważona gospodarka leśna, to działalność zmierzająca do ukształtowania takiej struktury lasów i wykorzystania ich w taki sposób i tempie, aby zapewnić trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysoką produktywność oraz potencjał regeneracyjny i żywotność. Wszelkie zabiegi techniczno-leśne powinny uwzględniać konieczność zachowania bogactwa gatunkowego i strukturalnego lasu. Należy dążyć do renaturalizacji lasów silnie przekształconych gospodarką leśną, a ekosystemy zbliżone do naturalnych przynajmniej częściowo objąć ochroną bierną. Planując skład gatunkowy nowych drzewostanów należy uwzględniać skład gatunkowy zbiorowiska roślinnego stanowiącego potencjalną roślinność naturalną na odpowiednich siedliskach.

Proces certyfikacji gospodarki leśnej przez Forest Stewardschip Council (FSC, Rada Zrównoważonej Gospodarki Leśnej) ma na celu sprawdzenie, czy prowadzona gospodarka jest zgodna ze ustanowionymi standardami. Gospodarka leśna jest oceniana według lokalnych standardów – tymczasowych lub zaakceptowanych przez FSC – oraz przebiega według określonej procedury. Po certyfikacji właściciele lub zarządzający lasami mogą sprzedawać produkty leśne z logiem FSC. Certyfikacja jest prowadzona w celu oceny jakości prowadzonej gospodarki oraz w celu zapewnienia, że drewno certyfikowane przez FSC pochodzi z dobrze zarządzanych lasów. Certyfikacja lasów pozwala na osiąganie korzyści z takiego gospodarowania, które jest zgodne z zasadami ochrony środowiska, bierze pod uwagę prawa pracowników i lokalnej ludności oraz zapewnia dochodowość gospodarki i pozwala na sprzedaż swych produktów jako certyfikowanych przez FSC. Przepisy odnośnie certyfikacji gospodarki leśnej mówią m.in., że: prace leśne muszą polepszać funkcje ekologiczne pełnione przez lasy, w tym stabilność zlewni, ochronę zasobów biologicznych i ochronę siedlisk zwierząt, planowanie i wdrażanie zapisów planu musi uwzględniać zasadę utrzymania trwałości wszystkich zasobów leśnych, bazującą na rozumieniu i właściwym dokumentowaniu lokalnej ekologii lasu, prace leśne muszą mieć pozytywny i trwały wpływ na lokalną społeczność.

W celu dalszego powiększania terenów leśnych gminy należy wprowadzać zalesienia gruntów nieprzydatnych lub mało przydatnych do produkcji rolnej.

Zadania krótkoterminowe 2010-2013:

- ochrona istniejących kompleksów leśnych,
- racjonalna gospodarka leśna zgodna ze standardami FSC (Forest Stewardship Council).

Zadania długoterminowe 2014-2014:

- określenie terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- wzrost lesistości,
- zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo.

Kierunek działań:

Zachowanie bioróżnorodności obszarów rolniczych

Obszary rolnicze bogate są w siedliska o charakterze półnaturalnym, które posiadają rodzimy skład gatunkowy, utrzymujący się dzięki ekstensywnej działalności człowieka. Miejsca te często stanowią ostoje dzikiej przyrody. Istotnym elementem krajobrazu rolniczego są również użytki przyrodnicze takie, jak np.: oczka wodne, zadrzewienia śródpolne, torfowiska, miedze i inne tereny nierolne.

Ich utrzymanie uzależnione jest od stosowania metod gospodarki rolniczej przyjaznych środowisku, które umożliwiają racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody i ograniczenie negatywnego wpływu rolnictwa na środowisko. Do elementarnych zasad takiego gospodarowania należy właściwy dobór roślin do uprawy i dostosowanie poziomu nawożenia do typu siedliska. Specyfiką rolnictwa zrównoważonego jest wielokierunkowość produkcji rolniczej, która sprzyja różnicowaniu struktury krajobrazu obszarów wiejskich i zachowaniu różnorodności biologicznej.

Jednym z najważniejszych instrumentów polityki zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich są tzw. programy rolnośrodowiskowe. Ich celem jest ochrona i kształtowanie środowiska na obszarach rolnych oraz łagodzenie negatywnych skutków środowiskowych gospodarki rolnej.

Zadania krótkoterminowe 2010-2013:

- rozwijanie i tworzenie nowych pasów zieleni śródpolnej,
- wdrożenie programów rolnośrodowiskowych zwłaszcza na obszarach objętych siecią Natura 2000.

Zadania długoterminowe 2014-2017:

- zachowanie agro-ekosystemów o wysokich walorach przyrodniczych,
- zachowanie ostoi różnorodności biologicznej w postaci: śródpolnych zadrzewień, wysp leśnych, kęp oraz oczek wodnych stałych i okresowych.

4.3.5. Edukacja

Cel systemowy:

Edukacja ekologiczna społeczeństwa

Kierunek działań:

Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Niezbędnym warunkiem realizacji celów w zakresie ochrony i poprawy jakości środowiska oraz racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych jest dobrze zorganizowany system edukacji ekologicznej.

Dlatego konieczna jest jak najbardziej wszechstronna edukacja ekologiczna skierowana do: dzieci oraz osób dorosłych i różnych grup zawodowych (rolników, organizatorów turystyki, przedsiębiorców). Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży jest ważnym zadaniem realizowanym w formalnym systemie kształcenia obejmującym wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe. System kształcenia uczniów powinien być nastawiony na wykształcenie u nich umiejętności obserwowania środowiska i zmian w nim zachodzących, wrażliwości na piękno przyrody i szacunku dla niej oraz zwrócenie uwagi na najistotniejsze w gminie problemy związane z ochroną środowiska.

Najlepszym i najefektywniejszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej osób dorosłych jest zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to szerokiego informowania społeczeństwa o stanie środowiska, działaniach na rzecz jego ochrony, a także o możliwościach prawnych uczestniczenia mieszkańców w podejmowaniu decyzji mających wpływ na jego stan. Edukacja społeczeństwa powinna pomóc w ukształtowaniu właściwego stosunku do otaczającego środowiska naturalnego, doprowadzić do jego większego poszanowania i zachęcić do wprowadzania zdrowego trybu życia.

Należy również podjąć działania na rzecz sprawnego pozyskiwania i dystrybucji informacji o środowisku poprzez tworzenie rejestrów informacji środowiskowych. Udostępnianie informacji będzie pomocne przy stymulowaniu proekologicznych zachowań społeczności gminnej.

Zadania krótkoterminowe 2010-2013:

- organizowanie konkursów o tematyce ekologicznej w szkołach, rozprowadzanie ulotek informacyjnych, organizowanie akcji o tematyce związanej z ochroną środowiska w szkołach: Dzień Ziemi pod hasłem: „Śmieci mniej – Ziemi lżej”, akcje porządkowe, akcja „Pomóżmy ptakom przetrwać zimę”, akcje sadzenia drzewek, obchody Dnia Wody, rozprowadzanie gazetki ekologicznych
- stworzenie powszechnego dostępu do informacji o środowisku.

Zadania długoterminowe 2013-2017:

- edukacja ekologiczna rolników w zakresie programów rolnośrodowiskowych, rolnictwa ekologicznego, agroturystyki,
- szkolenie zawodowe nauczycieli, pracowników administracji samorządowej w zakresie ochrony środowiska,
- promocja walorów środowiskowych gminy.

5. HARMONOGRAM REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ OBEJMUJĄCY OKRES 4 LAT

5.1. Wprowadzenie

W formułowaniu harmonogramu, tj. listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2010 –2013, uwzględniono kryteria wyboru przedstawione w poprzednim rozdziale. Cele ekologiczne do 2017 roku i kierunki działań przedstawione w rozdziale 4, są bazą dla konkretnych przedsięwzięć (inwestycyjnych i pozainwestycyjnych). W formułowaniu listy przedsięwzięć uwzględniono również niektóre przedsięwzięcia zgłaszane do realizacji w najbliższych czterech latach przez gminę.

Poszczególne przedsięwzięcia zostały przedstawione w tabelach, gdzie przyporządkowano je konkretnym kierunkom działań, wyszczególnionym w ramach każdego celu ekologicznego do 2017 roku (rozd.4), podano szacunkowe koszty ich realizacji, źródła finansowania oraz instytucje odpowiedzialne i włączone w ich realizację.

Należy podkreślić, że zaproponowana lista przedsięwzięć nie zamyka możliwości realizowania innych, charakteryzujących się mniejszą skalą.

5.2. Harmonogram

Proponowane do realizacji w latach 2010 – 2013 przedsięwzięcia ujęto w następujących tabelach:

Powietrze atmosferyczne	–	Tab. 5.1
Zasoby wodne	–	Tab. 5.2
Powierzchnia terenu i środowisko glebowe	–	Tab. 5.3
Zasoby przyrody	–	Tab. 5.4
Edukacja ekologiczna	–	Tab. 5.5

W tabelach zastosowano następujące oznaczenia:

- literowe w kolumnie „Zadania”:
- (W)** – zadania własne gminy
(K) – zadania koordynowane przez gminę
- kolory w wierszach zadań:

zadania inwestycyjne
zadania nieinwestycyjne

Tab.5.1. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2010-2013 w zakresie "Powietrze atmosferyczne"

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2010	2011	2012	2013		
Poprawa jakości powietrza atmosferycznego, ochrona przed hałasem i niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym									
Ograniczenie niskiej emisji	program wymiany kotłów węglowych na kotły wykorzystujące bardziej ekologiczne nośniki energii (K)	mieszkańcy	zadanie ciągłe	4,00	4,00	4,00	4,00	środki własne mieszkańców	liczba gospodarstw domowych, które wymieniły kotły węglowe
	wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii poprzez ich popularyzację (K)	gmina	zadanie ciągłe	1,50	1,50	1,50	1,50	środki własne gminy, Zakład Energetyczny	% energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych
	termomodernizacja istniejących budynków, stosowanie energooszczędnych materiałów i technologii przy budowie nowych obiektów (K)	mieszkańcy	zadanie ciągłe	b.d	b.d	b.d	b.d	środki własne mieszkańców	ilość budynków po termomodernizacji
	edukacja mieszkańców nt. zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych (K)	gmina; jednostki oświatowe	zadanie ciągłe	0,50	0,50	0,50	0,50	środki własne gminy	liczba odbytych szkoleń
Ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego	bieżąca aktualizacja obszarów, na których występuje przekroczenie norm poziomu hałasu pochodzącego z węzłów komunikacyjnych i głównych szlaków komunikacyjnych (K)	gmina WIOŚ	zadanie ciągłe	wkład rzeczowy Zarządu Dróg				środki własne Zarządu Dróg	istnienie aktualnego rejestru obszarów z przekroczonymi normami
Ochrona przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym	bieżąca aktualizacja rejestru terenów zagrożonych niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym (K)	gmina, PSSE, Zakład Energetyczny	zadanie ciągłe	wkład rzeczowy gminy, PSSE, ZE				środki własne gminy, PSSE, ZE	istnienie aktualnego rejestru źródeł promieniowania elektromagnetycznego

Tab.5.2. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2010-2013 w zakresie "Zasoby wodne"

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2010	2011	2012	2013		
Poprawa jakości i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia									
Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych	budowa oczyszczalni ścieków w Czaryżu (W)	gmina	2013	-			1 700,00	70% - EFRR 10% - budżet państwa 20% - budżet gminy	istnienie oczyszczalni ścieków w Czaryżu, udział oczyszczonych ścieków komunalnych
	budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla miejscowości: Czaryż, Wola Czaryska, Bichniów, Psary, Krzepice, Celiny (W)	gmina	2010	9 920,00	-			70% - EFRR 10% - budżet państwa 20% - budżet gminy	długość sieci kanalizacyjnej
	budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w następujących przysiółkach: Maleniec, Gródek, Dąbie-Cegielnia, Czarna Góra, Zakrzów, Lipiny, Zagórcze, Myny, Vincentów, Osiny, Papiernia, Nadolnik, Daleszec, Ropocice, Pniaki, Wolica (W)	gmina	do 2017	1.572,00				70% - EFRR 10% - budżet państwa 20% - budżet gminy	ilość przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy
Rozpoznanie potencjalnych źródeł zanieczyszczenia wód	rejestr przydomowych oczyszczalni ścieków (W)	gmina	zadanie ciągłe	wkład rzeczowy gminy				środki własne gminy	istnienie aktualnego rejestru
	rejestr zbiorników bezodpływowych (szamb) (W)	gmina	zadanie ciągłe	wkład rzeczowy gminy				środki własne gminy	istnienie aktualnego rejestru
Racjonalna gospodarka zasobami wodnymi	zwiększanie zasobów wodnych w zlewni (K)	gmina; właściciele gruntów rolnych	2010 - 2013	1,00	1,00	1,00	1,00	środki własne właścicieli gruntów, FOGR	liczba utworzonych oczek śródpolnych
	bieżąca modernizacja sieci wodociągowej (K)	gmina, MPGKiM we Włoszczowie	2010 - 2013	b.d.				środki własne MPGKiM we Włoszczowie i gminy	% strat wody

Tab.5.3. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2010-2013 w zakresie "Powierzchnia terenu i środowisko glebowe"

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2010	2011	2012	2013		
Ochrona środowiska glebowego, ochrona zasobów mineralnych i zminimalizowanie skutków eksploatacji									
Zapobieganie degradacji gleb	upowszechnianie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej wśród rolników (K)	gmina ODR	2010 - 2013	1,00	1,00	1,00	1,00	środki własne gminy i ODR	odbycie co najmniej 2 szkoleń w ciągu roku; liczba rozprawdzonych kodeksów
	zabezpieczenie terenów narażonych na erozję poprzez wprowadzanie zadrzewień i zalesień (K)	gmina	2010 - 2013	3,00	3,00	3,00	3,00	środki własne gminy, FOGR	liczba nasadzeń
	podnoszenie świadomości mieszkańców o zagrożeniu i degradującym oddziaływaniu wypalania traw (K)	gmina ODR OSP	2010 - 2013	0,50	0,50	0,50	0,50	środki własne gminy, ODR i OSP	odbycie co najmniej 1 spotkania edukacyjnego w ciągu roku; liczba rozprawdzonych ulotek informacyjnych
	wspieranie i promowanie rolnictwa ekologicznego (K)	gmina ODR EKOROL	2010 - 2013	1,00	1,00	1,00	1,00	środki własne gminy, ODR	liczba odbytych szkoleń; liczba przeszkolonych rolników; liczba rozprawdzonych ulotek informacyjnych
Zapobieganie degradacji zasobów złóż mineralnych	współpraca z odpowiednimi organami w celu rozpoznania nielegalnego wydobycia kopalni (K)	gmina	2010 - 2013	b.d.				środki własne gminy	istnienie rejestru miejsc nielegalnego wydobycia kopalni

Tab.5.4. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2010-2013 w zakresie "Zasoby przyrody"

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2010	2011	2012	2013		
Zachowanie i ochrona bioróżnorodności. Rozwój systemów ochrony przyrody									
Doskonalenie systemu obszarów chronionych	utrzymywanie istniejących form ochrony przyrody (K)	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	zadanie ciągle	wkład rzeczowy RDOŚ				budżet RDOŚ	% powierzchni gminy obszarów chronionych
	wdrożenie sieci NATURA 2000 (K)	Ministerstwo Środowiska	b.d.	wkład rzeczowy MŚ				budżet państwa	% powierzchni gminy objęty siecią NATURA 2000
Ochrona i zrównoważone użytkowanie lasów	ochrona istniejących kompleksów leśnych (K)	Nadleśnictwo Koniecpol	zadanie ciągle	wkład rzeczowy Nadleśnictwa Koniecpol				środki własne Nadleśnictwa Koniecpol	stan kompleksów leśnych
	racjonalna gospodarka leśna zgodna ze standardami FSC (K)	Nadleśnictwo Koniecpol	zadanie ciągle	wkład rzeczowy Nadleśnictwa Koniecpol				środki własne Nadleśnictwa Koniecpol	struktura gatunkowa i wiekowa drzewostanu
Zachowanie bioróżnorodności obszarów rolniczych	wdrożenie programów rolnośrodowiskowych zwłaszcza na obszarach objętych siecią Natura 2000 (K)	gmina ODR	2010-2013	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne gminy i ODR	liczba przeprowadzonych szkoleń; liczba gospodarstw, które wdrożyły programy rolnośrodowiskowe
	rozwijanie i tworzenie nowych pasów zieleni śródpolnej (K)	gmina; właściciele gruntów rolnych	2010-2013	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne właścicieli gruntów, FOGR	powierzchnia nasadzeń śródpolnych

Tab.5.5. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2010-2013 w zakresie "Edukacja ekologiczna"

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2010	2011	2012	2013		
Edukacja ekologiczna społeczeństwa									
Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa	organizowanie konkursów o tematyce ekologicznej w szkołach, rozprowadzanie ulotek informacyjnych, organizowanie akcji o tematyce związanej z ochroną środowiska w szkołach: Dzień Ziemi pod hasłem: „Śmieci mniej – Ziemi lżej”, akcje porządkowe, akcja „Pomóżmy ptakom przetrwać zimą”, akcje sadzenia drzewek, obchody Dnia Wody, rozprowadzanie gazetek ekologicznych (W)	gmina; jednostki oświatowe	zadanie ciągłe	5,00	5,00	5,00	5,00	środki własne gminy	liczba konkursów szkolnych o tematyce ekologicznej organizowanych w ciągu roku, ilość rozprowadzonych ulotek informacyjnych, ilość przeprowadzonych akcji, ilość wydanych gazetek
	stworzenie i rozwijanie powszechnego dostępu do informacji o środowisku (W)	gmina	zadanie ciągłe	1,00	1,00	1,00	1,00	środki własne gminy	istnienie systemu dostępu do informacji o środowisku

6. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

6.1. Wprowadzenie

Warunkiem realizacji Programu ochrony środowiska jest ustalenie systemu zarządzania tym programem. System ten powinien składać się z następujących elementów:

- zasady realizacji Programu,
- instrumenty zarządzania,
- monitoring,
- struktura zarządzania Programem,
- sprawozdawczość z realizacji Programu,
- harmonogram realizacji,
- działania w zakresie zarządzania.

Zarządzanie Programem odbywać się powinno z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania, zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

6.2. Uczestnicy wdrażania Programu

Podstawową zasadą realizacji Programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań jednostek związanych z systemem zarządzania środowiskiem, świadomych istnienia Programu i ich uczestnictwa w nim. Można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w Programie z uwagi na pełnioną przez nie rolę. Są to:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,
- podmioty realizujące zadania programu,
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,
- społeczność, jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Włączanie do procesu szerokiego grona uczestników zapewnia jego akceptację i równomierne obciążenie poszczególnych partnerów w postaci środków i obowiązków. Bezpośrednim realizatorem programu będą podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program, jak również samorząd gminy jako realizatorzy inwestycji w zakresie ochrony środowiska na swoim terenie. Podmioty te będą również przekazywały informacje w ramach monitoringu realizacji zadań Programu i efektów w środowisku. Bezpośrednim odbiorcą programu będzie społeczeństwo gminy.

6.3. Instrumenty realizacji Programu

Zarządzanie Programem będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów, które pozwolą na jego weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w szeroko rozumianym otoczeniu realizowanej polityki ekologicznej. Instrumenty służące realizacji Programu wynikają z ustaw: prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, prawo geologiczne i górnicze, prawo budowlane. Są to instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

6.3.1. Instrumenty prawne

Do instrumentów prawnych należą:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Ponadto bardzo ważnymi instrumentami służącymi właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska są raporty i przeglądy ekologiczne oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli pomiar stanu środowiska prowadzony zarówno w odniesieniu do badań jakości środowiska, jak też do ilości zasobów środowiskowych.

6.3.2. Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy,
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

6.3.3. Instrumenty społeczne

Wśród instrumentów społecznych wyróżnić należy współdziałanie. Uzgodnienia instytucjonalne i konsultacje społeczne są ważnym elementem skutecznego zarządzania realizującego zasady zrównoważonego rozwoju. Narzędzia dla usprawniania współpracy i budowania partnerstwa, to tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy

działań samorządów, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem.

W pierwszym przypadku narzędziami są:

- kształcanie profesjonalne i systemy szkoleń,
- interdyscyplinarny model pracy,
- współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych.

W drugim:

- udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez systemy konsultacji i debat publicznych,
- prowadzenie kampanii edukacyjnych.

Narzędziami dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych są:

- środowiskowe porozumienia, karty, deklaracje, statuty,
- strategie i plany działań,
- systemy zarządzania środowiskiem,
- ocena wpływu na środowisko,
- ocena strategii środowiskowych.

Narzędziami włączającymi mechanizmy rynkowe w realizację zrównoważonego rozwoju są:

- opłaty, podatki, grzywny (na rzecz środowiska),
- regulacje cenowe,
- regulacje użytkowania,
- ocena inwestycji,
- środowiskowe zalecenia dla budżetowania,
- kryteria środowiskowe w procedurach przetargowych.

Narzędziami dla pomiaru, oceny i monitorowania skutków rozwoju zrównoważonego są:

- wskaźniki równowagi środowiskowej,
- ustalenie wyraźnych celów operacyjnych,
- monitorowanie skuteczności procesów zarządzania.

Edukacja ekologiczna jest bardzo ważnym instrumentem społecznym wspomagającym wdrażanie Programów ochrony środowiska. Głównym jej celem jest kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. W społeczeństwie zaczyna istnieć coraz większa potrzeba posiadania takiej wiedzy. W ciągu ostatnich dziesięciu lat obserwuje się znaczny rozwój edukacji ekologicznej. Istotną rolę odgrywają tutaj pozarządowe organizacje ekologiczne i szkoły wszystkich szczebli. Ponadto ważny oddźwięk w społeczeństwie mają kampanie ekologiczne, które mają na celu uświadamianie i nagłaśnianie problemów ekologicznych społeczeństwu.

Szkolenia powinny być organizowane w szczególności dla:

- pracowników administracji,
- samorządów mieszkańców,
- nauczycieli szkół wszystkich szczebli,
- członków organizacji pozarządowych,
- dziennikarzy,
- dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych,
- właścicieli i pracowników gospodarstw rolnych.

Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa nt. stanu środowiska np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów o stanie środowiska. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych.

6.3.4. Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych należą programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi. Strategia jest dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych (np. dot. rozwoju obszarów wiejskich, przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska, itd.).

6.4. Monitoring środowiska

Celem monitoringu jest ocena stanu środowiska - czy stan środowiska ulega polepszeniu czy pogorszeniu – poprzez zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych dotyczących jakości środowiska i zachodzących w nim zmian. Jest również podstawą oceny efektywności wdrażania polityki środowiskowej. Dostarcza on informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska.

Badanie stanu środowiska realizowane jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, który z mocy ustawy koordynowany jest przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Sieci krajowe i regionalne koordynowane są przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, zaś sieci lokalne przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska w uzgodnieniu z Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska. Skoordynowanie działań pozwala na szerokie i wszechstronne wykorzystanie z wyników badań.

Głównym zadaniem sieci krajowych jest śledzenie w skali kraju trendów poszczególnych wskaźników jakości środowiska dla potrzeby realizacji polityki ekologicznej państwa. W ramach sieci krajowych realizowane są również badania wynikające z zobowiązań międzynarodowych. Dane są gromadzone i przetwarzane na poziomie centralnym. Krajowe bazy danych zlokalizowane są w instytutach naukowo-badawczych sprawujących nadzór merytoryczny nad poszczególnymi podsystemami.

Sieci regionalne podzielone na międzywojewódzkie i wojewódzkie mają za zadanie udokumentowanie zmian zachodzących w środowisku w regionie czy województwie. Programy badań są specyficzne dla regionu tzn. ściśle powiązane z geograficzną gospodarczą i ekologiczną charakterystyką danego obszaru. W praktyce inicjatywę odnośnie organizacji systemów regionalnych podejmują wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska. Ujęcie w programie istotnych problemów ekologicznych osiągnęte jest poprzez uzgadnianie programów z wojewodami.

Sieci lokalne funkcjonują w celu śledzenia i kontrolowania wpływu najbardziej szkodliwych źródeł punktowych lub obszarowych na lokalny poziom zanieczyszczeń. Tworzone są przez organy administracji państwowej, gminy oraz podmioty gospodarcze oddziałujące na środowisko. Koordynacyjna rola WIOŚ realizowana jest poprzez uzgadnianie programów pomiarowych realizowanych w sieci lokalnej, jak również weryfikację uzyskanych danych pomiarowych. Natomiast decyzje obligujące podmioty gospodarcze do realizacji badań środowiska, na które mają znaczący wpływ wydawane są przez władze samorządowe.

W gminie Secemin monitoring jakości środowiska realizowany jest w ramach monitoringu regionalnego województwa świętokrzyskiego i prowadzony jest przez Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska w Kielcach. W okresie wdrażania Programu, dane uzyskiwane z monitoringu jakości środowiska będą pomocne przy aktualizacji Programu ochrony środowiska.

6.5. Kontrola, monitoring i zarządzanie Programem

6.5.1. Kontrola i monitoring Programu

Kontrola i monitoring realizacji celów i zadań Programu ochrony środowiska winien obejmować określenie stopnia wykonania działań:

- określenie stopnia realizacji przyjętych celów;
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem;
- analizę przyczyn rozbieżności.

Koordynator wdrażania Programu będzie oceniać co dwa lata stopień wdrożenia. W latach 2010-2011 na bieżąco będzie monitorowany postęp w zakresie wdrażania zdefiniowanych działań, a pod koniec 2011 roku nastąpi ocena rozbieżności między celami zdefiniowanymi w Programie i analiza przyczyn tych rozbieżności. Wyniki oceny będą stanowiły wykładnię dla kolejnego Programu, w którym zostaną zdefiniowane cele i zadania na lata 2014-2021, z uszczegółowieniem działań na lata 2014 - 2017.

Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni uaktualnienie strategii krótkoterminowej czteroletniej i polityki długoterminowej ośmioletniej.

6.5.2. Wdrażanie i zarządzanie Programem

Program ochrony środowiska dla gminy Secemin wchodzi do realizacji na podstawie uchwały Rady Gminy. Efektywne wdrożenie i zarządzanie niniejszym Programem wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami włączonymi w zagadnienia ochrony środowiska.

Za realizację programu odpowiedzialne są władze gminy, które powinny wyznaczyć koordynatora wdrażania programu. Taką rolę, w imieniu Wójta, powinien pełnić referat odpowiedzialny za ochronę środowiska (osoba odpowiedzialna za ochronę środowiska). Koordynator będzie współpracował ściśle z Wójtem i Radą Gminy, przedstawiając okresowe sprawozdania z realizacji programu.

Program będzie wdrażany przy udziale wielu partnerów, wśród których należy wymienić: poszczególne wydziały i referaty Urzędu Gminy, zakłady przemysłowe i podmioty gospodarcze, instytucje kontrolujące (WIOŚ w Kielcach, WSSE w Kielcach, PSSE we Włoszczowie), rolnicy, mieszkańcy, organizacje pozarządowe, nauczyciele i inni. Wszystkie jednostki będą musiały ze sobą współpracować poprzez stałą wymianę informacji i wiedzy. Jednocześnie każdy z partnerów powinien być informowany o postępach we wdrażaniu Programu. W celu usprawnienia tych działań zaleca się opracować szczegółowy harmonogram spotkań partnerów uczestniczących we wdrażaniu Programu.

Bardzo ważna jest również współpraca z sąsiednimi gminami, bowiem zagrożenia dla środowiska mają pochodzenie lokalne, ale mogą one oddziaływać także na znacznie większych obszarach. Stąd też wynika potrzeba rozwiązań tych problemów w oparciu o współpracę z sąsiednimi gminami, np. w zakresie gospodarki odpadami. Współpraca taka, oprócz pozytywnych efektów dla środowiska może przynieść także korzyści ekonomiczne.

6.5.3. Harmonogram wdrażania Programu

W tabeli określono harmonogram wdrażania Programu ochrony środowiska dla gminy Secemin.

Tab.6.1. Harmonogram wdrażania „Programu ochrony środowiska dla gminy Secemin”

Zadania	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Program Ochrony Środowiska dla gminy Secemin								
Cele długoterminowe na 8 lat	do 2017				do 2021			
Cele krótkoterminowe na 4 lata	2010-2013		2013-2016		2009-2012		2017-2020	
Monitoring								
Monitoring stanu środowiska								
Monitoring polityki środowiskowej								
- Mierniki efektywności Programu								
celów krótkoterminowych								
- Raport z realizacji Programu								
- Weryfikacja Programu								

6.6. Mierniki realizacji Programu

Pomiar stopnia realizacji celów Programu będzie odbywał się poprzez mierniki. Będą to mierniki związane z poszczególnymi celami. Niektóre z mierników są parametrami stanu środowiska w sytuacji, gdy cel Programu odnosi się wprost do zasobu środowiskowego.

Tab. 6.2. Mierniki realizacji Programu Ochrony Środowiska

Cel	Mierniki	Wartość	Źródło danych
Powietrze atmosferyczne. Cel Poprawa jakości powietrza atmosferycznego. Ochrona przed hałasem i niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym	- poziom zanieczyszczenia powietrza wg oceny rocznej	pył PM10 - A SO ₂ - A NO ₂ - A Pb - A O ₃ - A CO - A Benzen - A B(a)P - A As - A Cd - A Ni - A	WIOŚ, Kielce 2007
Zasoby wodne Cel Poprawa jakości i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia	- klasa jakości wód powierzchniowych	III klasa	WIOŚ, Kielce 2007
	- Zawleczka		
	- długość sieci wodociągowej	101,1 km.	Urząd Gminy Secemin, 2009
	- liczba przyłączy wodociągowych	1278	Urząd Gminy Secemin, 2009
	- długość sieci kanalizacji sanitarnej	3,81 km	Urząd Gminy Secemin, 2009
	- liczba mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej	545	Urząd Gminy Secemin, 2009
	- stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	0,037	Urząd Gminy Secemin, 2009

Cel	Mierniki	Wartość	Źródło danych
	- liczba mieszkańców podłączonych do sieci wodociągowej	4800	Urząd Gminy Secemin, 2009
	- ilość wody dostarczonej gospodarstwom domowym	61300 dm ³	Urząd Gminy Secemin, 2009
Środowisko glebowe Cel Ochrona środowiska glebowego, ochrona zasobów mineralnych i zminimalizowanie skutków eksploatacji	- % powierzchni zalesionej	39,9	Urząd Gminy Secemin, 2009
Zasoby przyrody Cel Zachowanie i ochrona bioróżnorodności. Rozwój systemów ochrony przyrody.	- liczba pomników przyrody	7 szt.	Urząd Gminy Secemin, 2009
	- liczba użytków ekologicznych	3 szt.	Urząd Gminy Secemin, 2009
Edukacja ekologiczna Cel Edukacja ekologiczna społeczeństwa	- rodzaj prowadzonych działań	- konkursy o tematyce ekologicznej w szkołach, - rozprowadzanie ulotek, - Dzień Ziemi pod hasłem: „Śmieci mniej – Ziemi lżej”, - akcje porządkowe, - akcja „Pomóżmy ptakom przetrwać zimą”, - akcje sadzenia drzewek, - obchody Dnia Wody, - rozprowadzanie gazetek ekologicznych.	Urząd Gminy Secemin, 2009

Poza głównymi miernikami przy ocenie skuteczności realizacji programu powinny być brane pod uwagę również wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki reakcji państwa i społeczeństwa.

Wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

- poprawa stanu zdrowia obywateli, mierzona przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności,
- zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz zmniejszenie całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce,
- coroczny przyrost netto miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska,
- zmniejszenie tempa przyrostu obszarów wyłączanych z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług materialnych.

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko:

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lądowych, poprawę jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, a szczególnie głównych zbiorników wód podziemnych, poprawę jakości wody do picia oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej,

- poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy, a więc przede wszystkim metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych),
- zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim hałasu komunikacyjnego,
- zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenie zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych,
- ograniczenie degradacji gleb, zwiększenie skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenie pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych i powstrzymanie procesów degradacji zabytków kultury;
- wzrost lesistości, rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych oraz wzrost zapasu i przyrostu masy drzewnej, a także wzrost poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawa stanu zdrowotności lasów,
- zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

Wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa:

- kompletność regulacji prawnych i tempo ich harmonizacji z prawem wspólnotowym i prawem międzynarodowym,
- spójność i efekty działań w zakresie monitoringu i kontroli,
- zakres i efekty działań edukacyjnych oraz stopień udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych,
- opracowanie i realizowanie przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska.

6.7 Ocena i weryfikacja Programu, sprawozdawczość.

Ocena realizacji celów i zadań ochrony środowiska winna być realizowana:

- co 4 lata ocena skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa z wykorzystaniem określonych mierników,
- co 2 lata ocena realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa,
- ocena realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska przez organy inspekcji ochrony środowiska.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań Programu będzie wysokość ponoszonych nakładów finansowych oraz uzyskiwane efekty rzeczowe. Uzyskiwane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm komponentów środowiska, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą zaawansowanie realizacji Programu w skali rocznej i umożliwić dokonywanie niezbędnych korekt na bieżąco.

W nawiązaniu do wykonywanych ocen realizacji celów i zadań ochrony środowiska oraz na podstawie Ustawy Prawo Ochrony Środowiska będą sporządzane 2 rodzaje raportów:

- raporty Rady Ministrów z realizacji polityki ekologicznej państwa przedkładane Sejmowi,
- sporządzane co 4 lata, na szczeblu ponadpowiatowym;
- raporty zarządów województwa, powiatu i gminy, z realizacji Programów ochrony środowiska przedkładane odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu i radzie gminy co 2 lata.

Do niniejszego Programu ochrony środowiska tyczy się obowiązek oceny wdrażania Programu poprzez opracowanie raportu przez Wójta Gminy Secemin, który powinien być przedkładany Radzie Gminy Secemin w cyklu dwuletnim.

6.8. Upowszechnianie informacji o stanie środowiska i realizacji Programu

Duże znaczenie dla możliwości upowszechniania informacji o stanie środowiska i realizacji Programu daje nowelizowane ustawodawstwo stwarzające powszechny dostęp do informacji o środowisku i procedury udziału społeczeństwa w zarządzaniu środowiskiem (Ustawa Prawo Ochrony Środowiska).

Obecnie informacja ekologiczna w Polsce dostępna jest poprzez:

- publikacje Głównego Urzędu Statystycznego,
- publikacje Ministerstwa Środowiska,
- publikacje służb państwowych: Inspekcję Ochrony Środowiska, Państwowy Zakład Higieny, Inspekcję Sanitarną,
- programy i plany strategiczne, opracowania jednostek samorządu terytorialnego,
- prasę popularnonaukową o tematyce ekologicznej,
- programy telewizyjne i radiowe,
- publikacje o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim jednostek naukowo-badawczych,
- publikacje opracowane przez organizacje pozarządowe,
- targi i giełdy ekologiczne,
- akcje i kampanie edukacyjne i promocyjne,
- internet.

7. ASPEKTY EKONOMICZNE WDRAŻANIA PROGRAMU

7.1. Koszty wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2010 – 2013

Oszacowanie kosztów wdrażania programu podaje się zwykle w ujęciu cztero- lub pięcioletnim, tj. odpowiadającym okresowi realizacji celów krótkoterminowych. Szacunek kosztów w perspektywie do 2017 roku byłby obarczony zbyt dużym błędem i stałby się mało przydatny.

Zestawienie kosztów realizacji działań w latach 2010 - 2017 opracowano w oparciu o inwestycje, wyszczególnione w harmonogramie realizacji przedsięwzięć w rozdziale 5. Dla pewnych działań pozainwestycyjnych koszty zostały określone jako „wkład rzeczowy”. Dotyczy to przedsięwzięć, które są trudne do oszacowania, gdyż uzależnione są od bieżącego zapotrzebowania i sytuacji. Wiele działań nie inwestycyjnych będzie również realizowane w ramach codziennych obowiązków pracowników Urzędu Gminy Secemin, a więc bez dodatkowych kosztów. Określenie „wkład rzeczowy” tyczyć się może również udziału merytorycznego, udostępnienia zasobów, czy partycypowania w organizacji przedsięwzięcia.

7.2. Struktura finansowania

W oparciu o prognozę źródeł finansowania realizacji polityki ekologicznej państwa można spodziewać się, że struktura finansowania wdrażania Programu w najbliższych latach będzie kształtować się podobnie – Tabela 7.1.

Tab. 7.1. Prognozowana struktura finansowania wdrażania Programu

Źródło finansowania	Wg PEP 2006 2007-2010	Wg PEP 2008 2009-2012	Wg PEP 2008 2013-2016
	Udział (%)		
Środki własne przedsiębiorstw	43	43	45
Środki jednostek samorządu	11	11	7
Polskie fundusze ekologiczne	21	21	24
Budżet państwa	5	5	7
Fundusze zagraniczne	20	20	17

7.3. Źródła finansowania inwestycji w ochronie środowiska

Wdrażanie niniejszego Programu ochrony środowiska będzie możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: fundusze ekologiczne, fundacje i programy pomocowe, własne środki inwestorów, budżety gmin i budżet centralny.

7.3.1. Krajowe fundusze ekologiczne

7.3.1.1. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Celem istnienia funduszy ekologicznych jest zapewnienie ciągłości finansowania przedsięwzięć proekologicznych niezależnie od sytuacji ekonomiczno-finansowej budżetu państwa. Fundusze stanowią najpopularniejsze źródło dotacji i preferencyjnych pożyczek dla podmiotów podejmujących działania proekologicznych. Wynika to z ilości środków jakimi dysponują fundusze, korzystnymi warunkami udostępniania środków finansowych, uproszczonymi procedurami uzyskania wsparcia finansowego, regionalnego i lokalnego charakteru funduszy. Lokalny charakter funduszy sprawia, że różnią się one między sobą co do zasobności finansowej, priorytetów inwestycyjnych, koordynacji prac i systemu procedur.

W Polsce działają:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- 16 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) istnieje od 1989 roku. Jego misją jest wspieranie zrównoważonego rozwoju kraju, a także zadań i celów wynikających z polityki ekologicznej państwa. Narodowy i wojewódzkie fundusze ochrony środowiska działają na podstawie art. 400 Ustawy prawo ochrony środowiska. Fundusze te udzielają wsparcia w formie dotacji i pożyczek preferencyjnych.

O dofinansowanie ze środków Narodowego Funduszu mogą ubiegać się podmioty podejmujące realizację przedsięwzięć służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu finansowania przedsięwzięć określonych w ustawie

Pomoc finansowa Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach przyznawana jest na cele określone w ustawie Prawo ochrony środowiska zgodnie z kryteriami wyboru przedsięwzięć, zasadami udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji, stosownie do uchwalanych corocznie planów działalności i list przedsięwzięć priorytetowych. Priorytetowo traktuje się przedsięwzięcia, które objęte zostały dofinansowaniem ze środków unijnych. Priorytety obejmują takie dziedziny, jak: ochronę wód i gospodarkę wodną, ochronę powietrza, ochronę powierzchni ziemi, ochronę przyrody i leśnictwo, edukację ekologiczną i przedsięwzięcia międzydziedzinowe (w tym monitoring środowiska).

Pomoc finansowa udzielana jest w formie pożyczek, dotacji, przekazania środków i w formie kredytów.

W przypadku pożyczek wysokość udzielanego finansowania wynosi do 80% w przypadku zadań realizowanych z środków krajowych i do 90% w przypadku pożyczek na zadania realizowane z udziałem środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi.

Dotacje mogą być udzielane:

- jednostkom administracji samorządowej województwa,
- gminom w ramach nagrody w konkursie „Na najbardziej ekologiczną gminę województwa świętokrzyskiego”,
- na zadania z zakresu edukacji ekologicznej,
- na zadania związane z usuwaniem azbestu,
- na zadania z zakresu termomodernizacji realizowane w obiektach jednostek publicznych
- powiatom na realizację zadań związanych ze zwiększeniem lesistości województwa oraz zapobieganiem i likwidacją szkód w lasach,
- stowarzyszeniom na realizację zadań w ramach wspierania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego,

- na działania zmierzające do zmniejszenia kwasowości gleb gospodarstw produkujących metodami ekologicznymi.

Wojewódzki Fundusz może udzielać dofinansowania w formie przekazania środków finansowych państwowym, wojewódzkim i powiatowym jednostkom budżetowym oraz jednostkom administracji rządowej.

Wojewódzki Fundusz może udzielać dotacji oraz dokonywać przekazania środków finansowych na inwestycję budowlaną w wysokości nie wyższej niż 40 % kosztów kwalifikowanych.

Wniosek o pomoc finansową wypełnia wnioskodawca, którego zadanie zostało wstępnie zakwalifikowane do dofinansowania na podstawie karty informacyjnej zadania złożonej wcześniej w biurze WFOŚiGW w Kielcach.

7.3.1.2. Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych udziela dofinansowania według zasad uchwalanych corocznie przez Zarząd Województwa. Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78 z późn. zm.) z funduszu mogą być dofinansowane następujące działania:

- Rekultywacje na cele rolnicze gruntów, które utraciły lub zmniejszyły wartość użytkową wskutek działalności nie ustalonych osób,
- Rolnicze zagospodarowanie gruntów zrehabilitowanych,
- Użyźnianie gleb o niskiej wartości produkcyjnej, ulepszanie rzeźby terenu i struktury przestrzennej gleb, usuwanie kamieni i odkrzaczanie,
- Przeciwdziałanie erozji gleb na gruntach rolnych, w tym zwrot kosztów zakupu nasion i sadzonek, utrzymania w stanie sprawności technicznej urządzeń przeciwoerozyjnych, oraz odszkodowania, o których mowa w art. 15 ust. 3,
- Budowę i renowację zbiorników wodnych służących małej retencji,
- Budowę i modernizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych,
- Wdrażanie i upowszechnianie wyników prac naukowo-badawczych związanych z ochroną gruntów rolnych,
- Wykonywanie badań płodów rolnych uzyskiwanych na obszarach ograniczonego użytkowania, o których mowa w art. 16, oraz niezbędnych dokumentacji i ekspertyz z zakresu ochrony gruntów rolnych,
- Wykonywanie zastępcze obowiązków określonych w ustawie,
- Rekultywację nieużytków i użyźnianie gleb na potrzeby nowo zakładanych pracowniczych ogrodów działkowych,
- Zakup sprzętu pomiarowego i informatycznego oraz oprogramowania, niezbędnego do zakładania i aktualizowania operatów ewidencji gruntów oraz prowadzenia spraw ochrony gruntów rolnych, do wysokości 5% rocznych dochodów Funduszu.

Wnioski o dofinansowanie ze środków Funduszu składane są do Urzędu Marszałkowskiego (Departament Geodezji i Gospodarki Mieniem) na początku roku kalendarzowego.

7.3.1.3. Fundusz Leśny

W Lasach Państwowych tworzy się fundusz leśny stanowiący formę gospodarowania środkami na cele wskazane w ustawie o lasach. Fundusz leśny przeznacza się dla nadleśnictw na wyrównywanie niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej. Środki funduszu leśnego mogą także być przeznaczone na: wspólne przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, w szczególności w zakresie gospodarki leśnej, badania naukowe, tworzenie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia gospodarki leśnej, sporządzanie planów urządzenia lasu, prace związane z oceną i prognozowaniem stanu lasów i zasobów leśnych, inne zadania z zakresu gospodarki leśnej w lasach.

Część środków funduszu leśnego przeznacza się na zalesianie gruntów nie stanowiących własności Skarbu Państwa. Nadleśnictwa zasięgają opinii właściwych starostów w zakresie rocznego planu zalesiania gruntów nie stanowiących własności Skarbu Państwa.

7.3.1.4. Fundusz Termomodernizacji

Fundusz Termomodernizacji utworzono w Banku Gospodarstwa Krajowego ustawą z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych (Dz. U. Nr 162) z późniejszymi zmianami.

Podstawowym celem Funduszu jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjnej przy pomocy kredytów zaciąganych w bankach komercyjnych. Pomoc ta zwana "premią termomodernizacyjną" stanowi źródło spłaty 25% zaciągniętego kredytu na wskazane przedsięwzięcia. Oznacza to, że realizując przedsięwzięcie termomodernizacyjne inwestor spłaca 75% kwoty wykorzystanego kredytu. Premia termomodernizacyjna przysługuje tylko inwestorom korzystającym z kredytu. Nie mogą z niej korzystać inwestorzy realizujący przedsięwzięcie termomodernizacyjne z własnych środków.

Przedsięwzięciem termomodernizacyjnym jest:

ulepszenie, w wyniku którego następuje zmniejszenie:

rocznego zapotrzebowania na energię dostarczaną do budynków mieszkalnych, budynków zbiorowego zamieszkania i budynków służących do wykonywania przez jednostki samorządu terytorialnego zadań publicznych na potrzeby ogrzewania oraz podgrzewania wody użytkowej:

- w budynkach, w których modernizuje się jedynie system grzewczy - co najmniej o 10% ,
- w budynkach, w których w latach 1985-2001 przeprowadzono modernizację systemu grzewczego - co najmniej o 15%,
- w pozostałych budynkach - co najmniej o 25%,
- co najmniej 25% rocznych strat energii pierwotnej w lokalnym źródle ciepła, tj.:
- kotłowni lub węźle cieplnym, z których nośnik ciepła jest dostarczany bezpośrednio do instalacji ogrzewania i ciepłej wody w budynku,
- ciepłowni osiedlowej lub grupowym wymienniku ciepła wraz z siecią ciepłowniczą o mocy nominalnej do 11,6 MW, dostarczającej ciepło do budynków,
- wykonanie przyłączy technicznych do scentralizowanego źródła ciepła, w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła w celu zmniejszenia kosztów zakupu ciepła dostarczanego do budynków - co najmniej o 20% w stosunku rocznym,
- zamiana konwencjonalnych źródeł energii na źródła niekonwencjonalne.
- premię termomodernizacyjną mogą się ubiegać właściciele lub zarządcy, z wyjątkiem jednostek budżetowych i zakładów budżetowych:
- budynków mieszkalnych,
- budynków użyteczności publicznej wykorzystywanych przez jednostki samorządu terytorialnego,
- lokalnej sieci ciepłowniczej,
- lokalnego źródła ciepła,
- budynków zbiorowego zamieszkania, przez które rozumie się: dom opieki społecznej, hotel robotniczy, internat i bursę szkolną, dom studencki, dom dziecka, dom emeryta i rencisty, dom dla bezdomnych oraz budynki o podobnym przeznaczeniu.
- Z premii będą mogli korzystać wszyscy inwestorzy bez względu na status prawny, np.:
- osoby prawne (np. spółdzielnie mieszkaniowe i spółki prawa handlowego),
- gminy,

- o osoby fizyczne, w tym właściciele domów jednorodzinnych,
- o wspólnoty mieszkaniowe.

Premię termomodernizacyjną przyznaje Bank Gospodarstwa Krajowego. Wniosek o przyznanie premii należy składać, wraz z wnioskiem kredytowym, w banku, w którym inwestor ubiega się o kredyt na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego. Formularz wniosku o przyznanie premii termomodernizacyjnej można otrzymać w banku, w którym inwestor złoży wniosek kredytowy. Podstawowym warunkiem formalnym ubiegania się o premię jest przedstawienie audytu energetycznego. Audyt taki powinien być dołączony do wniosku o przyznanie premii składanego wraz z wnioskiem kredytowym w banku kredytującym.

Kredyty na realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych z premią termomodernizacyjną są udzielane przez banki, które podpisały umowę o współpracy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. Są to: Bank BPH S.A., Bank Gospodarki Żywnościowej S.A., Bank DnB NORD Polska S.A., Bank Millennium S.A., Bank Ochrony Środowiska S.A., Bank Poczty S.A., Bank Polskiej Spółdzielczości S.A., Bank Zachodni WBK S.A., Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A., ING Bank Śląski S.A., Krakowski Bank Spółdzielczy, Kredyt Bank S.A., Mazowiecki Bank Regionalny S.A., Nordea Bank Polska S.A., PKO BP S.A.

7.3.2. Fundusze Unii Europejskiej

7.3.2.1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013

Rada Ministrów przyjęła 29 listopada 2006 roku projekt Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013, który - zgodnie z projektem Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 (NSRO) - stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w NSRO celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Głównym celem Programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

PO Infrastruktura i Środowisko koncentruje się na działaniach o charakterze strategicznym i ponadregionalnym. Ponad 66% wydatków będzie przeznaczonych na realizację celów Strategii Lizbońskiej. W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko realizowanych będzie 15 osi priorytetowych:

- Gospodarka wodno - ściekowa
- Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi
- Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska
- Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska
- Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych
- Drogowa i lotnicza sieć TEN-T
- Transport przyjazny środowisku
- Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe
- Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku
- Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii
- Kultura i dziedzictwo kulturowe
- Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia
- Infrastruktura szkolnictwa wyższego
- Pomoc techniczna – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- Pomoc techniczna – Fundusz Spójności.

Tryb pozakonkursowy obejmie zgodnie z projektem ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju:

duże projekty, których koszt całkowity przekracza 25 mln euro – w przypadku projektów dotyczących środowiska naturalnego oraz projektów o wartości powyżej 50 mln euro – w przypadku innych dziedzin, zatwierdzone przez Komisję Europejską.

projekty systemowe - polegające na dofinansowaniu realizacji przez poszczególne organy administracji publicznej i inne jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych, zadań publicznych określonych w odrębnych przepisach dotyczących tych organów i jednostek;

- projekty indywidualne – określone w programie operacyjnym, zgłaszane przez beneficjentów imiennie wskazanych w programie operacyjnym;
- projekty pomocy technicznej.

Pozostałe projekty będą wybierane w drodze konkursu.

Tab. 7.4. Wykaz instytucji uczestniczących w realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

Instytucja Pośrednicząca	Oś priorytetowa	Instytucja Wdrażająca
Ministerstwo Środowiska	I	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej *
	II	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej *
	III	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	IV	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	V	Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych
Ministerstwo Transportu	VI	Centrum Unijnych Projektów Transportowych
	VII	Centrum Unijnych Projektów Transportowych
	VIII	Centrum Unijnych Projektów Transportowych
Ministerstwo Gospodarki	IX	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
		Instytut Paliw i Energii Odnawialnej
	X	Instytut Nafty i Gazu Instytut Paliw i Energii Odnawialnej
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	XI	Władza Wdrażająca Programy Europejskie
Ministerstwo Zdrowia	XII	Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	XIII	Ośrodek Przetwarzania Informacji

*NFOŚiGW dla projektów powyżej 25 mln euro netto, wfośiGW dla projektów poniżej 25 mln euro netto

7.3.2.2. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013

Program ten stanowi dodatkowy element wsparcia z funduszy strukturalnych, który wzmocni działanie innych programów na obszarze pięciu województw ściany wschodniej, w tym województwa świętokrzyskiego.

Celem głównym Programu jest: „przyspieszenie tempa rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju”. Cel główny Programu osiągnąć będzie przez realizację celów szczegółowych, wśród których znajduje się m.in. następujące cele:

„Infrastruktura transportowa”. Cel ten będzie realizowany w ramach osi priorytetowej IV w jednym obszarze wsparcia:

IV.1. Infrastruktura drogowa;

„Zwiększenie roli zrównoważonej turystyki w gospodarczym rozwoju makroregionu”. Cel ten będzie realizowany w ramach osi priorytetowej V: „Zrównoważony rozwój potencjału turystycznego opartego o warunki naturalne”, w dwóch obszarach wsparcia:

V.1. Promowanie zrównoważonego rozwoju turystyki

V.2. Trasy rowerowe.

Na liście indywidualnych projektów dla PO RPW w ramach osi priorytetowej V: „Zrównoważony rozwój potencjału turystycznego opartego o warunki naturalne” w ramach działania V.1. „Promowanie zrównoważonego rozwoju turystyki” znalazł się projekt nr POPW 5.1-1 pt. „Promocja zrównoważonego rozwoju turystyki”. Przedmiotem projektu jest kompleksowa promocja zrównoważonego rozwoju turystyki w Polsce Wschodniej. Projekt składa się z dwóch komponentów:

- o przygotowanie studium uwarunkowań atrakcyjności turystycznej Polski Wschodniej, w tym dokonanie analizy segmentów turystyki oraz typów turystów odgrywających kluczową rolę w regionalnych gospodarkach makroregionu;
- o promocji Polski Wschodniej jako miejsca aktywnego wypoczynku.

Promocja będzie realizowana ponadregionalnie poprzez ujęcie Polski Wschodniej jako jednego makroregionu lub naturalnych regionów geograficznych, kulturowych, turystycznych bez skupiania się na podziałach administracyjnych. Realizacja projektu pozwoli na osiągnięcie wskaźników PO RPW w zakresie liczby kampanii promujących zrównoważony rozwój turystyki. Orientacyjny koszt całkowity inwestycji w mln PLN wynosi 20,34 (w tym maksymalna wartość dofinansowania z EFRR - 17,28). Przewidywany okres realizacji projektu: 2009-2012. Instytucją odpowiedzialną za realizację jest Polska Organizacja Turystyczna.

W ramach działania V.2. „Trasy rowerowe” na liście indywidualnych projektów dla PO RPW znalazł się projekt nr POPW 5.2-1 pt. „Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej”, realizowany na terenie 5 województw Polski Wschodniej. Przedmiotem projektu jest stworzenie infrastruktury dla ruchu rowerowego, co stanowi element zrównoważonego rozwoju systemu transportowego województw objętych PO RPW. Projekt składa się z dwóch komponentów:

- o wytyczanie i oznakowanie tras rowerowych oraz rozbudowa i modernizacja dróg (ścieżek) dla rowerów o utwardzonej nawierzchni, które umożliwią bezpieczne przemieszczanie się turysty rowerowego oraz połączą miejsca kluczowe z punktu widzenia ruchu rowerowego (dworce kolejowe, autobusowe, parkingi, atrakcje turystyczne);
- o budowa i montaż podstawowej infrastruktury towarzyszącej tj. stojaków na rowery, wiat postojowych, wiat widokowych, itp. oraz innych urządzeń niezbędnych do zapewnienia bezpiecznego przejazdu po drogach (ścieżkach) rowerowych realizowanych w ramach Programu.

Projekt realizowany będzie na terenie wszystkich województw Polski Wschodniej, a jego oddziaływanie będzie miało charakter zarówno regionalne, jak i ponadregionalne. Ponadregionalny charakter zapewni wytyczenie spójnej trasy biegnącej przez wszystkie województwa Polski Wschodniej. Projekt przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa rowerzystów oraz umożliwi aktywne spędzanie wolnego czasu. Realizacja projektu w znacznym stopniu wpłynie na osiągnięcie wskaźników PO RPW w zakresie długości nowych wytyczonych i oznakowanych tras rowerowych, a także wzrost liczby udostępnionych rowerzystom atrakcji turystycznych. Orientacyjny koszt całkowity inwestycji w mln PLN wynosi 172,82 (w tym maksymalna wartość dofinansowania z EFRR - 146,90). Przewidywany okres realizacji projektu: 2007-2015. Za koordynację przygotowania projektu i dokumentacji technicznej odpowiada Minister Rozwoju Regionalnego.

7.3.2.3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013

Oś priorytetowa 4 „Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej”

Cele osi priorytetowej:

Poprawa dostępności mieszkańców do infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej oraz poprawa efektywności systemów infrastruktury z tego zakresu,

Poprawa stanu środowiska naturalnego, zapobieganie jego degradacji.

Kategorie interwencji:

- 33 – Energia elektryczna
 - 39 – Energia odnawialna: wiatrowa
 - 40 – Energia odnawialna: słoneczna
 - 41 – Energia odnawialna: z biomasy
 - 42 – Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i pozostałe
 - 43 – Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią
 - 44 – Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi
 - 45 – Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną
 - 46 – Oczyszczanie ścieków
 - 47 – Jakość powietrza
 - 50 – Rekultywacja terenów przemysłowych i zdegradowanych
 - 51 – Promowanie bioróżnorodności i ochrona przyrody (w tym Natura 2000)
 - 53 – Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnym i technologicznym)
 - 54 – Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom
- Przykładowe projekty obejmować będą:

- Budowę, rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnych dla ścieków komunalnych w aglomeracjach od 2000 do 15000 RLM,
- Budowę, rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków komunalnych w aglomeracjach od 2000 do 15000 RLM,
- Budowę sieci kanalizacji deszczowej oraz oczyszczalni ścieków deszczowych,
- Budowę sieci wodno – kanalizacyjnej w aglomeracjach od 2000 do 15000 RLM,
- Budowę i modernizację elementów infrastruktury przeciwpowodziowej,
- Budowę i modernizację zbiorników wodnych wielofunkcyjnych o pojemności i stopni wodnych (zgodnie z Programem małej retencji dla województwa świętokrzyskiego),
- Budowę, rozbudowę i modernizację regionalnych zakładów gospodarki odpadami, instalacji do segregacji, unieszkodliwiania i odzysku odpadów,
- Modernizację spalarni odpadów niebezpiecznych.
- Rekultywację składowisk odpadów i terenów przemysłowych,
- Budowę i modernizację zintegrowanych systemów ciepłowniczych,
- Wykorzystania w systemach energetycznych i ciepłowniczych odnawialnych źródeł energii,

Budowę i modernizację systemów dystrybucji sieci elektrycznej.

Główne grupy beneficjentów

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- Administracja rządowa,
- Organizacje pozarządowe
- Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- Parki narodowe i krajobrazowe,
- Przedsiębiorcy,
- Jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione powyżej).

Współfinansowanie projektów ze środków EFRR wyniesie do 85% wydatków kwalifikowanych, przy zachowaniu zasad pomocy publicznej.

7.3.2.4. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2007 - 2013

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) jest dokumentem operacyjnym, określającym cele, priorytety i zasady wspierania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Program będzie realizowany w latach 2007-2013 na terenie całego kraju. Podstawą realizacji założeń strategicznych Programu, opisanych w Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, będą działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach czterech osi priorytetowych:

- Oś 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego,
- Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich,
- Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej,
- Oś 4: Leader.

Wszystkie te działania będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz ze środków krajowych przeznaczonych na ten cel w ustawie budżetowej.

Fundusze związane z ochroną środowiska będzie można pozyskać w ramach następujących działań PROW:

- 1) Oś 1:

Działanie 121 - *Modernizacja gospodarstw rolnych*

Działanie ma m.in. na celu zharmonizowanie warunków produkcji rolnej z wymogami dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego. Pomoc jest udzielana na inwestycje dotyczące modernizacji lub rozwoju pierwotnej produkcji roślinnej lub zwierzęcej, z wyłączeniem produkcji leśnej i rybnej. Operacje mogą dotyczyć produkcji produktów żywnościowych jak i nieżywnościowych (w tym produktów rolnych wykorzystywanych do produkcji energii odnawialnej). W zakres operacji mogą wchodzić inwestycje związane z wytwarzaniem i wykorzystywaniem energii ze źródeł odnawialnych na potrzeby prowadzenia produkcji rolnej.

Dotowaniu podlegają m.in. wydatki na:

- budowę lub remont połączony z modernizacją budynków lub budowli,
- zakup lub instalację maszyn, urządzeń, w tym sprzętu komputerowego,
- zakup, instalację lub budowę elementów infrastruktury technicznej wpływających bezpośrednio na warunki prowadzenia działalności rolniczej.

Beneficjentem pomocy jest osoba fizyczna, osoba prawna, spółka osobowa, prowadząca działalność rolniczą w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej.

W pierwszym okresie wdrażania Programu, celem ułatwienia dostępu do środków publicznych podmiotom, które dotychczas nie otrzymały wsparcia, ogranicza możliwość korzystania z pomocy beneficjentom działania „Inwestycje w gospodarstwach rolnych” Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006”.

Szczegółowe zasady w tym zakresie określone są w przepisach krajowych.

Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji (części poniesionych kosztów realizacji inwestycji). Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach działania, w okresie realizacji PROW, nie może przekroczyć 300 000 zł (76 848,2 euro). Równowartość kwoty wyrażona w euro ma charakter indykatywny.

Do realizacji mogą być przyjęte operacje, których wysokość kosztów kwalifikowanych będzie wynosiła powyżej 20 tys. zł. Ograniczenie to nie dotyczy operacji obejmujących wyłącznie wyposażenie gospodarstwa rolnego w urządzenia do składowania nawozów naturalnych lub projektów związanych z dostosowaniem do norm wspólnotowych.

Poziom pomocy wynosi maksymalnie:

- 40% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą;
- 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez osobę fizyczną, która w dniu złożenia wniosku o pomoc nie ukończyła 40 roku życia;
- 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej na obszarach górskich, innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania,

- obszarach rolnych objętych siecią NATURA 2000 lub obszarach, na których obowiązują ograniczenia w związku z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej;
- 60% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez osobę fizyczną, która w dniu złożenia wniosku o pomoc nie ukończyła 40 roku życia, na obszarach górskich, innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, obszarach rolnych objętych siecią NATURA 2000 lub obszarach, na których obowiązują ograniczenia w związku z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej;
 - 75% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej w związku z wprowadzeniem w życie Dyrektywy Azotanowej – dotyczy umów zawartych do dnia 30 kwietnia 2008 r.

Działanie 125 - Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa

Schemat II – Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi

Celem Schematu II jest poprawa jakości gleb poprzez regulację stosunków wodnych, zwiększenie retencji wodnej i poprawa ochrony użytków rolnych przed powodzią.

Pomoc udzielana w ramach tego schematu dotyczy realizacji projektów z zakresu melioracji wodnych, a także projektów związanych z kształtowaniem przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta cieku naturalnego, pod warunkiem, że służą one regulacji stosunków wodnych w glebie, ułatwieniu jej uprawy oraz ochronie przeciwpowodziowej użytków rolnych, w tym w szczególności:

- budowa lub remont urządzeń melioracji wodnych służących do retencjonowania i regulacji poziomu wód, np. jazów, zastawek, zbiorników wodnych, stopni wodnych itp.,
- budowa lub remont systemów nawodnień grawitacyjnych,
- remont istniejących urządzeń melioracji wodnych w celu dostosowania ich do nawodnień grawitacyjnych,
- budowa lub remont urządzeń doprowadzających i odprowadzających wodę w ramach systemów urządzeń melioracji wodnych,
- projekty służące poprawie warunków korzystania z wód dla potrzeb rolnictwa,
- projekty z zakresu poprawy ochrony przeciwpowodziowej użytków rolnych.

Zakres działania obejmuje:

- opracowanie dokumentacji technicznej projektów;
- koszty robót budowlano-montażowych z zakresu melioracji wodnych, w tym dotyczących retencji wodnej, w szczególności budowy i modernizacji sztucznych zbiorników wodnych, budowli piętrzących oraz urządzeń do nawodnień grawitacyjnych i ciśnieniowych;
- koszty wykupu gruntu pod inwestycje (koszty te nie mogą stanowić więcej niż 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu).

Beneficjentem Schematu II jest Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych. Poziom pomocy wynosi maksymalnie 100% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.

2) Oś 2:

Działanie 214 – Program rolnośrodowiskowy

Realizacja programu rolnośrodowiskowego ma przyczynić się do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i zachowania różnorodności biologicznej na tych terenach. Głównym założeniem programu jest promowanie produkcji rolnej opartej na metodach zgodnych z wymogami ochrony środowiska i przyrody.

Celem działania jest poprawa środowiska przyrodniczego i obszarów wiejskich, w szczególności:

- przywracanie walorów lub utrzymanie stanu cennych siedlisk użytkowanych rolniczo oraz zachowanie różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich;
- promowanie zrównoważonego systemu gospodarowania;
- odpowiednie użytkowanie gleb i ochrona wód;

- ochrona zagrożonych lokalnych ras zwierząt gospodarskich i lokalnych odmian roślin uprawnych.

Działanie obejmuje 9 pakietów rolnośrodowiskowych:

Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone

Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne

Pakiet 3. Ekstensywne trwałe użytki zielone

Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000

Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000

Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie

Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie

Pakiet 8. Ochrona gleb i wód

Pakiet 9. Strefy buforowe.

Płatność rolnośrodowiskowa wypłacana jest w formie zryczałtowanej i stanowi rekompensatę utraconego dochodu, dodatkowych poniesionych kosztów oraz ponoszonych kosztów transakcyjnych. Płatności rolnośrodowiskowe są przyznawane rolnikom, którzy dobrowolnie przyjmują na siebie zobowiązania rolnośrodowiskowe.

Płatność rolnośrodowiskowa jest pomocą wieloletnią, wypłacaną corocznie, po wykonaniu określonego zestawu zadań w ramach danego wariantu.

Beneficjentem działania jest rolnik.

Działanie 221, 223 – Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne

Cele Działania:

1. powiększenie obszarów leśnych poprzez zalesianie użytków rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa;
2. utrzymanie i wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych;
3. zwiększenie udziału lasów w globalnym bilansie węgla oraz ograniczeniu zmian klimatu.

Działanie obejmuje następujące formy pomocy:

4. wsparcie na zalesienie, która pokrywa koszty założenia uprawy zgodnie z zasadami obowiązującymi w krajowych przepisach o lasach (Zasady Hodowli Lasu) oraz jeśli jest to uzasadnione - ochrony przed zwierzyną poprzez grodzenie uprawy,
5. premię pielęgnacyjną za utrzymanie nowej uprawy leśnej oraz za ochronę indywidualną sadzonek drzew przed zwierzyną,
6. premię zalesieniową, stanowiącą ekwiwalent za wyłączenie gruntu z upraw rolnych.

Wsparcie na zalesienie polega na dofinansowaniu kosztów założenia uprawy, wykonania poprawek w 2 roku i zabezpieczenia przed zwierzyną. Wsparcie to ma postać zryczałtowanej płatności w przeliczeniu na 1 hektar zalesianych gruntów. Wsparcie będzie wypłacane jednorazowo po założeniu uprawy.

Premia pielęgnacyjna stanowi zryczałtowaną płatność w przeliczeniu na 1 hektar zalesionych gruntów, wypłacaną co roku, przez 5 lat od założenia uprawy, która uwzględnia koszty prac pielęgnacyjnych (zwalczanie chwastów i patogenów), ochronę indywidualną cennych drzew oraz wczesne czyszczenie.

Premia zalesieniowa stanowi zryczałtowaną płatność w przeliczeniu na 1 hektar zalesionych gruntów, wynikającą z utraconych dochodów z tytułu przekształcenia gruntów rolnych na grunty leśne i jest wypłacana co roku, przez 15 lat od założenia uprawy leśnej.

Beneficjentem Działania jest rolnik - właściciel gruntów rolnych oraz gruntów innych niż rolne, z wyłączeniem jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości

prawnej reprezentujących Skarb Państwa w zakresie zarządzania mieniem stanowiącym własność Skarbu Państwa.

Działanie 226 – Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych

Celem Działania jest przywrócenie lasom zniszczonym w wyniku katastrof naturalnych i klęsk żywiołowych ich potencjału biologicznego oraz potrzeba ochrony prewencyjnej lasów zagrożonych pożarami.

W ramach działania mogą być wspierane projekty związane z:

- przygotowaniem leśnego materiału rozmnożeniowego na potrzeby odbudowy uszkodzonych lasów;
- uporządkowaniem uszkodzonej powierzchni leśnej;
- odnowieniem lasu wraz z pielęgnacją i ochroną założonych upraw;
- pielęgnacją i ochroną uszkodzonych drzewostanów oraz cennych obiektów przyrodniczych;
- udostępnianiem terenów leśnych dla wypełniania funkcji społecznych lasu;
- wzmocnieniem systemu ochrony przeciwpożarowej.

Działanie realizowane będzie w ramach dwóch schematów:

Schemat I – Wsparcie dla obszarów, na których nastąpiła katastrofa naturalna lub klęska żywiołowa.

Schemat II – Wprowadzenie elementów zapobiegawczych na terenach zaliczonych do dwóch najwyższych kategorii zagrożenia pożarowego.

Pomoc udzielana w ramach powyższego działania dostępna będzie, w przypadku wystąpienia naturalnej katastrofy lub pożaru na obszarach leśnych całej Rzeczypospolitej Polskiej, bez względu na formę własności.

Beneficjentem są jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej – Nadleśnictwa Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.

Pomoc udzielana jest na mocy umowy i polega na refinansowaniu poniesionych kosztów.

3) Oś 3:

Działanie 321 - Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej

Pomocy udziela się na realizację projektów w zakresie:

gospodarki wodno-ściekowej w szczególności:

zaopatrzenia w wodę,

odprowadzania i oczyszczania ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej,

tworzenia systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych;

wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy.

Zakres pomocy obejmuje koszty inwestycyjne, w szczególności: zakup materiałów i wykonanie prac budowlano – montażowych, zakup niezbędnego wyposażenia.

Beneficjentem jest gmina lub jednostka organizacyjna, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego wykonująca zadania określone w zakresie pomocy.

Pomoc może być przyznana na:

a) projekt realizowany w miejscowości należącej do:

- gminy wiejskiej lub
- gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub

- gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys.

b) projekt spełniający wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tego projektu.

Pomoc ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowalnych projektu – max. 75 % kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Wymagany krajowy wkład środków publicznych,

w wysokości co najmniej 25% kosztów kwalifikowalnych projektu pochodzi ze środków własnych.

7.3.2.5. Fundusz LIFE+

LIFE+ jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja polityki ochrony środowiska oraz identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących ochrony przyrody.

LIFE+ składa się z trzech komponentów, w ramach których współfinansowane są projekty w zakresie:

- wdrażania dyrektywy Ptasiej i dyrektywy Siedliskowej, w tym ochrony priorytetowych siedlisk i gatunków;
- ochrony środowiska, zapobiegania zmianom klimatycznym, innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie ochrony zdrowia i polepszania jakości życia oraz wdrażania polityki zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i gospodarki odpadami;
- działań informacyjnych i komunikacyjnych, kampanii na rzecz zwiększania świadomości ekologicznej w społeczeństwie, w tym kampanie na temat zapobiegania pożarom lasów oraz wymiany najlepszych doświadczeń i praktyk.
- Program LIFE+ podzielony jest na trzy komponenty tematyczne:
 - Przyroda i różnorodność biologiczna
 - Polityka i zarządzanie w zakresie środowiska
 - Informacja i komunikacja.

Program LIFE+ zapewnia wsparcie finansowe w średniej wysokości 50% wartości projektu. Nabór wniosków ogłaszany jest raz do roku przez Komisję Europejską.

7.3.3. Instytucje i programy pomocowe

7.3.3.2. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Dopłaty do upraw roślin energetycznych

O płatność do upraw roślin energetycznych może ubiegać się rolnik, który:

- uprawia rośliny energetyczne przeznaczone do przetworzenia na produkty energetyczne i zawrze umowę na dostawę surowców energetycznych z zatwierdzonymi podmiotami skupującymi lub pierwszymi jednostkami przetwórczymi i ilości roślin dostarczonych do zatwierdzonej pierwszej jednostki przetwórczej lub zatwierdzonego podmiotu skupującego na podstawie umowy odpowiadają, co najmniej planowi reprezentatywnemu

albo

- uprawiane rośliny energetyczne wykorzystuje lub przetwarza w gospodarstwie na cele energetyczne w ilości odpowiadającej, co najmniej planowi reprezentatywnemu.

Płatności do upraw roślin przeznaczonych na cele energetyczne przyznawane są, jeżeli zadeklarowana powierzchnia upraw wszystkich roślin energetycznych wynosi, co najmniej 0,3 ha.

Rośliny uprawiane do uzyskania płatności do upraw roślin energetycznych:

- rośliny uprawiane na gruntach rolnych, będące przedmiotem umowy dostarczenia roślin energetycznych przeznaczonych do przetworzenia na produkty energetyczne:
 - jednoroczne rośliny (np. rzepak, rzepik, żyto, kukurydza, len włóknisty);
 - buraki cukrowe;
 - soja;
 - rośliny wieloletnie (np. róża bezkolcowa, ślazowiec pensylwański, miskant olbrzymi, topinambur, rdest sachaliński, mozga trzciniowata);

- zagajniki drzew leśnych o krótkim okresie rotacji (np. wierzba energetyczna);
- rośliny uprawiane na gruntach rolnych, wykorzystywane jako paliwo do ogrzewania gospodarstw lub w celu wytworzenia energii bądź biopaliwa w gospodarstwie:
 - zagajniki drzew leśnych o krótkim okresie rotacji (np. wierzba energetyczna);
 - zboża;
 - nasiona roślin oleistych – nasiona soi łamane nieprzeznaczone do siewu, rzepak, rzepik o niskiej zawartości kwasu erukowego, nasiona słonecznika (łamane, wyluskane, w łusce), nasiona słonecznika nieprzeznaczone do siewu;
- jednoroczne i wieloletnie rośliny przetwarzane w gospodarstwie na biogaz.

Grunty rolne, na które rolnik ubiega się o przyznanie płatności do upraw roślin energetycznych, muszą być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska (zgodnie z normami).

7.3.3.3. Departament Generalny XI Komisji Europejskiej

Dotacje przyznawane przez departament wspierają działania na rzecz ochrony środowiska i zachowania różnorodności przyrody i krajobrazu. Finansowane są również małe projekty. Kwota dofinansowania projektu waha się w granicach od 20 do 60 tys. Euro, pomoc może być udzielana przez okres 1 roku. Aby otrzymać dofinansowanie należy złożyć wniosek za pośrednictwem Ministerstwa Środowiska lub Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wnioski składa się w listopadzie i grudniu. Formularz wniosku można otrzymać bezpośrednio z Departamentu Generalnego XI.

7.3.3.4. Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej

Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, będący organizacją pozarządową, od wielu lat realizuje – w oparciu o własne środki finansowe – szereg programów operacyjnych w zakresie preferencyjnego kredytowania inwestycji rozwoju wsi i małych miast, obejmujących obecnie głównie rozwój infrastruktury terenów wiejskich oraz pozarolniczą małą przedsiębiorczość, tworzącą nowe miejsca pracy i alternatywne źródła zasilania finansowego lokalnych społeczności.

Środki Funduszu skierowane na działania w zakresie ochrony środowiska objęte są następującymi liniami kredytowymi:

- Kredyty na inwestycje w zakresie zbiorowego zaopatrzenia wsi w wodę

Przedmiotem kredytowania są inwestycje z zakresu zbiorowego zaopatrzenia wsi w wodę, zlokalizowane na wsi i w miastach do 10 tys. mieszkańców, związane z budową lub modernizacją sieci wodociągowych, z budową lub modernizacją stacji wodociągowych oraz inwestycje realizowane łącznie, tzn. obejmujące łącznie ujęcie wody i stację wodociągową.

Beneficjenci:

- gminy wiejskie i wiejsko-miejskie oraz porozumienia/związki komunalne tych gmin,
- spółki handlowe, o których mowa w art. 1 § 2 ustawy Kodeks spółek handlowych,
- inne osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, lecz posiadające zdolność prawną.

Kredyty mogą być udzielane do wysokości 80% wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego. Kredyty udzielane są na maksymalny okres do 5 lat, włączając w to okres karencji w spłacie kwoty kredytu nie dłuższy niż 12 miesięcy.

Bankami obsługującymi tę linię kredytową są odpowiednio:

- Bank Ochrony Środowiska S.A.
- Gospodarczy Bank Wielkopolski (GBW) S.A. i zrzeszone z GBW S.A. banki spółdzielcze.

- Kredyty na przedsięwzięcia inwestycyjne na terenach wiejskich w zakresie agroturystyki

Kredyty mogą być udzielane na sfinansowanie nakładów inwestycyjnych związanych z uruchomieniem nowych lub rozwojem istniejących przedsięwzięć gospodarczych w zakresie agroturystyki na wsi lub w miastach do 20 tys. mieszkańców, obejmujących zakup, budowę, rozbudowę, modernizację, adaptację oraz pierwsze wyposażenie inwestycyjne obiektów bazy noclegowej, bazy gastronomicznej, bazy rekreacyjno-sportowej i kulturowej.

Beneficjenci:

- rolnicy i członkowie ich rodzin,
- inne osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą,
- spółki handlowe, o których mowa w art. 1 par. 2 ustawy Kodeks spółek handlowych,
- inne osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, lecz posiadające zdolność prawną,
- gminy wiejskie i miejsko-wiejskie oraz związki komunalne tych gmin.

Kredyty mogą być udzielane w dwóch plafonach, w zależności od wysokości kwoty kredytu:

- w plafonie A – do 50.000 pln; nie więcej niż do 100% wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego,
- w plafonie B – do 300.000 pln; nie więcej niż do 80% wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego.

Kredyty mogą być udzielane do 5 lat, wliczając w to okres karencji w spłacie kwoty kredytu nie przekraczający 1 roku.

Bankami obsługującymi tę linię kredytową są:

- Bank Ochrony Środowiska S.A. i jego oddziały terenowe
- Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A. wraz z jego oddziałami terenowymi i zrzeszonymi bankami spółdzielczymi.

7.3.3.5. Ekofundusz

Ekofundusz powstał w celu zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z ekokonwersji polskiego zadłużenia zagranicznego wobec takich krajów jak: Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, Francja, Szwajcaria, Włochy, Szwecja, Norwegia. Ekofundusz dofinansowuje w formie dotacji przedsięwzięcia, które mają wpływ na stan środowiska w skali regionu, kraju ale przede wszystkim w skali globalnej.

Pierwszeństwo w finansowaniu mają działania, które:

- ograniczają emisję gazów powodujących zmiany klimatu (CO₂, metan, freony)
- ograniczają transgraniczny transport CO₂, NO_x
- eliminacja niskich źródeł emisji CO₂, NO_x
- przywrócenie czystości wód Morza Bałtyckiego
- ochrona zasobów wody pitnej
- gospodarka odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych
- ochrona różnorodności biologicznej.

Ekofundusz realizuje swoje cele w ramach konkursów i programów. Realizowane są również przedsięwzięcia o charakterze powtarzalnym, dla których trudno jest skonstruować sensowne konkursy, ponieważ instalacje budowane mogą być w dowolnym miejscu w kraju i operują urządzeniami o podobnym stopniu nowoczesności. Do tej grupy projektów należą na przykład: instalacje kolektorów słonecznych, inicjatywy dotyczące budowy farm wiatrowych, uprawy roślin energetycznych, czy zakupy komposterów do utylizacji biologicznej frakcji odpadów komunalnych.

Wnioski o dofinansowanie można składać w ciągu całego roku wg przygotowanego przez Ekofundusz wzoru i instrukcji. Wysokość dofinansowania może wynieść 30% kosztów jeżeli inwestorem jest przedsiębiorca lub do 60% w przypadku jednostek samorządowych. Udział dotacji wynosi do 50 % w przypadku: instytucji charytatywnych

i wyznaniowych, społecznych organizacji ekologicznych, dyrekcji parków narodowych i krajobrazowych, placówek oświatowych, edukacyjnych, placówek służby zdrowia oraz spółdzielni mieszkaniowych.

7.3.3.6. Fundusz na Rzecz Globalnego Środowiska

Funduszem zarządza Bank Światowy, UNDP i UNEP. Fundusz finansuje przedsięwzięcia w dziedzinach:

- ochrona różnorodności biologicznej (ekosystemów o znaczeniu globalnym)
- przeciwdziałanie zmianom klimatu: technologie wytwarzania i wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- ochrona wód (przeciwdziałanie zanieczyszczeniom transgranicznym)
- ochronę warstwy ozonowej
- przeciwdziałanie degradacji powierzchni ziemi, pustynnieniu ziemi i niszczeniu lasów.

7.3.3.7. Fundacja na rzecz rozwoju wsi polskiej „Polska Wieś 2000” im. Macieja Rataja

Zakres działania fundacji obejmuje dofinansowywanie inicjatyw lokalnych m.in. na rzecz rozwoju infrastruktury wiejskiej.

Priorytetami przy podejmowaniu decyzji o finansowaniu jest udzielanie kredytów na budowę i modernizację urządzeń grzewczych zasilanych gazem lub olejem w budynkach wiejskich. Beneficjentami są zarządy gmin. Wysokość udzielanego kredytu: projekt do 40 tys. pln. Okres kredytowania 2 lata. Okres karencji płatności rat kapitałowych do 6 miesięcy. Rozkład spłat w czasie 2 lata. Minimalny udział środków własnych kredytobiorcy 50%.

7.3.3.8. Fundacja Wspomagania Wsi

Fundacja wspiera działania zmierzające do poprawy infrastruktury, społecznego, gospodarczego i kulturalnego rozwoju, upowszechnienia zastosowania niekonwencjonalnych źródeł energii na obszarach wiejskich.

Program Małych Elektrowni Wodnych oraz Elektrowni Wiatrowych

Program stawia sobie za cel odtworzenie zdewastowanych jazów, zapór, młynów i innych obiektów rzecznych oraz promocję ekologicznie czystej energii. Z pożyczek mogą korzystać:

- osoby fizyczne,
- spółki osób fizycznych,
- instytucje kościelne,
- gminy.

Wysokość pożyczki nie może przekroczyć 50% wartości nakładów inwestycyjnych, określonych na podstawie założeń ekonomiczno-technicznych potwierdzonych przez pracownika Fundacji.

Pożyczki udzielane są na okres do 5 lat wraz z możliwością uzyskania w tym okresie karencji w spłacie kredytu do 1 roku, jednak nie dłużej niż 3 miesiące kalendarzowe po miesiącu w którym zakończono inwestycję.

7.3.3.9. Fundacja Partnerstwo dla Środowiska – Fundusz Partnerstwa

Funduszu Partnerstwa przejął działalność dotacyjną Fundacji Partnerstwo dla Środowiska. Udzielane przez Fundusz Partnerstwa dotacje wspierają i uzupełniają programy realizowane przez Fundację Partnerstwo dla Środowiska.

Fundusz Pożyczkowy dla Grup Partnerskich

Fundusz jest tworzony jako mechanizm wsparcia organizacji pozarządowych skupionych w Krajowej Sieci Grup Partnerskich, zrównania ich szans w stosunku do innych podmiotów w pozyskiwaniu środków na realizację projektów, głównie

finansowanych na zasadzie refundacji kosztów. Celem Funduszu Pożyczkowego dla Grup Partnerskich jest wypracowanie optymalnego modelu współpracy z Grupami Partnerskimi w zakresie pomocy w prefinansowaniu realizowanych przez nie projektów na rzecz rozwoju zrównoważonego. Fundusz ma zwiększyć zdolność organizacji pozarządowych do realizacji ich działań statutowych, podejmowanych w ramach i na rzecz Grup Partnerskich. Cel ten będzie realizowany przez udzielanie przez Fundusz nieoprocentowanych krótkoterminowych pożyczek, które umożliwią realizację przewidzianych w projektach zadań do czasu uzyskania przez pożyczkobiorcę refundacji kosztów.

Program Czysty Biznes

Program Czysty Biznes pomaga małym i średnim przedsiębiorstwom rozwijać się dzięki działaniom na rzecz ochrony środowiska. Firmy Czystego Biznesu stają się bardziej konkurencyjne ponieważ:

- efektywnie zarządzają zasobami
- obniżają koszty działalności
- ograniczają negatywne oddziaływanie na środowisko
- korzystają z doświadczeń innych firm
- spełniają wymogi prawa ochrony środowiska
- zdobywają nowe rynki
- pozyskują partnerów do realizacji inicjatyw i projektów

Firmy biorą udział w programie poprzez uczestnictwo w Klubach Czystego Biznesu, które zrzeszają przedsiębiorstwa wg siedziby lub profilu działalności. Każdy klub ma swojego opiekuna (Koordynatora), którego zadaniem jest utrzymywanie stałego kontaktu z członkami w celu pomocy w korzystaniu z oferty Programu. Członkowie klubów otrzymują pomoc w postaci doradztwa, informacji i szkoleń.

Adresaci Programu:

- Małe i średnie przedsiębiorstwa - główni adresaci Programu Czysty Biznes, firmy produkcyjne lub usługowe, które chcą rozwiązywać problemy związane z ochroną środowiska i BHP.
- Duże firmy - zainteresowane ograniczeniem własnych kosztów poprzez uczestnictwo w Programie dostawców i kontrahentów firmy, zapraszane są do Programu w charakterze firmy patronackiej.
- Samorządy - zainteresowane udziałem w projektach Czystego Biznesu związanych z podnoszeniem konkurencyjności regionów oraz aktywnym wspieraniem rozwoju przedsiębiorczości w zakresie podnoszenia ekologicznych standardów działania.

7.3.4. Banki

Banki realizują pomoc finansową na inwestycje proekologiczne najczęściej w formie pożyczek i kredytów preferencyjnych. Inne formy finansowania to poręczenia kapitałowe, emisje obligacji komunalnych, dotacje i sponsoring organizacji pozarządowych.

Do banków najaktywniej wspierających inwestycje w ochronie środowiska należą:

- Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.
- Bank Gospodarstwa Krajowego
- Bank Inicjatyw Społeczno-Ekologicznych S.A.
- Bank Ochrony Środowiska S.A.
- Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju – EBOR
- Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A. w Poznaniu
- Kredyt Bank S.A.
- LG Petro Bank S.A.
- Powszechny Bank Kredytowy S.A.
- Bank BPH S.A.

- Europejski Bank Inwestycyjny
- Bank Współpracy Europejskiej S.A.
- HypoVereinsbank Bank Hipoteczny S.A
- ING Bank Śląski S.A.

7.3.5. Instytucje leasingowe

W formie leasingu najczęściej finansowane są środki transportu, maszyny i urządzenia, linie technologiczne, sprzęt komputerowy. Z leasingu często korzystają zakłady komunalne jak również gminy.

7.3.6. Fundusze inwestycyjne

Fundusze inwestycyjne biorą udział w inwestycjach w podmiotach prywatnych o potencjalnie dużej stopie wzrostu.

Popularne fundusze zostały pokrótce scharakteryzowane poniżej.

7.3.6.1. Central and Eastern European Infrastructure Resources Partners

Źródła środków finansowych funduszu pochodzą między innymi z Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Fundusz inwestuje w projekty przemysłowe związane z:

- recyklingiem i minimalizacją odpadów,
- zwiększeniem efektywności produkcji i oszczędnością energii,
- produkcją sprzętu i urządzeń do budowy kanalizacji, systemów zaopatrzenia w wodę, redukcji i kontroli zanieczyszczeń,
- poszukiwaniem alternatywnych źródeł energii.

Poza tym fundusz oferuje pomoc w nawiązaniu kontaktów z partnerami zagranicznymi oraz poszukiwaniu dodatkowych źródeł finansowania.

7.4. Adresy jednostek finansujących

Tabela 7.5. zawiera wykaz jednostek finansujących działania w zakresie ochrony środowiska wraz z adresami.

Tab. 7.5. Jednostki finansujące działania w zakresie ochrony środowiska wraz z adresami

Jednostka finansująca	Adres kontaktowy
Fundusze ekologiczne	
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	ul. Konstruktorska 3a; 02-673 Warszawa /022/ 849 00 79; fax /022/849 72 72 www.nfosigw.gov.pl; fundusz@nfosigw.gov.pl
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach	ul. Św. Leonarda 7; 25-311 Kielce /041/ 366 15 12; fax /041/ 366 09 05 www.wfos.com.pl
Duński Fundusz Pomocowy Ochrony Środowiska dla Europy Wschodniej i Centralnej DANCEE	Biuro Koordynatora Projektów DEPA: Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ul. Konstruktorska 3a; 02-673 Warszawa /022/842 22 80 w.254; fax /022/ 849 20 98 e-mail: rondemann@nfosigw.gov.pl
Departament Generalny XI Komisji Europejskiej	UNIT D.4 (Global Environment) TRMF 01/77; rue de la Loi 200 B-1049 Brussels fax 296 95 57 e-mail: christoph.bail@dg11.cec.be
Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej	al. Reymonta 12a; 01-842 Warszawa /022/663 75 01; fax /022/ 663 17 29 www.efrwp.com.pl; e-mail: efrwp@efrwp.com.pl
Finesco S.A.	ul. Browarna 6; 00-311 Warszawa /022/826 45 44; fax /022/ 828 68 55 www.finesco.pl; e-mail: info@finesco.pl
Ekofundusz	ul. Bracka 4; 00-502 Warszawa /022/ 840 09 01; fax /022/ 840 09 42 www.ekofundusz.org.pl; e-mail: info@ekofundusz.org.pl
Fundusz na Rzecz Globalnego Środowiska	al. Niepodległości 186; 00-608 Warszawa /022/ 825 92 45; fax /022/ 825 49 58 www.undp.org.pl ; www.ekofundusz.org.pl
Fundacja na rzecz rozwoju wsi polskiej „Polska Wieś 2000” im. Macieja Rataja.	al. W. Reymonta 12a; 01-849 Warszawa /022/ 663 78 00; fax /022/ 663 09 86
Fundacja Wspomagania Wsi	ul. Obozowa 20; 01-161 Warszawa /022/632 00 76 www.fww.org.pl ; e-mail: fww@fww.org.pl
Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast	ul. Wspólna 2; 00-926 Warszawa /022/ 661 81 11 www.umirm.gov.pl; e-mail: umieszk@umirm.gov.pl
Banki	
Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.	Ul. Kasprzaka 10/16; 01-211 Warszawa /022/ 860 40 00; 0801 123 456; fax /022/ 860 50 00 www.bgz.pl
Bank Gospodarstwa Krajowego	Al.. Jerozolimskie7; 00-955 Warszawa /022/ 522 91 93; fax /022/522 91 94 www.bgk.com.pl ; email: bgk@bgk.com.pl
Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A.	ul. Dubois 5a; 00-184 Warszawa /022/ 860 11 00; fax /022/ 860 11 02 www.bise.pl; e-mail: contact@bise.pl
Bank Ochrony Środowiska S.A.	Al.. Jana Pawła II 12; 00-950 Warszawa /022/ 850 87 35; fax /022/ 850 88 91 www.bosbank.pl; e-mail: bos@bosbank.pl

8. WNIOSKI Z ANALIZY ODDZIAŁYWANIA PLANU NA ŚRODOWISKO

Głównym założeniem Programu ochrony środowiska jest ograniczenie zanieczyszczenia środowiska na terenie gminy i poprawa jego stanu. Wdrożenie Programu nie przyczyni się do powstania nowych zagrożeń lub uciążliwości dla środowiska gminy, a prawidłowa jego realizacja przyniesie wymierny efekt ekologiczny w postaci minimalizacji antropopresji na środowisko.

Realizacja Programu nie spowoduje ingerencji i przekształceń w środowisku naturalnym o wysokich walorach przyrodniczych, nie wpłynie negatywnie na obszary chronione cenne przyrodniczo.

Negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze przedsięwzięć zawartych w Programie ograniczało się będzie w większości przypadków jedynie do etapu realizacji inwestycji (etapu prac budowlanych związanych z planowaną inwestycją), który wiąże się zazwyczaj z podwyższoną emisją hałasu, emisją spalin z maszyn budowlanych, czy też zwiększoną emisją pyłów. Negatywne oddziaływania na środowisko przyrodnicze związane z etapem realizacji inwestycji są oddziaływaniami krótkotrwałymi, odwracalnymi, o lokalnym charakterze.

Na etapie eksploatacji oddziaływanie na środowisko będzie znikome, prawdopodobnie mniejsze w stosunku do stanu obecnego.

Z uwagi na charakter przedsięwzięć przewidzianych do realizacji oraz ich lokalizację, na etapie budowy nie będą występowały niekorzystne oddziaływania na istniejące formy ochrony przyrody, w tym na obszar Natura 2000.

Ze względu na lokalny charakter działań i zasięg przestrzenny obszaru objętego Programem ochrony środowiska i stosunkowo dużą odległość gminy od granic państw ościennych skutki realizacji założeń Programu nie będą miały znaczenia transgranicznego.

9. LITERATURA

- 1) Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce, wg stanu 31 XII 2007 r., PIG 2008;
- 2) Borys T. [red.], Wskaźniki ekorozwoju, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 1999;
- 3) Dobrzański G. [red.], Aplikacyjne aspekty trwałego rozwoju, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok 2002;
- 4) II Polityka ekologiczna państwa. Warszawa 2000,
- 5) Kistowski M., Staszek W., Poradnik do opracowania gminnego i powiatowego programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, Pomorski Urząd wojewódzki, Gdańsk, 1999;
- 6) Kondracki J., Geografia regionalna Polski, PWN, Warszawa, 2000;
- 7) Mapa sozologiczna w skali 1:50000. Arkusz M-34-40-D Secemin. Główny Geodeta Kraju. Warszawa 1997,
- 8) Miłaszewski R. [red.], Nowoczesne metody i techniki zarządzania trwałym i zrównoważonym rozwojem gminy, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 2001;
- 9) Polityka ekologiczna państwa na lata 2002-2010. Warszawa 2002;
- 10) Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010. Rada Ministrów RP. Warszawa 2002;
- 11) Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007 - 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 - 2014, Rada Ministrów RP, Warszawa, 2006;
- 12) Polska 2025 – długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju. Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska. Warszawa 2000;
- 13) Poradnik. Jak własnymi siłami opracować gminny lub powiatowy program ochrony środowiska, Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku oraz starostwo Powiatowe w Płocku, Płock, 2003;
- 14) Sobiecki M. [red.]. Powiatowe Fundusze Ochrony Środowiska. Białystok 2000;
- 15) Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2007-2015;
- 16) Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2007-2011;
- 17) Program Wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010. Rada Ministrów RP. Warszawa 2002;
- 18) Sobiecki, M. [red.] Powiatowe Fundusze Ochrony Środowiska, Białystok, 2000;
- 19) Stan środowiska w województwie świętokrzyskim w roku 2007– raport. WIOŚ w Kielcach, Biblioteka Monitoringu Środowiska. Kielce 2008;
- 20) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Secemin. Zarząd Gminy Secemin (Uchwała Nr 7/III/02 Rady Gminy Secemin z dnia 13 grudnia 2002 r.). Secemin 2002;
- 21) Tworzenie lokalnych form ochrony przyrody. Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych. Kraków 2002;

- 22) Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002;
- 23) Źródła i zasady finansowania inwestycji w ochronie środowiska w Polsce – informator. Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko. Białystok 2001.

Strony internetowe:

www.funduszeuropejskie.gov.pl

www.katowice.lasy.gov.pl/web/koniecpol/

www.natura2000.mos.gov.pl

www.stat.gov.pl